

ISSN 2774-129X (Print)
ISSN 2774-1443 (Online)

วารสาร

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2565

เจ้าของวารสาร

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Doctor of Philosophy Programs in Social Sciences Ramkhamhaeng University

Website : <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj>

E-Mail : phdjournals@gmail.com

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือทางด้านสังคมศาสตร์ และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

การจัดพิมพ์

จัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม) ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม)

เจ้าของวารสาร

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบพงษ์ ปราบใหญ่

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาจรณ์ เชษฐสุมน

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

อาจารย์เจษฎา อธิพงศ์ฉนิช

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกควบคุมคุณภาพวารสาร

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา ศิริโรจน์

ผู้ทรงคุณวุฒิ

บทความหรือข้อคิดเห็นในวารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำวารสาร
จึงไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บรรณาธิการบริหาร

ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นะมิ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล รัตนไพจิตร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

อาจารย์ ดร.ปิยะมาศ สือสวัสดิ์วิชัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ บุญชูนนท์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ดร.สิทธิชัย จันทรานนท์

บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

ดร.กัญจนรัตน์ ศรีเพชรสุพรรณ

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายปัญญา ศรีเพชรสุพรรณ

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายวรวิธ ลีลานภาคีศักดิ์

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นางสาวทิพนาถ ชารีรักษ์

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผู้จัดการ นางสาวศิตารินทร์ ภัคธนิษฐ์ศักดิ์

ฝ่ายศิลป์ นายอภิเชษฐ์ ตะกรุดแก้ว

ประจำกองจัดการ นางสาววิรุบล จันทา

นางสาวกรรณิการ์ รัตนะ

เหรียญก นางสาวศิริรัตน์ อันจิตร

สถานที่ติดต่อ โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ อาคารท่าชัย ชั้น 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 โทร. 02-3108566

Website: phdjournal.ru.ac.th

สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบรรณาธิการ

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ฉบับนี้เป็น ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เนื้อหาประกอบไปด้วยบทความที่มีความหลากหลายและน่าสนใจสำหรับนักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป อันประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในบทเรียน เรื่อง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะกับการแก้ปัญหาในรายวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แอปพลิเคชันสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และบทความวิจัยจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ การศึกษาเพื่อพัฒนาลังสีน้า เพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด สำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้จากการใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ตการ์ด สำหรับการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งทุกบทความได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์มาตรฐานกองบรรณาธิการวารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ต้องขอขอบพระคุณผู้เขียนผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อ่านทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากผลงานวิชาการเหล่านี้

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหารโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ และคณะทำงานทุกท่านที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดทำวารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ทำหน้าที่ขอเชิญชวนคณาจารย์ และนักวิชาการนำเสนอบทความเข้ารับการตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าด้านวิชาการต่อไป

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	1
-------------------------	---

บุญมี พันธุ์ไทย

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในบทเรียน เรื่อง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะกับการแก้ปัญหา ในรายวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ.....	11
---	----

อิสราภรณ์ เหลืองศรีสว่าง

การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แอปพลิเคชันสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	23
--	----

ศิริดา มีแก้ว

บทความวิจัย

การศึกษาเพื่อพัฒนาลังสินค้า เพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด.....	35
--	----

ชัยกิจ นิละนนท์, ปิยะมาศ สือสวัสดิ์วิชย์

สำรวจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์สุทธิที่ได้จากการใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ตการ์ด สำหรับการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย.....	49
---	----

ประทุมพร ผลสนอง, สุรสิทธิ์ บุญขุนนท์

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.....	63
---	----

วิมลวรรณ แจ่มนิล, ชนมณี ศิลานุกิจ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

บุญมี พันธุ์ไทย¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการศึกษาปรากฏการณ์ของสังคมหรือพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยใช้ข้อมูลด้านความรู้สึนึกคิด การให้ความหมายหรือนิยามปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้น ๆ การวิจัยแบบนี้เป็นการศึกษาระยะยาว และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการตีความ แล้วสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Deduction) เป็นผลของการวิจัย

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงคุณภาพ; การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา; การศึกษาเฉพาะกรณี;

การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล; การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา; การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹รองศาสตราจารย์ ดร., โครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย, อีเมล: boonmee@hotmail.com

Qualitative Research

Boonmee Phunthai¹

Abstract

Qualitative research means process or method of study the phenomena of society or behavior of human in society at the environment where it is in order to find the relationship between phenomena or behavior of human and such environment by using the feeling or thought data, giving the meaning or definition of phenomenon and the value and ideology of people involving in such phenomenon. This type of research is the long term study and analyzes the data by interpretation and reach “Deduction” conclusion as the result of the research.

Keywords: Qualitative Research; Ethnographic Research; Case Study Research;

Theoretical Research From Data; Phenomenology Research; Group Discussion Research

Type of Article: Academic Article

¹Assoc. Prof. Dr., Doctor of Philosophy in Social Sciences Program, Ramkhamhaeng University

2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand, E-mail: boonmee@hotmail.com

บทนำ

ปัญหาการวิจัยที่มีตัวแปรเป็นตัวแปรเชิงปริมาณที่สามารถวัดค่าออกมาเป็นตัวเลขได้เราจะใช้วิธีการทางสถิติช่วยในการสรุปรวมเข้าด้วยกัน แต่ถ้าเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพเราจะใช้วิธีการสร้างข้อสรุปเชิงบรรยายความ เกี่ยวกับตัวแปรหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เหล่านั้น การวิจัยเชิงคุณภาพมีชื่อเรียกเฉพาะออกไปหลายชื่อซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาหรือเรื่อง การเก็บรวบรวมข้อมูลก็ใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เก็บจากเอกสาร เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพข้างต้น สามารถสรุปเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ในสังคมหรือพฤติกรรมของมนุษย์กับสภาพแวดล้อม
2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจะเป็นข้อมูลด้านความรู้สึคนึกคิด การให้ความหมาย หรือการนิยามปรากฏการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้น ๆ
3. เป็นการศึกษาหรือวิจัยที่ต้องใช้ระยะเวลายาวในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) ออกมาเป็นผลของการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นชื่อที่เรียกรวม ๆ สำหรับการวิจัยที่มีลักษณะตาม 4 ข้อที่กล่าวมา แต่ก็มีนักวิจัยบางท่านที่เรียกชื่อการวิจัยแบบนี้ให้เฉพาะเจาะจงลงไปอีกเพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาซึ่งก็จัดอยู่ในประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพเหมือนกัน ได้แก่ การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา การศึกษาเฉพาะกรณี การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา และการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม เป็นต้น

การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

การออกแบบการวิจัย (Research Design) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือแผนการดำเนินงานในการทำวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือผลการวิจัยที่เชื่อถือได้ โดยมีภาระบรรยายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำวิจัยไว้ว่าในแต่ละขั้นตอนผู้วิจัยจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร ขั้นตอนไหนต้องทำก่อน ขั้นตอนไหนทำทีหลัง และการกระทำแต่ละขั้นตอนนั้นเกี่ยวข้องกับใครบ้าง เมื่อออกแบบการวิจัยเสร็จแล้วก็จะได้แบบวิจัย ซึ่งเปรียบเสมือนการสร้างบ้านเมื่อออกแบบบ้านเสร็จแล้วก็จะได้แปลนบ้านเป็นแนวทางในการสร้างบ้านต่อไป

ส่วนประกอบของแบบวิจัยเชิงคุณภาพ Maxwell เสนอส่วนประกอบของแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ 5 ข้อ คือ

1. คำถามสำหรับการวิจัย

คำถามสำหรับการวิจัย หมายถึงสิ่งที่นักวิจัยต้องการรู้หรือต้องการคำตอบในเรื่องอะไรบ้าง ข้อนี้นับว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการทำวิจัย คำถามสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพอาจแบ่งได้เป็น 3 แบบ ตามลักษณะของคำตอบที่ต้องการ ดังนี้

- 1.1 คำถามที่ยืดกลุ่มเป้าหมายหรือประชากรในการวิจัยเป็นหลัก นั่นคือถ้ารูปแบบของคำถามมุ่งหาคำตอบของกลุ่มเป้าหมายหรือประชากรทั่ว ๆ ไป เช่นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา คือ คู่สมรสทุกข์ หรือ

1.2 ทุกช่วงอายุ ก็จะตั้งคำถามได้ดังนี้ คู่สมรสมีวิธีการสื่อสารกันเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์อย่างไร แต่ถ้าเป็นกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เช่น คู่สมรสวัยกลางคนก็จะตั้งคำถามได้ดังนี้ คู่สมรสวัยกลางคนในชนบทมีวิธีการสื่อสารกันเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์อย่างไร

1.3 คำถามที่บ่งชี้ถึงข้อมูลที่ต้องการ นั่นคือ เป็นคำถามที่เจาะจงสำหรับข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง ก็จะตั้งคำถามได้ดังนี้ การประกอบอาชีพของผู้ปกครองมีผลกระทบต่อกิจกรรมทางด้านจริยธรรมของนักเรียนอย่างไร

1.4 คำถามแบบมุ่งเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร นั่นคือเมื่อมีความผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรหนึ่งหรือหลายตัวจะมีผลต่อความผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรอื่นหรือไม่อย่างไร เช่นมีตัวแปรเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา กับพฤติกรรมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตย ก็จะตั้งคำถามได้ดังนี้ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของประชาชนคนไทยหรือไม่อย่างไร หรือมีตัวแปรด้านปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต ก็จะตั้งคำถามได้ดังนี้ ปัจจัยทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยอย่างไร

โดยสรุปแล้ว คำถามในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นคำถามประเภทมุ่งหาคำตอบสำหรับกลุ่มเป้าหมายหรือประชากรในการวิจัย ซึ่งอาจจะเป็นแบบทั่วไปหรือแบบเจาะจงก็ได้ เปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลายเพื่อทำความเข้าใจในระดับลึก เป็นคำถามมุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์

2. จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย หมายถึง เป้าหมายโดยรวมของการวิจัย หรือสิ่งที่เราคาดหวังจากการวิจัยโดยสรุป หรือมโนทัศน์ (Concept) ของผลการวิจัยที่ต้องการ จุดมุ่งหมายของการวิจัยจะบอกว่าการวิจัยเรื่องนี้จะต้องไปถึงจุดหมายปลายทางที่ตรงไหน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย หมายถึง สิ่งที่ผู้วิจัยต้องทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยจะถูกชี้แนะโดยจุดมุ่งหมายของการวิจัย และจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

ตัวอย่าง กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ว่า เพื่อต้องการศึกษาว่าวัยหนุ่มสาวสมัยใหม่สร้างอัตลักษณ์ของความเป็นชาย-หญิงของตนอย่างไร

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยต้องมาคิดว่ามีปัจจัยหรือข้อสรุปอะไรบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นชาย-หญิงของหนุ่มสาวสมัยใหม่ เช่น ค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว และอิทธิพลของสื่อ น่าจะมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นชาย-หญิง ของหนุ่มสาวสมัยใหม่ที่แตกต่างกันในสังคม ต่อจากนั้นผู้วิจัยจะนำปัจจัยเหล่านั้นมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ เพื่อค้นหาและพิสูจน์ว่าปัจจัยค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดู และสื่อ มีส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างไรในการหล่อหลอมความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็น ชาย-หญิง ของคนหนุ่มสาวสมัยใหม่

3. กรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราว หรือสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิด (Conceptual) หมายถึง ความเชื่อหรือข้อสรุปเบื้องต้นของผู้วิจัยว่าสิ่งที่กำลังศึกษาหรือทำวิจัย น่าจะมีผลออกมาเป็นอย่างไร กรอบแนวคิดที่เราสร้างขึ้นมานั้นเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นแบบจำลอง (Model) สำหรับการอธิบายปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่เรากำลังศึกษาว่าเป็นอย่างไร

Maxwell กล่าวว่า กรอบแนวคิดก็คือทฤษฎีชั่วคราวที่อธิบายปรากฏการณ์ที่เราจะศึกษา และเป็นแนวทางในการทำวิจัยของผู้วิจัย

ทฤษฎี หมายถึง ข้อความที่บ่งบอกความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ตั้งแต่สองมโนทัศน์ขึ้นไป ยังมีมโนทัศน์มาก ทฤษฎีก็ยิ่งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เช่น ปรากฏการณ์ที่เราศึกษาในขณะนี้ คือ การจราจรในกรุงเทพมหานคร ในช่วงเช้ามีปัญหาการติดขัดบนถนนเป็นแถวยาวเหยียด มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องในปรากฏการณ์นี้ได้แก่ คนขับรถออกจากบ้านในช่วงเวลาเดียวกัน คนขับขาดวินัยในการใช้รถใช้ถนน คนขับขาดความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน คนใช้รถยนต์ส่วนตัวกันมาก บริการขนส่งมวลชนไม่สะดวก เป็นต้น ซึ่งมโนทัศน์เหล่านี้ผู้วิจัยจะต้องนำมาร้อยเรียงเป็นข้อความที่สัมพันธ์กันเพื่อใช้เป็นทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัย สำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่สนใจจะศึกษา ก็คือการจราจรในกรุงเทพมหานครในช่วงเช้า

การกำหนดกรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัยไว้ก่อนลงมือทำวิจัยมีทั้งข้อดี และข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี ใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยหรือแผนที่สำหรับการเดินทางของผู้วิจัยที่จะมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ สมมติฐานการวิจัยของการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาจนกว่าจะนิ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลที่เก็บได้จากปรากฏการณ์ที่ทำการวิจัย

ข้อเสีย สิ่งที่ยอยู่นอกกรอบแนวคิดหรือมโนทัศน์อื่น ๆ ที่อยู่นอกกรอบของสมมติฐานการวิจัย จะทำให้ผู้วิจัยมองไม่เห็นหรือมองข้ามไปได้ ซึ่งจะมีผลต่อการสรุปผลการวิจัยทำให้ผลการวิจัยขาดคุณภาพได้ ดังนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพจึงถือว่ากรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัยไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว

ที่มาของกรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราว หรือสมมติฐานการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ มี 4 แนวทาง ดังนี้

(1) ความรู้จากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย (Experiential Knowledge) ต้องเป็นความรู้ที่ปราศจากอคติ และสามารถตรวจสอบหรือพิสูจน์ได้

(2) แนวคิดและทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว (Existing Theories) ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature review) โดยผู้วิจัยได้นำมาปรุงแต่งให้เหมาะสมกับบริบทหรือปรากฏการณ์ที่เราศึกษา เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัยของผู้วิจัย

(3) การศึกษานำร่อง (Pilot Study) เป็นการวิจัยในระดับกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อหากรอบแนวคิดสำหรับเป็นแนวทางในการทำวิจัยในระดับใหญ่ภายหลัง การศึกษานำร่องเป็นการศึกษาตามความสนใจและตามแนวคิดของผู้วิจัยโดยตรง เพื่อสร้างกรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราวขึ้นมาจากข้อมูลจริง ๆ ไม่ใช่สร้างมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

(4) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thoughts) เป็นความคิดที่แปลกและใหม่จากที่เคยคิดหรือต่างไปจากแนวความคิดเดิม ๆ ของผู้วิจัย สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัยได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นคำหรือชื่อกว้าง ๆ ซึ่งมีคำหรือชื่อเฉพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพที่เรียกตามเนื้อหาหรือเรื่องที่วิจัยอีก 6 แบบ ดังนี้ (1) การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Study) (2) การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) (3) การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory) (4) การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Study) (5) การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Study)

การวิจัยทั้ง 6 แบบดังกล่าว จะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ซึ่งจะกล่าวในตอนท้าย แต่ประเด็นหลัก ๆ ของการดำเนินการวิจัยจะเหมือนกันดังนี้

4.1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพไม่ใช่เป็นการเลือกเฉพาะบุคคลอย่างเดียว ยังรวมถึง การเลือกสถานที่ หรือปรากฏการณ์ด้วย ที่จะได้ข้อมูลเพื่อทดสอบกรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐาน การวิจัยที่ได้กำหนดไว้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่จะเลือกแบบยึดจุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นหลัก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย นั่นคือเราเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูลหรือมีข้อมูลที่มีประโยชน์หรือตรงกับที่ผู้วิจัยต้องการ ที่เราเรียกว่า Key Informants

ประเภทของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีลักษณะดังนี้

- (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะสุดขั้ว เช่น บุคคลที่ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวมากที่สุด
- (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์มาก คล้ายกับข้อ 1 แต่ไม่ใช่พวกสุดขั้ว
- (3) กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมความหลากหลายในประชากร เช่น จะศึกษาพฤติกรรมความเสี่ยงในการเป็นเอดส์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะครอบคลุมทุกอาชีพ ทุกระดับการศึกษา ทุกช่วงอายุ ทุกเพศ เป็นต้น
- (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกัน เช่น จะศึกษาพฤติกรรมของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับหัวหน้างานที่เป็นสุภาพสตรี

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของข้อมูลที่ต้องการและเหมาะสมกับลักษณะของประชากรที่ศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้กันในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การใช้แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกต การใช้หลักฐานเอกสารต่าง ๆ เป็นต้น

- (1) การวางแผนว่าจะเลือกใช้วิธีไหนในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องมีความชัดเจนในเรื่องต่อไปนี้ก่อน
 - จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ
 - กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- (2) การตรวจสอบข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยต้องตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อน ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบ ดังนี้

วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมาก คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ของ Denzin มีวิธีการดังนี้

 - การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล 3 แหล่งด้วยกัน ได้แก่ แหล่งเวลาต่างกัน แหล่งสถานที่ต่างกัน และแหล่งบุคคลต่างกัน จะได้ข้อมูลต่างกันหรือไม่
 - การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้เก็บรวบรวมข้อมูลหรือผู้สังเกต 3 คน จะได้ข้อมูลต่างกันหรือไม่
 - การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี ถ้าใช้แนวคิดทฤษฎีต่างไปจากเดิม 3 ทฤษฎี จะทำให้การตีความหมายข้อมูลแตกต่างกันหรือไม่
 - การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลต่างกัน 3 วิธี รวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจะได้ข้อมูลต่างกันหรือไม่

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะต้องกำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ล่วงหน้าก่อนที่ไปเก็บข้อมูลโดยคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- จะวิเคราะห์ข้อมูลแบบใดที่เหมาะสมที่สุด
- จะเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์อย่างไร
- ข้อมูลที่สัมภาษณ์หรือบันทึกเทปมาจะทำอย่างไร จะถอดออกมาอย่างละเอียดหรือสรุปใจความ
- ข้อมูลที่จดบันทึกมามากมายจากภาคสนามจะจัดการอย่างไร จะให้รหัสข้อมูลอย่างไร
- ถ้ามีข้อมูลเชิงปริมาณด้วยจะผสมผสานกับข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างไร
- จุดเน้นของการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นประเด็นในเรื่องอะไร
- การวิเคราะห์ข้อมูลจะตอบคำถามหลักเรื่องอะไร

ลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีชื่อเรียกเฉพาะตามเนื้อหาหรือตามเรื่องที่ทำวิจัย

1. การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Study) หมายถึง การวิจัยเชิงคุณภาพอย่างหนึ่งที่มุ่งศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ พฤติกรรม ประเพณี วัฒนธรรมของประชากรที่สนใจจะศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มคน ชุมชน องค์กร หรือสถาบัน

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา มีลักษณะดังนี้

- (1) ใช้มโนทัศน์ทางวัฒนธรรมเป็นแนวคิดหลักในการอธิบายและการตีความหมายข้อมูล
 - (2) ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล
 - (3) เน้นความเป็นองค์รวม ไม่ใช่ดูเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือมิติใดมิติหนึ่ง
 - (4) ให้ความสำคัญอย่างมากแก่บริบทหรือสภาพแวดล้อม ได้แก่ บุคคล เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงโครงสร้างของระบบสังคม
 - (5) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบหลากหลายวิธี และใช้ข้อมูลหลายชนิดร่วมกัน
 - (6) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบยึดจุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นหลักหรือเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง นั่นคือ เลือกกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลได้หลากหลาย ตรงประเด็นที่วิจัย ในการตัดสินใจเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
- คำถามหรือปัญหาในการวิจัย
 - จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - แนวคิด ทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัย

2. การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) หมายถึง การวิจัยที่ศึกษาหาข้อความรู้ ความจริง อย่างละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมบางอย่างที่ผู้วิจัยสนใจ ซึ่งอาจจะเป็นของบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือของหน่วยงาน

การศึกษาเฉพาะกรณี มีลักษณะดังนี้

- (1) เลือกกรณีที่จะศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นปรากฏการณ์ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือหน่วยงาน

(2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีที่จะศึกษาในข้อ 1 แบบหลากหลายวิธี เช่น โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต หรือจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีการศึกษา

(3) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว

(4) วิเคราะห์ข้อมูลและตีความหมายของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ ตามข้อ (2)

3. การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory Method) หมายถึง การวิจัยที่เริ่มต้นจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากปรากฏการณ์หนึ่ง แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัย แล้วจึงมีการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยด้วยข้อมูลจากปรากฏการณ์ทำนองเดียวกัน และอาจจะมีการปรับปรุงสมมติฐานการวิจัยได้อีกและมีการพิสูจน์อีก ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าสมมติฐานการวิจัยจะนิ่ง แล้วจึงสรุปเป็นข้อความรู้ ความจริงหรือผลการวิจัย

การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล มีลักษณะดังนี้

(1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษา

(2) สร้างกรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราว หรือสมมติฐานการวิจัยจากข้อมูลของปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยตรงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในข้อ (1)

(3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ในทำนองเดียวกับข้อ 1 เพื่อพิสูจน์กรอบแนวคิด หรือทฤษฎีชั่วคราว หรือสมมติฐานการวิจัยหรือสมมติฐานการวิจัยที่สร้างไว้ในข้อ (2)

(4) ปรับปรุงกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีชั่วคราวหรือสมมติฐานการวิจัย ในข้อ (2) ภายหลังทำการพิสูจน์ด้วยข้อมูลตามข้อ (3) แล้วปรากฏว่าสมมติฐานยังไม่นิ่ง

(5) เก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ในทำนองเดียวกับข้อ (1) เพื่อทำการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยที่ปรับปรุงแล้วจากข้อ (4)

(6) ปรับปรุงสมมติฐานการวิจัย (ถ้าจำเป็นต้องปรับ) กรณีสมมติฐานการวิจัยยังไม่นิ่ง

(7) เก็บรวบรวมข้อมูลในทำนองเดียวกับข้อ (1) เพื่อพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยในข้อ (6)

(8) ถ้าพบว่าสมมติฐานการวิจัยนิ่งหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็จะยุติการพิสูจน์สมมติฐาน

(9) สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย

4. การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) หมายถึง การวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลนั้นได้ประสบพบมา หรือเป็นการวิจัยที่มุ่งหาคำตอบสำหรับคำถามว่า การที่ตัวเองมีประสบการณ์ชีวิตมานั้น มีความหมายอย่างไรหรือมีความสำคัญอย่างไรบ้างสำหรับตนเอง

การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยามีลักษณะดังนี้

(1) เป็นการวิจัยที่ต้องการพรรณนาหรือบรรยายปรากฏการณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้น ๆ เป็นสำคัญ

(2) เป็นการวิจัยที่ต้องการตีความเพื่อความเข้าใจในปรากฏการณ์ตามที่ได้ประสบ

(3) การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกตัวอย่างจากผู้ที่มีประสบการณ์พอ ๆ กันในเรื่องที่จะทำวิจัย

5. การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Study) หมายถึง การวิจัยที่ใช้ข้อมูลจากกลุ่มคนที่เลือกมาแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่นักวิจัยกำหนดหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะทำวิจัย มาร่วมกันอภิปรายถกเถียงกันหรือ

ระดมพลังสมองร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นข้อคำถามหรือปัญหาการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อยุติของกลุ่มแล้วจึงสรุปเป็นคำตอบหรือผลของการวิจัย

การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับ และได้นำไปใช้อย่างกว้างขวางในหลายสาขาวิชา ด้วยเหตุผลดังนี้

(1) การสนทนากลุ่มเป็นวิธีที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวนหลายคนได้ในเวลาอันสั้น

(2) เป็นวิธีการที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้ในการทำวิจัยเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้หลายแบบ

(3) สามารถใช้เสริมกับวิธีการวิจัยแบบอื่น ๆ ได้ หรือจะใช้เป็นวิธีการวิจัยแบบสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเองก็ได้

(4) ข้อมูลที่ได้ ได้ผ่านการถกเถียงโต้ตอบกันภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจนได้ข้อสรุปตรงกัน จึงน่าจะมีความเชื่อถือได้

(5) พลังกลุ่มอันเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการสนทนากลุ่ม ทำให้ได้ข้อมูลที่มีชีวิตชีวา

(6) ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่ม หรือผู้ร่วมสนทนา รู้สึกว่าตัวเองมีอำนาจสามารถพูดหรือแสดงความคิดเห็นของตนเองได้เต็มที่ โดยไม่รู้สึกรังเกียจหรือด้อยกว่าคนอื่น ๆ เพราะทุกคนมีความรู้ความสามารถทัดเทียมกัน

การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม มีลักษณะดังนี้

(1) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการ 2 แบบร่วมกัน คือ

- ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบนี้ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะเข้าไปอยู่ในกลุ่มสนทนาด้วยในฐานะผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งในการสนทนากลุ่มครั้งนี้

- ใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Individual Interview) ผู้วิจัยอาจจะทำหน้าที่เป็นประธานในการสนทนากลุ่ม ซึ่งจะมีหน้าที่ถามหรือนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ต่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตามที่ได้เตรียมการ มาและคอยกระตุ้นให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ตอบหรือแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในประเด็นที่ถามหรือนำเสนอ

(2) คัดเลือกผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งจะเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างควรจะมีลักษณะบางอย่างเหมือนกันและลักษณะบางอย่างต่างก็เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เช่น เป็นวัยรุ่นเหมือนกัน แต่มีเพศต่างกัน หรือมีภูมิลำเนาต่างกัน

(3) จัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายให้เหมาะสม โดยตระหนักว่าทำอะไรจึงจะทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีความรู้สึกสบาย ไม่รู้สึกแปลกแยก และมีสมาธิในการสนทนา

(4) จัดที่นั่งให้เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ นั่นคือ ผู้เชี่ยวชาญทุกคนควรอยู่ในตำแหน่งที่เห็นหน้าคนอื่น ๆ ได้ อย่างชัดเจน

(5) ก่อนเริ่มสนทนา ผู้ดำเนินการสนทนาหรือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย(ถ้ามี)ควรทำแผนผังที่นั่ง มีป้ายชื่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตั้งไว้ พร้อมทั้งเครื่องบันทึกเสียง หรือวีดิทัศน์

(6) การเริ่มสนทนา จะเริ่มต้นด้วยการแนะนำตัวผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้กลุ่มได้รับทราบ

(7) เริ่มต้นด้วยคำถามนำแบบทั่ว ๆ ไป ถามแบบอุ่นเครื่อง ถามให้ทุกคนในกลุ่มรับไปถกเถียงกันต่อหรือระดมพลังสมอง

(8) คำถามต่อไป มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการทำวิจัย การซักถามต้องระมัดระวังการถามแบบชี้นำคำตอบ การซักถามดำเนินการไปตามประเด็นข้อคำถามที่เตรียมไว้

9. สรุปผลการสนทนากลุ่มตามปัญหาหรือตามประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้จากข้อมูลที่เป็นข้อยุติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และอาจนำผลการสรุปเสนอกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งก็ได้ก่อนสรุปเป็นผลการวิจัย

บทสรุป

ปัญหาการวิจัยที่มีตัวแปรเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ เราสามารถวัดค่าออกมาเป็นตัวเลขต่าง ๆ ได้เราก็จะใช้วิธีการทางสถิติช่วยในการสรุปผลการวิจัย เราเรียกว่าการวิจัยเชิงปริมาณแต่ถ้าตัวแปรเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพค่าของตัวแปรจะบรรยายความ เราไม่ได้ใช้สถิติแต่เราใช้วิธีการสรุปความแบบอุปนัย เราเรียกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจะทำวิจัยแบบไหนเป็นเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพก็จะขึ้นอยู่กับตัวแปรการวิจัยว่าเป็นตัวแปรประเภทไหนนั่นเอง การวิจัยเชิงคุณภาพมีประเภทต่าง ๆ ดังนี้ การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา การศึกษาเฉพาะกรณี การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา และการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยเรื่องหนึ่งเราอาจจะใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันก็ได้ เพื่อให้ผลของการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยการใช้การวิจัยเชิงปริมาณนำก่อน เช่น การทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร การทำวิจัยขั้นตอนแรกเราใช้การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ วิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (SEM) เราก็จะได้ผลการวิจัยออกมาเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่แสดงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมและปัจจัยที่มีทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ขั้นตอนต่อมาเราก็ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบสนทนากลุ่มอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบหรือยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณอีกครั้งหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สีดา. (2549). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย ดุลยเกษม.. (2536). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (3rd ed.). Pearson Education.
- Babb, E. R. (2007). *The practice of social research* (7th ed). Thomson Wadsworth.
- Holloway, I. (1997). *Basic concepts for qualitative research*. Wiley.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (1989). *Designing qualitative research*. Sage.

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในบทเรียน เรื่อง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะกับการแก้ปัญหา ในรายวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ

อิสราภรณ์ เหลืองศรีสว่าง¹

บทคัดย่อ

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะ เป็นการวิเคราะห์หาเหตุการณ์ในแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหา อาจกล่าวได้ว่าการคิดเชิงตรรกะคือ “การตัดสินใจแบบมีเหตุผลรองรับ” ดังนั้น ความคิดเชิงตรรกะถือว่าเป็นกระบวนการสร้างนิสัยการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบการตัดสินใจใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์และหลีกเลี่ยงการคิดแก้ปัญหาที่ยึดติดกับกรอบความคิดเดิม ดังนั้น การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหาเป็นวิธีการที่เป็นการนำกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ครอบคลุม ทุกกรณีมาใช้เพื่อพิจารณาปัญหา วิธีการแก้ปัญหา ทำให้สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาที่ได้มักจะถูกนำมาแสดงให้อยู่ในรูปแบบของลำดับขั้นตอน หรือที่เรียกว่า อัลกอริทึม เพราะจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาอย่างง่ายได้อย่างมีขั้นตอน รวมถึงการนำความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์เข้ากับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ใช้การได้ และมีความเหมาะสม อีกทั้งการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เข้ามาอีกด้วย ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิมโดยสามารถนำไปประยุกต์เข้ากับทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ โดยสามารถพัฒนาการวิเคราะห์ การวางแผน การออกแบบบทเรียน การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมแนวความคิดและเป็นการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์กับการจัดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา

คำสำคัญ: ความคิดสร้างสรรค์; การใช้เหตุผลเชิงตรรกะ; เทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

9 เขตบางเขน แขวงอนุสาวรีย์ กรุงเทพมหานคร 10220 ประเทศไทย, อีเมล: saisiy97@gmail.com

Creative Thinking Development on Logical Reasoning and Problem Solving in Computational Science Technology Subject

Issaraporn Leangsesawang¹

Abstract

The development of creative thinking on learning in Computational Science Technology subject on Logical Reasoning is the analysis of reasons for creative problem solving leading to decision-making on solutions. In other words, the logical thinking is “decision-making supported by reasons”. Therefore, the logical thinking is the process of creating a systematic problem-solving habit, decision-making based on reasons rather than emotion, and avoiding thinking and solving problems stuck with the original concepts. Thus, the logical reasoning in problem solving is a method that adopts all comprehensive rules or conditions to determine problems and solutions to predict possible results effectively. The resulting solutions are likely to be often presented systematically or also known as an algorithm because it allows people to solve problems step by step more easily, as well as applying creative thinking and blended learning to generate new, practical, and appropriate ideas and encouraging and developing creative thinking. Creative thinking is the human brain thinking process coupled with the ability to think differently and to generate new ideas which can be applied to the theories or principles carefully and accurately. This leads to the invention and creation of new inventions or new ideas and concepts which can result in development of analysis, planning, lesson design, teaching and learning management and curriculum development focused on students to learn from direct experience to promote to generate new concepts and ideas. This is also an assessment of the effectiveness of the blended learning using creative thinking, teaching and learning management and problem solving.

Keywords: Creative Thinking; Logical Reasoning; Computational

Type of Article: Academic Articles

¹Phranakhon Rajabhat University Demonstration Elementary School

9 Changwattana Road, Bangkhen, Bangkok 10220, Thailand, E-mail: saisiy97@gmail.com

บทนำ

ในยุคปัจจุบันมีการนำความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มาใช้ร่วมกับศาสตร์ในแขนงต่าง ๆ กันอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็น การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Industry) ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Business) เนื่องด้วยความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางการคิดขั้นสูงที่สำคัญในการนำไปสู่ความคิดใหม่ ๆ สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ เพราะการสร้างสรรค์จะทำให้เกิดความแปลกใหม่น่าสนใจและนำไปสู่ความสำเร็จ ผลการวิจัยรายงานว่า 94 เปอร์เซ็นต์ของคนหนุ่มสาวให้คะแนนเรื่อง “การประสบความสำเร็จ” เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตและการสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จได้

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถทางการคิดของมนุษย์อันนำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานให้เป็นสิ่งใหม่ และรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทั่วไปที่ทุกคนมี ลักษณะเด่นของความคิดสร้างสรรค์ก็คือการคิดได้หลายทิศทางโดย Guilford กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองเป็นลักษณะความคิดเอกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงความคิด ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ความคิดเอกนัยประกอบด้วยลักษณะความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นทางการคิด (Flexibility) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ผลจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทำให้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมาย ดังจะเห็นได้จากประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย มีคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ ถ้าใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเหมาะสมก็จะเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อประเทศชาติอย่างมหาศาล หากสังคมมีคนที่มีความคิดสร้างสรรค์อยู่เป็นจำนวนมากก็จะทำให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนคนที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นที่ต้องการของสังคม

คมสัน เอียการนา (2557) กล่าวว่าในอดีตการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงทักษะการคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นสิ่งที่ทำได้ยากแต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้พัฒนาอย่างมากสามารถจัดประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เต็มตามศักยภาพของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนแสดงความคิดของตนออกมาในรูปแบบของแผนที่ความคิด (Mind Mapping) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการสร้างแผนที่ความคิด ซึ่งเป็นไปตามหลักการแผนที่ความคิดของบูซาน (Buzan, 2004) เป็นหลักการจดบันทึกความคิดมโนทัศน์ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ แผนวิธี แนวทางในการแก้ปัญหา และความคิดใหม่ ๆ ที่แสดงความสัมพันธ์กันด้วยการเชื่อมโยงความคิดระดับต่าง ๆ ด้วยเส้นและคำเชื่อมที่เหมาะสม แผนที่ความคิดสามารถนำไปใช้ได้กับกิจกรรมแทบทุกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนา คือ แผนที่ความคิดสามารถนำไปใช้กับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ จากการศึกษาทฤษฎี บทความ งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้แผนที่ความคิดพบว่าวิธีการที่ใช้แผนที่ความคิดในการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ นอกจากนั้นผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์สนับสนุนว่า เด็กที่วาดภาพด้วยคอมพิวเตอร์จะมีคะแนน Inventory of Piaget’s Development Task (IPDT) สูงกว่าเด็กที่ใช้กระดาษและดินสอ (อุดม หอมคำ, 2546)

ดังที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้เพื่อเพิ่มทางเลือก ในการเรียนรู้ของผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งหนึ่งในนโยบายสำคัญของรัฐบาลด้านการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้กับคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ หรือ Coding เพื่อเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ให้เท่าทันพลวัตของการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องรวมทั้งนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ในระดับประถมศึกษา ให้จัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดแบบมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน การสอน Coding จะช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน เช่น การคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริง หรือพัฒนานวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นวิธีการสอนที่มีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายทั้งเป็นการสอนในชั้นเรียนหรือการสอนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) และการสอนโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนได้แก่ กลุ่มผู้เรียนภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้จะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีลักษณะความต้องการเหมือนกันโดยมีวัตถุประสงค์ทางการเรียนคล้ายคลึงกัน เป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้สื่อและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นให้ผู้เรียนได้ออกความคิดที่สร้างสรรค์ เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางด้านวิชาการและสังคมให้กับผู้เรียน สมาชิกสามารถใช้กระบวนการในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายและความสนใจที่ร่วมกันโดยการใช้ภาษาการเรียนรู้เหมือนกัน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกัน และอาจมีความเชื่อที่เหมือนกันอีกด้วย สภาพการเรียนรู้จะถูกเรียกว่าเป็นชุมชนเสมือน (Virtual Community) ชุมชนออนไลน์ (Online Community) หรือชุมชนไซเบอร์ (Cyber Community) ที่อาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกของชุมชนด้วยกันที่สามารถเชื่อมโยงกันและกันได้ตลอดเวลา และทุกสถานที่โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการเรียนรู้ร่วมกัน

ดังนั้น การพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์จะเป็นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเชิงบูรณาการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำเสนอแนวความคิด ความสร้างสรรค์ผ่านการคิดวิเคราะห์ พิจารณาทักษะในเรื่องการใช้เหตุผลเชิงตรรกะในรายวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม โดยสามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้องจนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ นอกจากลักษณะการคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้แล้ว ยังสามารถมองความคิดได้หลากหลาย ซึ่งอาจจะมองในแง่ที่เป็นกระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหาการคิด โดยที่สามารถใช้ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในมิติที่กว้างขึ้นเช่นการมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การเรียน หรือกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ด้วย อย่างเช่น การทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการเล่นกีฬาที่ต้องสร้างสรรค์รูปแบบเกมให้หลากหลายไม่ซ้ำแบบเดิม เพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้รู้ทัน เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในเชิงวิชาการแต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่กล่าวนั้นต่างก็อยู่บนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ โดยที่บุคคลสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้

กำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดด้านความคิดสร้างสรรค์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีไว้หลายประการ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ ควรจะประกอบไปด้วย 3 ประการ คือ เพื่อความน่าเชื่อถือ ควรอ้างอิงแหล่งที่มา

1. สิ่งใหม่ (New, Original) เป็นการคิดที่แหวกวงล้อมความคิดที่มีอยู่เดิม ที่ไม่เคยมีใครคิดได้มาก่อน ไม่ได้ลอกเลียนแบบใคร แม้กระทั่งความคิดเดิม ๆ ของตนเอง

2. ใช้การได้ (Workable) เป็นความคิดที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่ลึกซึ้ง และสูงเกินกว่าการใช้เพียง “จินตนาการเพื่อฝัน” คือ สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นจริง และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ ของการคิดได้เป็นอย่างดี

3. มีความเหมาะสม (Meaningful) เป็นความคิดที่สะท้อนความมีเหตุมีผล ที่เหมาะสม และมีคุณค่า ภายใต้มาตรฐานที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

การที่คนเราจะมีความคิดสร้างสรรค์ ได้ตามลักษณะที่กล่าวมานั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพการทำงาน และการพัฒนาของสมอง ซึ่งสมองของคนเรามี 2 ซีก มีการทำงานที่แตกต่างกัน สมองซีกซ้าย ทำหน้าที่ในส่วนของการตัดสินใจ การใช้เหตุผล สมองซีกขวา ทำหน้าที่ในส่วนของการสร้างสรรค์ แม้สมองจะทำงานต่างกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว สมองทั้งสองซีก จะทำงานเชื่อมโยงไปพร้อมกัน ในแทบทุกกิจกรรมทางการคิด โดยการคิดสลับกันไปมา อย่างเช่น การอ่านหนังสือ สมองซีกซ้ายจะทำความเข้าใจ โครงสร้างประโยค และไวยากรณ์ ขณะเดียวกัน สมองซีกขวาก็จะทำความเข้าใจ เกี่ยวกับลีลาการดำเนินเรื่อง อารมณ์ที่ซ่อนอยู่ในข้อเขียน ดังนั้น เราจึงจำเป็นต้องพัฒนาสมองทั้งสองซีกไปพร้อม ๆ กัน ไม่สามารถแยกพัฒนาในแต่ละด้านได้ การค้นพบหน้าที่แตกต่างกันของสมองทั้งสองส่วน ช่วยให้สามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ในการพัฒนาสมองของผู้เรียน ให้ใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ผ่านการจัดการเรียนการสอนนั้น ควรจัดอย่างสมดุล ให้มีการพัฒนาสมองทั้งสองซีกไปด้วยกัน ในเวลาเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสมดุลในการคิด และคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เอนเอียงไปใน หลักการเหตุผล มากเสียจนติดอยู่ในกรอบของความคิดแบบเดิม และไม่ใช้การคิดด้วยการใช้จินตนาการเพื่อฝันมากเกินไป จนไม่มีความสัมพันธ์กัน ระหว่างความฝัน กับความสมเหตุสมผล ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เป็นจริงได้ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า การคิดสร้างสรรค์ จึงพึ่งพาทั้งสองซีกซ้าย และขวาควบคู่กันไป

การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์คือความท้าทายที่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องยาก สำหรับผู้เรียนที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา เพราะผู้เรียนต้องใช้ ทักษะการรู้คิดทั้งหมดของตนเองออกมาใช้งาน อย่างไรก็ตาม ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาเช่นกัน การจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับโลกนวัตกรรม ในอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาให้มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นรากฐาน ของทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2564)

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

Gowan, Demos, and Torrance (1967, p. 158) กล่าวว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันเป็นผู้ที่สนใจศึกษาวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนการสอน ไว้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งได้เสนอหลักในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายประการ ซึ่งเขาเน้นตัวครู กับนักเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถาม และคำถามที่แปลก ๆ ของเด็ก และเขายังเน้นว่า พ่อแม่หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกแต่เพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหาแม้เด็กจะใช้วิธีใด เสี่ยงบ้างก็ควรจะยอม แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดาโดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง
2. การตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อน ผู้ใหญ่ก็อย่าเพิ่งตัดสินและลิดรอนความคิดนั้น ผู้ใหญ่ควรรับฟังไว้ก่อน
3. ผู้ใหญ่ควรกระตุ้นหรือรื้อฟื้นต่อคำถามที่แปลก ๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวาหรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบ จากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. แสดงเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เช่น จากภาพที่ได้วาด อาจนำไปเป็นลายถ้วยชาม ภาชนะ เป็นภาพปฏิทิน บัตร ส.ค.ส. เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะคิดสร้างสรรค์ต่อไป
5. กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วย ตนเอง ควรให้โอกาสและเตรียมการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และยกย่องเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูอาจจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ ลดการอธิบายและบรรยายลงบ้าง แต่เพิ่มการให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีชู้ด้วยคะแนน หรือการ สอบ การตรวจสอบ เป็นต้น
7. พึงระลึกว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในเด็กจะต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป
8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเองและยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยแนวทางการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของสมอง เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการสอนของครูมีวิธีการ ที่หลากหลายและเหมาะสมที่ทำให้ ผู้เรียนมีความคิด คล่อง ความคิด หลากหลาย และความคิดสร้างสรรค์ (สุพัตรา ทาวงศ์, 2553)

พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ในสมัยก่อนเราเชื่อกันว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวคนบางคนมาตั้งแต่เกิด แต่พอมาถึงปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งวิทยาการทำให้ความเชื่อดังเดิมที่เคยมีมาปรับเปลี่ยนไป เพราะนักจิตวิทยาส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นความสามารถที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิด เพียงแต่มีการแสดงออกหรือมีพัฒนาการมากน้อยต่างกันไป และยังสามารถพัฒนาเพิ่มให้มีมากขึ้นด้วยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้นมีเทคนิคที่ใช้กันอยู่หลายวิธีการด้วยกันอันได้แก่

1. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นเทคนิคเพื่อรวบรวมทางเลือกและการแก้ปัญหาโดยให้โอกาสในการคิดอย่างอิสระที่สุดและไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ ระหว่างการคิด เพราะการวิพากษ์วิจารณ์จะเป็นการขัดขวางความคิดสร้างสรรค์
2. การปลูกฝังความกล้าที่จะทำสิ่งสร้างสรรค์ เป็นเทคนิคที่ใช้การตั้งคำถามง่าย ๆ เพื่อให้ให้คิดโดยจัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เมื่อฝึกฝนมากเข้าก็จะช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้มากยิ่งขึ้น

3. การสร้างความคิดใหม่ เป็นอีกเทคนิคหนึ่งโดยใช้การแจกแจงวิธีการในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งมาให้ได้ 10 วิธีการ จากนั้นก็แบ่ง 10 วิธีการที่ได้ออกเป็นวิธีการย่อย ๆ ลงไปอีก เพื่อให้ได้ทางเลือกหรือคำตอบที่ดีที่สุด

4. การตรวจสอบความคิด เป็นเทคนิคที่ใช้การค้นหาความคิดหรือแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยการตรวจสอบความคิดของผู้ที่เคยทำไว้แล้ว

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ ที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ผู้เรียนและผู้สอน ไม่เผชิญหน้ากัน หรือการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเกิดขึ้นจากยุทธวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เป้าหมายอยู่ที่การให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนสองวิธีหรือมากกว่าในการเรียน การสอน เช่น ผู้สอนนำเสนอเนื้อหา บทเรียนผ่านเทคโนโลยีผนวกกับการสอนแบบเผชิญหน้า แต่หลังจากนั้นผู้สอน นำเนื้อหาบทความแว่นไว้นเว็บ จากนั้นติดตามการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โอเอแอลเอ็น ด้วยระบบ LMS (Learning Management System) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการ หลังจากนั้นสรุปบทเรียน ด้วย การอภิปรายร่วมกับอาจารย์ผู้สอนในห้องเรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) จึงเป็นการผสมผสานวิธีหลาย ๆ วิธีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในด้านการปฏิบัติการ ซึ่งตรงกับความคิดที่ว่า “ไม่มีวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีนำมาผสมผสานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้”

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานตามแนวทางการจัดกิจกรรมข้างต้นอาจใช้วิธีการยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์รายวิชาเป็นหลัก โดยการวิเคราะห์เป้าหมายรายวิชาว่า เนื้อหาความรู้ใด ทักษะใด ประสพการณ์ใด ที่ต้องการจัดให้กับนักเรียน แล้วมาออกแบบหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น ๆ โดยที่ครูอาจใช้วิธีสอนเนื้อหาเดียวกัน แต่ใช้กิจกรรมแตกต่างกันในการสอน และการประเมินผลผู้เรียน หรือสอนเนื้อหาต่างกัน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหานั้น ๆ ในการสอน ทักษะประสพการณ์ก็เช่นเดียวกัน ครูอาจเลือกสอนทักษะเดียวด้วยการจัดหลาย ๆ กิจกรรมผสมผสานกัน หรืออาจสอนทักษะต่าง ๆ ด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละทักษะก็ได้ซึ่งไม่ได้มีข้อกำหนดในการเลือกการจัดการเรียน การสอน การจัดกิจกรรมหรือการประเมินผลผู้เรียนในรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขึ้นอยู่กับ วิจารณ์ญาณของผู้สอน แต่ที่ควรมีการออกแบบหลักสูตร และการสอน ตลอดจนการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกันทั้งจุดมุ่งหมาย รายวิชา เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล โดยหลักการ ออกแบบหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้อาจใช้ ขั้นตอนในการออกแบบตามรูปแบบการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model (McGriff, 2000) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์และการวางแผน

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการขององค์กรหรือระบบที่จัดการศึกษาและรูปแบบการเรียน

1.2 การวิเคราะห์ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- 1.3 การวิเคราะห์ผู้เรียน ความต้องการและความถนัด การวางแผนการทดสอบและการประเมินผล
- 1.4 การวิเคราะห์แผนงานและกระบวนการทำงานของการจัดการเรียนการสอน
- 1.5 การวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. ขั้นตอนการออกแบบประกอบด้วย
 - 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - 2.2 การกำหนดประเภทความรู้ เนื้อหาและทักษะที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาในผู้เรียน
 - 2.3 การกำหนดบริบทในการจัดการเรียนการสอน
 - 2.4 การออกแบบกิจกรรมในการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติและการฝึกประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้และทักษะตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
 - 2.5 การออกแบบหรือเลือกกระบวนการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน เช่น การเรียนด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนเป็นกลุ่มอภิปราย เป็นต้น
3. ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนและการจัดการเรียนการสอน
 - 3.1 บทเรียนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือใน โรงเรียน การสอนโดยครูโดยที่ครูจะใช้หรือไม่ใช้สื่อเทคโนโลยีออนไลน์ก็ได้ การเรียนแบบกลุ่มหรือจับคู่ การเรียนในห้องปฏิบัติการโดยมีหรือไม่มีครู ควบคุม เป็นต้น
 - 3.2 บทเรียนและการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ครูจัดให้แบบ ฝานเวลา (Synchronous) หรือไม่ ฝานเวลา (Asynchronous) ก็ได้ โดยที่ นักเรียนไม่ต้องอยู่ในห้องเรียน
 - 3.3 บทเรียนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนสามารถเลือกแหล่งความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ ผู้ให้ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูอาจกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ไว้ให้
 - 3.4 บทเรียนที่เน้นการฝึกประสบการณ์ในสถานที่จริง การเข้าร่วม เหตุการณ์ที่จัดขึ้น หรือการหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มพูน ความรู้และทักษะที่เหมาะสมและเติมเต็มจุดประสงค์ของบทเรียนหรือรายวิชาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
4. ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรรายวิชา

ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรรายวิชาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบ ผสมผสานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่มีการระบุชัดเจนว่าใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยรายละเอียดต่าง ๆ ต้องอยู่ในแผนรายละเอียดบทเรียน (Unit Specification) ว่าบทเรียนใดสอนเรื่องใด มีวิธีการสอนอย่างไร ใช้เทคโนโลยีหรือสื่อใดประกอบการสอน และจัดทรัพยากรประกอบในการเรียนการสอนไว้อย่างพร้อมเพรียง บางสถานศึกษา อาจต้องมีการทำความเข้าใจกับหน่วยงานต้องแนะนำนักเรียนล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้
5. ขั้นตอนการประเมินผล

โดยการวัดและการประเมินผลตามรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทั้งนี้ เนื่องจากการออกแบบการสอนใช้รูปแบบที่หลากหลายมาผสมกัน ดังนั้น จึงควรมีการประเมินผลด้วยรูปแบบที่ หลากหลายเช่นกัน แต่หากต้องการสร้างมาตรฐานในการประเมินผลก็อาจกำหนดการใช้แบบทดสอบมาตรฐานได้

ดังนั้น ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนนั้น เป็นการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ และทักษะที่เหมาะสมและเติมเต็มและยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม มีส่วนร่วมในรายวิชารวมไปถึงเกิดความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสนุกสนานและสร้างความหลากหลายทางความคิด เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

ความคิดสร้างสรรค์กับบทเรียนการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวว่า “การศึกษาไม่ใช่การเรียนรู้ข้อเท็จจริง แต่เป็นการฝึกฝนเพื่อที่จะคิด” ดังนั้น การใช้แนวคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาโดยการคิดอย่างเป็นระบบโดยการรู้จักแยกแยะปัญหา เข้าใจความสำคัญของปัญหา รู้จักวิเคราะห์รูปแบบของปัญหา ออกแบบและแสดงลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการทำงาน หรือการแก้ปัญหาใด ๆ ในชีวิตประจำวัน ย่อมควรมีเหตุผลหากเราแก้ปัญหาหรือทำงานโดยไม่มีเหตุผลจะเป็นการทำงานหรือแก้ปัญหาที่ไม่มีการไตร่ตรอง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา จึงเป็นการคิดหาเหตุผล เพื่ออธิบายการทำงาน คาดการณ์ผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหา

การใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Thinking) ในการแก้ไขปัญหา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือการใช้กฎเกณฑ์ ข้อตกลงมาเป็นเหตุผล และ การใช้ประสบการณ์มาเป็นเหตุผลในการแก้ปัญหา

1. การใช้กฎเกณฑ์ ข้อตกลง มาอธิบายเหตุผลในการแก้ไขปัญหา เป็นการแก้ไขปัญหาโดยใช้ กฎเกณฑ์ มาอ้างอิงเพื่อนำไปอธิบายวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งผลลัพธ์ของการแก้ปัญหานี้จะเป็นจริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เริ่มต้น

2. การใช้ประสบการณ์มาอธิบายเหตุผลในการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการให้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาที่ได้จากการตั้งสมมติฐาน การสำรวจ หรือการทดลอง จนได้ผลการสังเกตหรือหลักฐานที่น่ามาสรุปได้ แต่ข้อสรุปอาจจะเป็นจริงหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่าง เช่น วิธีการสำรวจ จำนวนตัวอย่างในการสำรวจ เป็นต้น

การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลที่สามารถอธิบายได้โดยเหตุผลที่ใช้นั้นจะเป็นเหตุผลที่ได้จากกฎเกณฑ์ ข้อตกลง หรือจากประสบการณ์ มาใช้เป็นเงื่อนไขในการแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหานี้ผู้แก้ปัญหาจะคาดหวังว่าให้ได้ผลลัพธ์ให้ตรงตามเหตุผลที่อธิบายได้

ดังนั้น การคิดอย่างมีเหตุผล มีตรรกะ หรือให้เข้าใจง่าย ๆ ได้ว่า สิ่งที่เรา กำลังทำอยู่หรือสิ่งที่เรากำลังออกแบบอยู่นั้น มีเหตุผล (Make Sense) หรือไม่ ในการทำโจทย์การออกแบบ มันไม่เหมือนการทำโจทย์เลขที่จะมีคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว และมีคำตอบที่บอกได้ว่าอันนี้ผิด แต่ในทางการทำโจทย์การออกแบบมันจะมีเพียงคำตอบที่มีเหตุผล (Make Sense) หรือไร้สาระ (Make Non-Sense) การที่ความคิดอย่างมีตรรกะ (Logical Thinking) จะช่วยให้เราบอกตัวเองหรือทีมได้ว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่นั้นมาถูกทางหรือไม่อย่างไร มันเหมือนเราสามารถตรวจแบบตัวเองได้ คอมเมนต์ (Comment) ตัวเองได้ ทำให้เราไม่พลาดไปทำอะไรที่สูญท้ายแล้วไม่ทำเสียยังดีกว่า ขั้นตอนที่มีตรรกะความคิด (Logical Thinking) จะเข้ามาช่วยนั้นคือตอนที่เรากำลังจะสรุปโจทย์ รวมถึงตอนคัดเลือกไอเดีย ว่าโจทย์ที่เราตั้งมานั้นมีเหตุผล (Make Sense) พอที่จะเป็นโจทย์ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สร้างผลกระทบ (Impact) ได้อย่างคุ้มค่าแล้วหรือไม่ หรือไอเดียที่เราคิดออกมานั้นเป็นการแก้ปัญหาที่ดี ไม่ได้เป็นการสร้างปัญหาอื่น ๆ ขึ้นมาเพิ่มอีกโดยมีการคิดสร้างสรรค์ คือการคิดประยุกต์เอาสิ่งต่าง ๆ ที่เรารู้ ที่เราเห็นมาเชื่อมโยงให้เกิดเป็นวิธีการใหม่ ๆ ทำให้เกิดการแก้ปัญหาใหม่ ๆ รวมไปถึงการมองปัญหาแบบใหม่ ๆ ด้วยก็ได้ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) นี้จะถูก

นำมาใช้ในช่วงการคิดแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การสะสมเคสต่าง ๆ ที่เราพบเจอได้เห็นหรือได้อ่านได้ดูมา แล้วเกิดการประมวลผลเก็บเอาไว้ในสมอง เมื่อถึงเวลามีปัญหาเข้ามา challenge การคิดสร้างสรรค์จะทำให้สมองเราไปเปิดลิ้นชักต่าง ๆ ที่เราเก็บสะสมไว้อยู่ที่เราเคยเห็นมาจับมาผสม เชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นแนวทางใหม่ขึ้นมา

การจัดการเรียนรู้กับการแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์

มนุษย์ต้องปรับตัวและแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ความสามารถและทักษะการแก้ปัญหาจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมในปัจจุบันเพราะสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ซับซ้อนและก้าวกระโดดนั่นเอง การทำงาน การดำเนินชีวิตย่อมประสบปัญหา ทั้งปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกและปัญหาที่เห็นเป็นรูปธรรม ปัญหาเป็นเสมือนกำแพงกั้นที่ไม่ให้บุคคลได้ไปถึงเป้าหมาย บุคคลที่มีความสามารถในการแก้ปัญหานั้นย่อมมีโอกาสที่จะไปสู่เป้าหมายได้ดีกว่าผู้ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ความสามารถในการแก้ปัญหามีการฝึกฝนได้ และการฝึกฝนความสามารถและทักษะการแก้ปัญหาจึงต้องเป็นหน้าที่ของครู เนื่องจากครูมีหน้าที่ในการปลูกฝังทั้งความรู้และทักษะชีวิตให้ผู้เรียนอย่างเด่นชัดที่สุด ครูมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนของนักเรียน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ความรู้ พัฒนาทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนเช่น การเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนะนำวิธีการแสวงหาความรู้ ปลูกฝังจิตวิญญาณ คุณงามความดีและถ่ายทอดลักษณะที่พึงประสงค์

การแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์มีหลายแนวคิดที่มาจากนักวิจัยหลายคน ซึ่งแต่ละแนวคิดมีความน่าสนใจแตกต่างกัน คู่มือเล่มนี้ใช้แนวคิดการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของสิทธิชัย ชมพูพาทย์ (2554) ที่ได้ศึกษาแนวคิดการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์จากหลายแนวคิดและนำมาปรับปรุงจนได้ขั้นตอนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ขึ้นมา ซึ่งคู่มือจะขอเสนอความหมายและขั้นตอนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ให้ทราบเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งมีดังนี้ การแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ คือกระบวนการแก้ไขสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือเป็นขั้นตอนของการบรรลุความต้องการ หรือวัตถุประสงค์โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิจารณ์ญาณ การใช้ความคิดทั้งสองที่กล่าวถึงได้แก่ ผู้แก้ไขปัญหาก็จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดวิธีการแก้ปัญหาให้ลึกและมีความหลากหลายโดยปราศจากการตัดสินว่าดีหรือถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจึงประเมินและเลือกวิธีการแก้ปัญหาย่อยๆ โดยใช้การคิดวิจารณ์ญาณเพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมทั้งนำวิธีการแก้ปัญหานั้นมาวางแผนการแก้ปัญหานั้นบนเงื่อนไข บริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ และนำแผนการแก้ปัญหามาปฏิบัติ โดยเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ปัญหาและกำกับตนเองขณะทำการแก้ปัญหาได้ เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงปัญหา เป็นขั้นของการทำความเข้าใจ รับรู้ความท้าทายที่จะแก้ปัญหาจากสถานการณ์ การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน การระบุปัญหาที่แท้จริงและวางเป้าหมายในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถเลือกใช้ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือใช้ทุกขั้นตอนตามความชัดเจนของปัญหา ซึ่งมีดังต่อไปนี้

(1) การเห็นความสำคัญ เป็นขั้นตอนการระบุและอธิบายความสำคัญของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในมุมมองของตนเองและผู้อื่น การสร้างความคิดที่เหมาะสมต่อปัญหา

(2) การสำรวจข้อมูล เป็นการศึกษารายละเอียดของสถานการณ์หรือการสืบค้นข้อมูลเพื่อให้สถานการณ์มีความชัดเจน ประกอบด้วย การศึกษาลักษณะและสาเหตุของสถานการณ์ที่เป็นปัญหารวมถึงความเกี่ยวข้องกับปัญหาอื่น โดยใช้การสำรวจข้อมูล ประเมินและเลือกใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

(3) การระบุปัญหา เป็นการตัดสินใจว่าสถานการณ์ที่ศึกษานั้น ปัญหาใดเป็นปัญหาที่ต้องนำมาแก้ไข หรือเรียกว่าเป็น “ปัญหาที่แท้จริง” พร้อมกับวางเป้าหมายในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 2 การคิดวิธีการแก้ปัญหา เป็นการคิดหาวิธีแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยไม่มีการตัดสินใจว่าความคิดนั้นผิดหรือถูก ใช่หรือไม่ใช่ รวมถึงการปรับวิธีการแก้ปัญหาจากแนวทางการแก้ปัญหาของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 การเลือกและเตรียมการ คือ การทำให้วิธีการแก้ปัญหามีความชัดเจนในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น โดยการประเมินวิธีการแก้ปัญหาจนได้วิธีการที่ดีที่สุด จากนั้นจึงพิจารณาสิ่งสนับสนุนและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหาโดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) การเลือกวิธีการแก้ปัญหา เป็นการคัดเลือกวิธีแก้ปัญหาโดยใช้เกณฑ์ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา

(2) การคาดการณ์ผลกระทบ เป็นการระบุเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นทั้งที่เป็นอุปสรรคและสิ่งสนับสนุนในระหว่างกระบวนการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การวางแผนการแก้ปัญหา คือ การวางแผนทางการแก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถและข้อจำกัดของบุคคล รวมถึงบริบท เงื่อนไข ทรัพยากร และอุปสรรค โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) การประเมินงาน เป็นการระบุแนวทางและทรัพยากรที่ต้องใช้ในการแก้ปัญหาภายใต้ เงื่อนไข ข้อจำกัด บริบท ข้อมูล หรือสิ่งสนับสนุนในการแก้ปัญหา

(2) การออกแบบกระบวนการ เป็นการวางแผนขั้นตอนและกิจกรรมการแก้ปัญหาจากแนวทางและทรัพยากรที่มีอยู่และแบ่งหน้าที่สมาชิกในกลุ่ม

ขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติ เป็นการนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง มีการกำกับตนเองในการแก้ปัญหา การเปรียบเทียบกิจกรรมและผลการแก้ปัญหากับเป้าหมายที่วางไว้ มีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมในการแก้ปัญหา เมื่อการแก้ปัญหาเป็นไปตามที่วางแผนไว้ก็ให้การเสริมแรงแก่ตนเอง ซึ่งขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

(1) การลงมือปฏิบัติ เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผน สังเกตและสะท้อนระหว่างกระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการแก้ปัญหาให้เหมาะสมมากขึ้น

(2) การเผชิญปัญหา เป็นการกำกับตนเองระหว่างกระบวนการแก้ปัญหาประกอบด้วย การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การควบคุมตน และเสริมแรงตนเอง

ดังนั้น กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในสร้างสรรค์งานที่เน้นทักษะกระบวนการตามเนื้อหา เรื่องราวหรือประเด็นที่กำหนดในการพัฒนาและนำเสนอแนวคิดอย่างเป็นระบบ

บทสรุป

การคิด เป็นทักษะพื้นฐานของมนุษย์ที่สามารถเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาได้เป็น กระบวนการทำงานของสมองที่เป็นศูนย์กลางนำสัญญาณที่ได้รับจากประสาทสัมผัส ทั้ง 5 มาประมวล วิเคราะห์ ถอดความ ตีความ เพื่อพิจารณาในการตอบสนองตัดสินใจและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในบทเรียนเรื่อง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะ กับการแก้ปัญหาในรายวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและ แปลกใหม่ จากเดิม โดยสามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎี หรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้นและ สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ ควรจะประกอบไปด้วย 3 ประการ คือ สิ่งใหม่ ใช้การได้ มีความเหมาะสม การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการทำงาน หรือ การแก้ปัญหาใด ๆ ในชีวิตประจำวัน ย่อมควรมีเหตุผลหากเราแก้ปัญหาหรือทำงานโดยไม่มีเหตุผลจะเป็นการทำงานหรือแก้ปัญหาที่ไม่มีการไตร่ตรอง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา จึงเป็นการคิดหาเหตุผล เพื่ออธิบายการทำงาน คาดการณ์ผลลัพธ์ในการแก้ไข ปัญหา การใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Thinking) ในการแก้ปัญหา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือการ ใช้กฎเกณฑ์ ข้อตกลงมาเป็นเหตุผลและการใช้ประสบการณ์มาเป็นเหตุผลในการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการแก้ไขสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือเป็นขั้นตอนของการ บรรลุความต้องการ หรือวัตถุประสงค์โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิจารณ์ญาณ จึงมีการประเมินและเลือก วิธีการแก้ปัญหาโดยใช้การคิดวิจารณ์ญาณเพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมทั้งนำวิธีการแก้ปัญหานั้นมาวางแผนการแก้ปัญหาบนเงื่อนไข บริบทและทรัพยากรที่มีอยู่และนำแผนการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ โดยเชื่อมั่นว่าสามารถ แก้ปัญหาและกำกับตนเองขณะทำการแก้ปัญหาได้ เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเข้าถึงปัญหา การคิดวิธีการแก้ปัญหา การเลือกและเตรียมการ การวางแผนการแก้ปัญหา และการ ลงมือปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- คมสัน เอียกรนา. (2557). *โครงการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนจากการเรียนบน. ค้นจาก* <https://khomsan4.wixsite.com/clect/contact>
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2564). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.*
- สิทธิชัย ชมพูพาทย์. (2554) *การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สุพัทธา ทาวงค์. (2553). *ความคิดสร้างสรรค์. ค้นจาก* <http://blog.buu.ac.th/blog/arom>
- อุดม หอมคำ. (2546). *ผลของระดับความคิดสร้างสรรค์และรูปแบบการฝึกการคิดนอกกรอบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบเลี้ยงแนวคิดครอบงำและแบบสร้างแนวคิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- Buzan, B. (2004). *From international to world society? English school theory and the social structure of globalisation.* Cambridge University Press.
- Gowan, J. C., Demos, G. D., & Torrance, E. P. (1967). *Creativity: Its educational implications.* Wiley.
- McGriff, S. J. (2000). *Instructional System Design (ISD): Using the ADDIE model.* Retrieved from <https://www.lib.purdue.edu/sites/default/files/directory/butler38/ADDIE.pdf>

การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แอปพลิเคชันสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ศิรดา มีแก้ว¹

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แอปพลิเคชันสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์ของการนำเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แอปพลิเคชันสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทครูไทยกับการสอนในยุคโควิด-19 แอปพลิเคชันกับการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากห้องเรียนสู่การเรียนรู้จากที่พักอาศัย (Learn From Home) การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่ส่งผลกระทบให้สถาบันการศึกษาทั่วประเทศถูกสั่งปิดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ทำให้นักเรียน นักศึกษา และครูผู้สอน ต้องปรับตัวเข้าสู่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้ยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการต่อการเรียนการสอนต้องเข้าถึงนักเรียนทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ควบคู่ไปกับการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้ นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้และเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน เพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ได้แม้จะเรียนอยู่ที่บ้าน โดยครูผู้สอน ผู้ปกครอง รวมถึงนักเรียนต้องเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และบริบทในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ รวมทั้งควรคำนึงถึงสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และสุขอนามัยต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; แอปพลิเคชัน; ประถมศึกษา; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

9 เขตบางเขน แขวงอนุสาวรีย์ กรุงเทพมหานคร 10220 ประเทศไทย, อีเมล: sirada.me@pnru.ac.th

Learning Management in the Epidemic Situation of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) with the Use of Application for Elementary School Students

Sirada Meekaew¹

Abstract

Learning management in the epidemic situation of the Coronavirus disease 2019 (COVID-19) with the use of application for elementary school students has the objective to present the concept of learning management in the epidemic situation of the Coronavirus disease 2019 (COVID-19) by using an application for primary school students, about the role of Thai teachers in teaching in the Covid-19 era. The applications for teaching elementary school students have changed the model of learning management from the classroom setting to an online or home setting (Learn From Home). The epidemic of COVID-19 affected educational institutions across the country to be closed to prevent the spread of disease, causing students and teachers to adapt to online teaching so that learning can continue. Teaching and learning management must be able to reach all students effectively and cause success in education. Online learning is conducted along with the use of applications for teaching elementary level students to learn with fun and increases interaction even when studying at home. Teachers, parents, and students need to prepare electronic devices and the context of online teaching as well as take into account physical, mental, and sanitary health.

Keywords: Learning Management; Application; Elementary School; Coronavirus Disease 2019

Type of Article: Academic Article

¹Phranakhon Rajabhat University Demonstration Elementary School

9 Changwattana Road, Bangkhen, Bangkok 10220, Thailand, E-mail: sirada.me@pnru.ac.th

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และระบบสาธารณสุข นอกจากนั้น หนึ่งในผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่สำคัญ คือ การเรียนรู้หรือการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดในปัจจุบัน ส่งผลให้โรงเรียนทั่วประเทศไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในรูปแบบ On-Site ได้เต็มรูปแบบ แต่โรงเรียนก็ต้องเปิดการเรียนการสอนตามปกติแบบวิถีใหม่ ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ On-Line, On-Hand และ On-Demand หรือรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมตามบริบทของโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน ตามแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ปัจจุบันจึงมีรูปแบบการเรียนรู้ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ โดยการนำโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เกิดการแบ่งปันประสบการณ์และความรู้ซึ่งกันและกันจากการสนทนาผ่านอุปกรณ์การสื่อสารออนไลน์ เน้นการสื่อสารแบบสองทาง เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันที่สามารถสร้างแอปพลิเคชัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนได้แค่เพียงปลายนิ้ว ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จาก ทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนและผู้เรียนจะลดน้อยลง การเรียนรู้ยังมีอยู่ เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบ จากห้องเรียนสู่โทรศัพท์มือถือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น ทุกคนอาจคุ้นชินกับภาพห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากรวมตัวกันใช้หนังสือเหมือนกัน สื่อประกอบการสอนเหมือนกัน และมีวิธีการประเมินผลที่เหมือนกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ในการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิม เพียงแต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปถึงจุดหมายได้ ผู้เรียนบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิปวิดีโอ แต่ผู้เรียนบางคนอาจชอบการฟังครูผู้สอนบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกันจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม การจัดการเรียนการสอนผ่านแอปพลิเคชันจึงเป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง ซึ่งเหมาะสำหรับผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนด้วยตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลา แอปพลิเคชันเป็นโปรแกรมที่ถูกออกแบบสำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แบบพกพา เช่น โทรศัพท์มือถือแท็บเล็ต เป็นต้น โดยในปัจจุบันมีการพัฒนาแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการศึกษาออกมามากมาย ซึ่งสามารถช่วยเหลือการสอนของครูผู้สอนทั้งในและนอกชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้อีกด้วย รวมทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนสามารถเข้าถึงการใช้แอปพลิเคชันได้ตลอดเวลา

ในปัจจุบันยังมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างต่อเนื่อง นอกจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป จากห้องเรียนสู่การเรียนรู้จากที่พักอาศัย (Learn From Home) อีกหนึ่งสิ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ บทบาทของครูผู้สอน เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป บทบาทครูไทยจึงต้องเปลี่ยนแปลง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

รูปแบบการสอนแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่งภายใต้กระแสแห่งพัฒนาการด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นรูปแบบของการบูรณาการปรับใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งเรียกว่า “การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)” เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกันเป็นลักษณะของการผสมผสานการเรียนทางไกล (Distance Learning) ผ่านระบบเครือข่าย Online ร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม และถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนการสอน

การเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบอย่างเป็นระบบเกิดขึ้นในห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงห้องเรียนเสมือนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยมีเป้าหมายสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งอาจมีกิจกรรมการเรียนในห้องเรียนร่วมกับการเรียนออนไลน์ได้ทั้งแบบการสื่อสารในเวลาเดียวกัน และการสื่อสารต่างเวลา ซึ่งใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมกระบวนการเรียนตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักบริหารวิชาการ, 2563)

ในการออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้นั้นนักออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Designer) ต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียนที่กำหนดไว้ระยะเวลาในการเรียน รวมถึงความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ และรูปแบบการคิดของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การออกแบบบทเรียน และการประเมินผลการเรียนจากจุดเด่นของการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ทำให้ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและเพื่อนผู้เรียนคนอื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนใกล้ชิดกันมากขึ้น ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันได้โดยสะดวก สามารถเข้าใจเพื่อนร่วมชั้นเรียนและเคารพเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียน มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้รับผลป้อนกลับจากการเรียนได้โดยทันที ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพที่ผู้เรียนแต่ละคน

การเรียนการสอนออนไลน์

การเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) Knowledge Acquisition ส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมเนื้อหาความรู้เพื่อถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน (Content Delivery) เช่น การจัดทำสไลด์ วิดีทัศน์ การบรรยายถ่ายทอดสดให้ผู้เรียนรับชม รวมทั้งการเตรียมกลยุทธ์ในการสอน (Instructional Strategies) เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากเนื้อหาที่ผู้สอนเตรียมไว้ (2) Knowledge Construction ผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning Activities) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางแผนไว้

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีโหมดของการสื่อสาร 2 ลักษณะที่ต้องทำความเข้าใจและใช้งานอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงความพร้อม และสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน คือ

1. Synchronous Learning (Anywhere, Real-Time Learning) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ในช่วงเวลาเดียวกันแต่ต่างสถานที่ โดยใช้เทคโนโลยีการประชุมทางไกล เช่น Blackboard Collaborate, ZOOM Video meeting Google meets, MS-Teams, LINE Video Call หรืออื่น ๆ ทั้งนี้ มิได้จำกัดแต่เพียงการใช้เครื่องมือประชุมทางไกลหรือการถ่ายทอดเท่านั้น แต่อาจหมายถึงการให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมตามกำหนดภายในเวลาเดียวกันแต่อยู่กันคนละสถานที่

2. Asynchronous Learning (Anywhere, Anytime Learning) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดต่างเวลาและต่างสถานที่ ให้อิสระและความสะดวกแก่ผู้เรียน โดยผ่านระบบห้องเรียนเสมือน ระบบจัดการเรียนรู้ (Learning Management System--LMS) ซึ่งเอื้ออำนวยให้ผู้สอนสามารถอัปโหลดสื่อการสอนที่ได้จัดเตรียมไว้แล้วล่วงหน้าขึ้นบนระบบเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาได้ นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น กระดานสนทนา บล็อก วิกี หรือเทคโนโลยีผ่านระบบคลาวด์อื่น ๆ

สิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรคำนึงถึง คือ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ตลอดจนคำนึงถึงวิธีสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ก่อนที่จะตัดสินใจสอนออนไลน์แบบ LIVE หรือ Synchronous Learning

แนวคิดการเรียนแบบยืดหยุ่น

การเรียนแบบยืดหยุ่น (Flexible Learning Approach) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนและสามารถบริหารตนเองได้ โดยสามารถตัดสินใจว่าจะเรียนอะไร เรียนอย่างไร เรียนเมื่อไหร่ และเรียนที่ไหนก็ได้ตามศักยภาพความสนใจและความถนัดของตนเอง โดยเน้นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการเลือกและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ รู้จักวางแผนการใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์และตรงกับความต้องการมากที่สุด

คุณลักษณะ 3 ประการ ที่ใช้เป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนแบบยืดหยุ่น

1. รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมต้องมีหลากหลาย เพื่อเอื้อต่อวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นตลอดเวลา การนำวิธีที่ยืดหยุ่น (Flexible Approach) มาใช้ในการเรียนและการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ได้หลายวิธี เช่น การเรียนแบบเปิด (Open Learning) การเรียนทางไกล (Distance Learning) การเรียนโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น รวดเร็ว และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ง่าย นอกจากนี้ยังสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตามศักยภาพและความสนใจของตนเอง

2. ผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ โดยเนื้อหาและกิจกรรมต้องตอบสนองความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเรียนได้เต็มศักยภาพ โดยเน้นการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสภาพการเรียนรู้ควรจัดในลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเวลาเรียนและสถานที่ได้ตามความต้องการ

2.2 การจัดหน่วยการเรียนรู้ (Modules) หรือโปรแกรมการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเนื้อหาได้ตามความสนใจ และสามารถเลือกที่จะเรียนกับผู้สอน และเพื่อนคนอื่น ๆ ได้หลากหลาย

2.3 การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้ อาจจัดได้หลากหลายให้เป็นทางเลือกในการเรียนการสอน ได้แก่ การเรียนเป็นคู่ หรือการเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือเรียนโดยการปรึกษากับผู้สอน

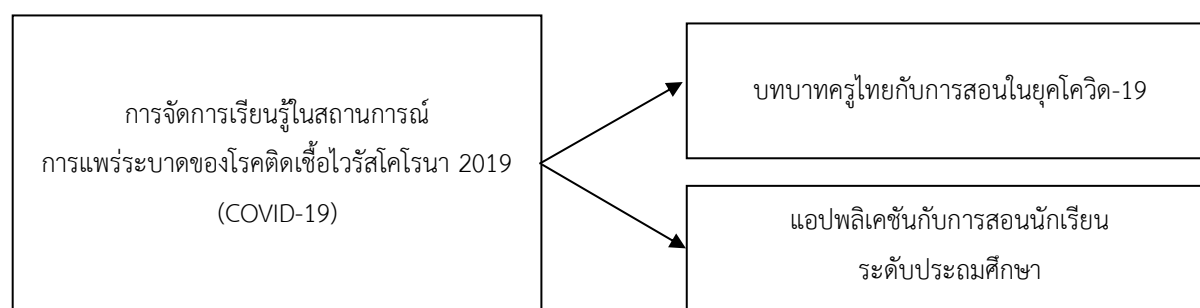
2.4 เน้นให้ผู้เรียนลงปฏิบัติหรือลงมือกระทำด้วยตนเอง (Active Learners) ไม่ใช่การเรียนแบบเป็นผู้รับ (Passive Learners) แต่ฝ่ายเดียว

3. มีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งนี้ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้โดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ที่หลากหลาย วางแผนการใช้แหล่งข้อมูลเพื่อเป้าหมายต่าง ๆ เลือกและวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาที่กำหนดให้ และนำเสนอในรูปแบบของการรายงาน

4. พัฒนาศักยภาพการจัดการข้อมูล และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบในการวิเคราะห์

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้เขียนนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

บทบาทครูไทยกับการสอนในยุคโควิด-19

การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้ในปัจจุบันมีแนวทางจัดการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสารสนเทศมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีอย่างมากมายในโลกปัจจุบัน ครูผู้สอนจึงคอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกผู้จัดการเรียนรู้ และทำงานร่วมกับผู้เรียน จึงต้องปรับตัวและเตรียมทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่อย่างทันทั่วทั้งที่ พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือระบบปฏิบัติการรูปแบบต่าง ๆ ที่อาศัยการบริหารจัดการห้องเรียนซึ่งแตกต่างไปจากห้องเรียนปกติในโรงเรียนนั้น บทบาทของครูผู้สอนที่ดี คือ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ การชี้แนะให้ผู้เรียนมีจินตนาการสร้างสรรค์ และใช้ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดไตร่ตรอง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1. เอาใจใส่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยติดตามถามไถ่ผู้เรียนและผู้ปกครองเป็นระยะ ๆ
 2. กระตุ้นผู้เรียนให้มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ โดยอาจทำเป็นสัญญาการเรียนรู้ ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน และกระตุ้นให้กำลังใจในการเรียนรู้ต่อไป
 3. ให้คำปรึกษาผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการช่วยเหลือให้คำแนะนำ กำกับดูแลผู้เรียนให้ปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ครูผู้สอนกำหนดอย่างต่อเนื่อง
 4. ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนเป็นรายกรณี โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม ประสานเครือข่ายชุมชน อาสาพัฒนาผู้เรียนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ และสร้างความรู้ให้กับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง
 5. มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านการวัดและประเมินผล และด้านการเข้าเรียนของผู้เรียน เช่น วัดและประเมินผลจากใบงาน แบบฝึก ข้นงาน จากการสอบถามผู้ปกครองหรือสอบถามนักเรียนโดยตรง วัดจากคลิปวิดีโอผู้เรียนที่ส่งมาให้ครูผู้สอน ยืดหยุ่นเวลาเรียนตามตารางเรียนที่กำหนด
 6. มีการประเมินความก้าวหน้าและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่น
 7. มีการพัฒนาตนเองในด้านการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น
 8. ครูผู้สอนต้องเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง
- นอกจากนี้ ยังมีเคล็ดลับในการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนี้ (เจริญ ภูวิจิตร, 2564)

1. เตรียมแผนการเอาไว้ล่วงหน้าสำหรับเหตุการณ์ไม่คาดฝัน ในการเรียนการสอนที่เราไม่คุ้นชินนักย่อมเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงหรือปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่คาดคิด ไม่ว่าจะเป็นความไม่พร้อมของอุปกรณ์ หรือเครือข่าย ความหนาแน่นของจำนวนผู้ใช้งาน จนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นค้าง หรือไหนจะหลุด ไหนจะติดจะขัด เสียไม่มา ภาพไม่มี เรียกได้ว่าอาจจะแก้ปัญหาก็กว้างไกลไปแล้วเสียครึ่งคาบ ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงปัญหาในการเรียนการสอนออนไลน์ล่วงหน้าและเตรียมแผนการเอาไว้จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ในฐานะครูอาจารย์ทุกท่านคงทราบดีว่าการเสียเวลาไป 1 หรือ 2 คาบ สามารถทำให้แผนที่เราวางเอาไว้ล่าช้าออกไปได้เรื่อย ๆ การนัดผู้เรียนมาเรียนใหม่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย ดังนั้น ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนควรเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียนเสมอ

2. แบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วย่อย ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการจดจำของนักเรียน ในประเทศจีนนั้นก็ได้ต่างไปจากบ้านเรามากนัก พวกเขาเองก็มีเนื้อหาในการเรียนการสอนที่เข้มข้นตลอดทั้งคาบเรียน แต่เมื่อพวกเขาต้องทำการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งปัญหาที่มักพบเจอ คือ ไม่สามารถควบคุมบรรยากาศภายในห้องเรียนได้ และเด็ก ๆ มักจะเกิดอาการสทิดหลุดลอยอยู่บ่อยครั้ง โดยวิธีแก้ที่ดูเหมือนจะได้ผลดีก็คือการแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วย่อย ๆ หมายความว่า ครูผู้สอนอาจจะต้องทำงานหนักเพื่อจัดสรรหัวข้อเรียงเรียงเนื้อหาให้สั้นใหม่ และช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมของแต่ละหัวข้อนั้นจะอยู่ที่เวลาประมาณ 20-25 นาที

3. ใช้เสียงในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ เราอาจเคยควบคุมบรรยากาศในห้องเรียนด้วยอวัจนภาษาต่าง ๆ และครูผู้สอนทุกท่านก็ทราบดีอยู่แล้วว่าโทนเสียงนั้นก็เป็นส่วนสำคัญอย่างมาก และยิ่งเมื่อต้องมาสอนในชั้นเรียนออนไลน์แล้ว เสียงนั้นก็กลับยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นไป เพราะเมื่อทุกท่านอยู่หลังหน้าจอ อวัจนภาษาต่าง ๆ ก็แทบจะหมดความสำคัญ ดังนั้น ส่วนที่เป็นคำพูดหรือเนื้อหาสำคัญที่ต้องการเน้นย้ำ ครูผู้สอนทุกท่านควรลองพูดให้ช้าลงหรือพูดซ้ำบ่อยครั้งขึ้น

4. ปฏิบัติงานร่วมกับผู้ช่วยสอน และลองขอความช่วยเหลือจากฝ่ายสนับสนุน หนึ่งในปัญหาสำคัญของการเรียนการสอนออนไลน์คือ ความไม่เชี่ยวชาญในด้านเทคนิคและเทคโนโลยี โดยปัญหาเหล่านี้มักเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

บางครั้งก็ไม่ทราบเลยว่าอีกฝั่งได้ยินเราไหม เรายังอยู่ในหน้าจอไหม หรือต้องกดปุ่มตรงไหนต่อบ้าง ในบางสถานศึกษา ก็ทำคู่มือประกอบการใช้งานมาให้ แต่จะดีกว่าหรือไม่หากมีฝ่ายสนับสนุนอยู่ข้าง ๆ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการทำให้ การเรียนการสอนราบรื่นมากยิ่งขึ้น ช่วยคิดคำนวณคะแนน ทำการประกาศผลคะแนน รวบรวมสรุป จัดส่งเอกสาร สำหรับการเรียน และอื่น ๆ อีกมากมาย สถานศึกษาไม่ควรผลักระบบความรับผิดชอบให้แก่ครูผู้สอนและให้ท่านเผชิญ ปัญหาในการเรียนรู้เพียงลำพัง

5. เสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุกนอกชั้นเรียน หากเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในรูปแบบปกติแล้ว การเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นควบคุมได้ยากกว่ามาก จึงมักพบเห็นผู้เรียนไม่เข้าร่วมชั้นเรียนบ่อยครั้ง ดังนั้น อีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยให้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ประสบผลสำเร็จ คือ การเรียนรู้เชิงรุกนอกห้องเรียน โดยมีวิธีการ หลากหลาย เช่น แบบฝึกหัด หรือการบ้าน การทำโครงการ โครงการ เป็นต้น

6. บูรณาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการเรียนการสอนรูปแบบปกติ การสนทนาโต้ตอบกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนคงเป็นเรื่องปกติ แต่ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้น ถือเป็นเรื่องที่ยากเนื่องด้วยข้อจำกัดของการแทรกซ้อนของเสียงที่จะทำให้บรรยากาศภายในห้องเรียนดูปั่นป่วนไปหมด เพื่อเป็นการแก้ปัญหา นั้น ทางสถานศึกษาควรจัดแบ่งการเรียนการสอนออกเป็นสองระยะ ระยะแรกคือการเรียนรู้ด้วยตนเอง และระยะที่สองการเรียนรู้อีกในชั้นเรียนแบบออนไลน์ ในส่วนของการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมีความจำเป็นที่จะต้อง ทำการศึกษาเนื้อหาหาล่วงหน้า เพื่อให้ได้ทราบว่าผู้เรียนมีความไม่เข้าใจตรงส่วนใดของเนื้อหา เมื่อทางครูผู้สอนทราบ ได้ถึงปัญหาความไม่เข้าใจต่าง ๆ พวกท่านจึงจะสามารถออกแบบการเรียนการสอนในส่วนเนื้อหาวิชานั้นได้ถูกต้อง โดยเน้นไปในส่วนที่ผู้เรียนเกิดความสงสัยมากที่สุด เรียกได้ว่าจากที่เคยถามถึงความสงสัยในเนื้อหาหลังคาบเรียน เปลี่ยนเป็นศึกษามาก่อนแล้วหากสงสัยตรงไหนจึงค่อยสอบถามมาในรูปแบบ “Flipped Classroom”

แอปพลิเคชันกับการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษา

ปัจจุบัน โลกกำลังหมุนช้าลงด้วยวิกฤตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงจากแรงกดดันและการกระตุ้นจากโรคระบาดที่ทำให้เกิด Social Distancing หรือการเพิ่มระยะห่างระหว่างกันในสังคม ในวงการ การศึกษาทั้งในไทยและต่างประเทศ มีการนำรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาปรับใช้ (กันต์ เอี่ยมอินทรา, 2563) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนผ่านทางออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ในการเรียนการสอนตามปกติที่มีการให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ในชั้นเรียน ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นสามารถทำได้ยาก โดยเฉพาะ ในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์ไม่ว่าจะกับเพื่อนร่วมชั้น หรือครูผู้สอน เพื่อให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างเต็มที่ เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องปรับรูปแบบของการทำกิจกรรม จากการทำ กิจกรรมร่วมกันในห้องเรียนสู่กิจกรรมในรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยการนำแอปพลิเคชันทาง การศึกษามาใช้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เช่น

1. การทำแบบทดสอบ โดยปกติการทำแบบทดสอบในห้องเรียนนั้น อาจเป็นในรูปแบบของการให้ผู้เรียนทำ แบบทดสอบบนกระดานเท่านั้น แต่ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การที่จะให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบลงในกระดาน นั้นเป็นเรื่องที่ยาก จึงต้องปรับรูปแบบการทำแบบทดสอบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยใช้แอปพลิเคชันในการสร้าง แบบทดสอบออนไลน์ เช่น Kahoot!, Google Form, Socrative เป็นต้น

2. การทำใบงานหรือใบกิจกรรม เช่นเดียวกับการทำแบบทดสอบ การที่จะให้ผู้เรียนทำใบงานหรือใบกิจกรรมลงในกระดาษเป็นเรื่องยาก หรือการใช้การเรียนรู้ในรูปแบบ On-Hand ก็มีความเสี่ยงไม่น้อย เนื่องจากผู้เรียนต้องมารับใบงานจากครูผู้สอนที่โรงเรียน โดยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น ผู้เรียนอาจมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อได้ ครูผู้สอนจึงควรปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยสามารถใช้แอปพลิเคชัน Live Work Sheets หรือ Google Form ในการสร้างใบงานหรือใบกิจกรรมแบบออนไลน์

3. ครูผู้สอนสามารถสร้างและใช้งานห้องเรียนออนไลน์ (E-Classroom) ด้วยแอปพลิเคชัน เช่น Google Classroom, ClassDojo หรือ Edmodo เป็นต้น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เช่น การแจกจ่ายเอกสารประกอบการสอน การสนทนาระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันเอง การสร้างกระดานถามตอบ การมอบหมายงานหรือส่งการบ้าน การตรวจงาน การสร้างแบบทดสอบ และการให้คะแนน เป็นต้น

4. ผู้สอนสามารถสอนสดออนไลน์ผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) ด้วยแอปพลิเคชัน Google Meet, Zoom หรือ Microsoft Teams เป็นต้น ทั้งนี้ ยังมีเครื่องมือและโปรแกรมต่าง ๆ อีกมากมายที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นและได้รับความนิยมในการใช้งานสำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรือการประชุมต่าง ๆ เช่น (1) โปรแกรม Cisco Webex Meeting (2) โปรแกรม Google Hangout และ (3) Facebook Live เป็นต้น

5. นอกจากการสอนสดออนไลน์ผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) แล้ว ผู้สอนสามารถบันทึกการสอนของตนเองและนำไปอัปโหลดไว้บนแอปพลิเคชัน Youtube หรือ Facebook เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าชมวิดีโอการสอนของครูได้ทุกที่ ทุกเวลา

แอปพลิเคชันเหล่านี้ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับความสนุกสนาน นอกจากแอปพลิเคชันที่ยกตัวอย่างในข้างต้น ยังมีแอปพลิเคชันอีกมากมาย โดยผู้สอนสามารถเลือกใช้งานตามความถนัดของตนเอง ความเหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ และที่สำคัญต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีดังนี้

1. Vonder เป็นแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาที่สอนตามระดับความรู้ (Personalized learning) สำหรับผู้ที่สนใจอยากแชทกับกระรอกน้อยสีแดง ตอนนี้ Vonder เปิดสอนหลายวิชา เช่น วิชาแกรมมาร์ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ เคมี และฟิสิกส์ โดยปัจจุบันมีบริการ 4 รูปแบบ คือ (1) Vonder Flash ซึ่งทำเป็นแบบทดสอบแบบเร็ว ๆ ด้วยรูปแบบคำถาม และเป็น Adaptive Learning (2) Vonder Jump ทดสอบการตอบสนองของผู้เรียน ด้วยการตอบคำถามแต่ละข้อในเวลาจำกัด 3 วินาที (3) Vonder Quest การเรียนรู้ในลักษณะเกม ที่ให้ความรู้สึกลึกซึ้งเหมือนเป็นการผจญภัย และ (4) Vonder Go เป็นการตอบคำถามแบบต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้ ในแต่ละเกมจะตอบโจทย์วิธีการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน บางเกมวัดความแม่นยำ บางเกมวัดความเร็ว ความคล่องตัว เป็นต้น (OKMD, 2564)

2. Kahoot! เป็นแอปพลิเคชันที่ครูผู้สอนสร้างแบบทดสอบออนไลน์ สามารถใช้ในการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเพื่อให้ทราบความรู้พื้นฐานและพัฒนาการของผู้เรียน โดยรูปแบบของตัวเลือกเป็นสีและสัญลักษณ์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ฝึกทักษะการจดจำและการเชื่อมโยงความรู้กับสัญลักษณ์ ซึ่งการจับเวลาของแอปพลิเคชัน Kahoot! ในแต่ละข้อคำถามจะทำให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการคิดและตอบคำถามให้ถูกต้อง โดยคนที่ตอบเร็วที่สุดจะได้คะแนนมากที่สุด อีกทั้งการรวบรวมคะแนนเป็นรายข้อเพื่อให้ผู้เรียนเห็นลำดับของคะแนนตนเอง

จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพยายามมุ่งมั่นเพื่อให้คะแนนสูงขึ้นในข้อถัดไป (เจษฎา ราชภูริณิม, กัญญาณัฐ จงฟังกลาง, มนมนัส สุดสิ้น, กรกมล ชูช่วย, สุมาลี เทียนทองดี และอารยา ลี, 2564)

ประโยชน์ของแอปพลิเคชัน Kahoot! ด้านครูผู้สอน สามารถนำ Kahoot! มาใช้ประกอบการสอน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน สามารถประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียนได้ และนำผลการประเมินมาออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองเกี่ยวกับเทคนิคการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านผู้เรียน มีความตื่นตัวในการเรียนรู้มากขึ้น เข้าใจเนื้อหาการเรียนรู้ได้มากขึ้น ไม่เบื่อหน่ายระหว่างเรียน และสามารถใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ (วรารณ แสงทอง, 2565)

3. Wordwall เป็นเว็บแอปพลิเคชันสำหรับสร้างเกมการศึกษาออนไลน์ เช่น จับคู่ สุ่มคำถาม เรียงลำดับ สามารถเก็บข้อมูลการใช้งานโดยการพิมพ์ชื่อนักเรียน เก็บคะแนนได้ และเพิ่มความสนุกด้วยการมีตารางแสดงอันดับแข่งขัน โดยมีจุดเด่น คือ สร้างได้ง่ายจากการใช้ Template เช่น แบบทดสอบ จับคู่ เรียงลำดับ อักษรไขว้ สามารถสลับ Template ได้ เช่น เกมจับคู่ สามารถเปลี่ยนเป็นเกมอักษรไขว้ โดยไม่ต้องสร้างใหม่ สามารถสร้างเป็นเกมการเรียนรู้ออนไลน์ หรือพิมพ์เป็นใบงาน สามารถกำหนดรายละเอียดในแต่ละเกมได้ เช่น การจับเวลา การแสดงคำตอบ การแสดงตารางอันดับ และสามารถส่งให้ผู้เรียนเข้าเล่นได้ง่ายโดยการส่งเป็นลิงก์ และติดตามการเข้าเล่นของผู้เรียนได้เพียงแค่นี้ให้ผู้เรียนพิมพ์ชื่อ

4. ClassDojo เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการผสมผสานวิธีการสอนและวิธีการประเมินที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังสามารถเพิ่มผู้มีส่วนร่วมได้มากมาย และยังสามารถใช้บนอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ทุกชนิด เป็นแอปพลิเคชันที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่ออกแบบโดยใช้แนวคิดของเกมมิฟิเคชัน ClassDojo เป็นเครื่องมือในการจัดการชั้นเรียนที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนได้อย่างรวดเร็ว และง่ายตายในรูปแบบเรียลไทม์ รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน จดจ่ออยู่กับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยระบบการจัดการของแอปพลิเคชัน ClassDojo ที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ (1) ระบบการสร้างตัวละครของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีตัวละครประจำตัวของตนเอง ในชั้นเรียนผู้เรียนสามารถเลือกและปรับเปลี่ยนตัวละครด้วยตนเองได้ (2) ระบบการเสริมแรง โดยครูผู้สอนสามารถให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมในชั้นเรียนที่ดี และสามารถลดคะแนนผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ทันที (3) ระบบรายงานพฤติกรรมของผู้เรียน โดยครูผู้สอนสามารถแจ้งพฤติกรรมของผู้เรียนให้แก่ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียนทราบได้ และ (4) มีระบบการวิเคราะห์คะแนนเบื้องต้น โดยจะประเมินทักษะในด้านต่าง ๆ ออกมาในรูปแบบกราฟโดนัท เพื่อให้เห็นคะแนนในด้านต่าง ๆ ทั้งบวกและลบได้ในทันที อีกทั้งครูผู้สอนสามารถนำข้อมูลออกมาอยู่ในรูปแบบของ Excel ได้อีกด้วย (สุรพล บุญลือ, 2560)

5. Quizizz เป็นแอปพลิเคชันที่ช่วยครูผู้สอนสร้างแบบทดสอบเพื่อประเมินผลผู้เรียนแบบออนไลน์ สามารถแสดงผลคะแนนจากการสอบได้ทันที มีการรองรับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถใส่ภาพประกอบดนตรีประกอบได้ จุดเด่นที่สำคัญของ Quizizz คือ ผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หลากหลายแพลตฟอร์ม (Platform) ที่สามารถเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตได้ เช่น มือถือสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น Quizizz มีข้อดีที่เด่นชัดคือ การมีตัวเลือกให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบเป็นการบ้าน โดยครูผู้สอนสามารถกำหนดวัน และเวลาที่สามารถทำแบบทดสอบดังกล่าวเป็นการบ้านได้ และไม่มีข้อจำกัดด้านความยาวของคำถามและคำตอบเหมือนแอปพลิเคชันอื่น สามารถใส่รูปภาพประกอบในคำถามได้ แต่มีข้อจำกัดคือ แบบทดสอบที่

สร้างขึ้นนั้น สามารถสร้างได้เพียงแบบปรนัยหนึ่งตัวเลือกถูกเท่านั้น ไม่มีตัวเลือกในการสร้างแบบทดสอบในรูปแบบอื่น ๆ (บงกช เดชมิตร, 2563)

แอปพลิเคชันที่ได้ยกตัวอย่างไปในข้างต้น เป็นตัวเลือกที่สามารถให้ครูผู้สอนเลือกใช้ได้ตามความถนัด และเป็นแอปพลิเคชันที่มีความเหมาะสมที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ระดับประถมศึกษา เนื่องจากมีทั้ง ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว สีสันสวยงาม รวมไปถึงเกมเพื่อการเรียนรู้อย่าง Wordwall ก็เป็นหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจไม่น้อย ทั้งนี้ การเลือกใช้ควรเลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนแต่ละท่านจัดเตรียมตามแผนการจัดการเรียนรู้

บทสรุป

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบออนไลน์หรือการศึกษาทางไกล โดยมีการสนับสนุนวิธีการสอนออนไลน์และสร้างคลังความรู้ หรือ Content ให้บริการโรงเรียนนำไปใช้ฟรี การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เข้ามาสนับสนุนการสอนในระบบปกติ โดยเรียนออนไลน์ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติในสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยมีการสนับสนุนให้ใช้สื่อออนไลน์ สำหรับในโรงเรียนระดับประถมศึกษามีการนำการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์มาใช้ทดแทนการจัดการเรียนรู้ในระบบปกติ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ควบคู่ไปกับการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนและการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งแอปพลิเคชันถูกนำมาใช้มากขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือการเรียนรู้จากที่พักอาศัย (Learn from Home) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ด้วยความหวังว่าจะสามารถใช้การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ควบคู่ไปกับการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การนำแอปพลิเคชันมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ครูผู้สอนควรคำนึงการเลือกใช้แอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่ใช้ในการสอน วย และพัฒนาการของผู้เรียน
2. การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ควรคำนึงถึงสภาพความพร้อมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกัน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. การพัฒนาครูเป็นส่วนสำคัญจึงควรมีการอบรมการจัดทำสื่อวิดีโอ รูปภาพหรือการออกแบบเนื้อหาในการสอน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนออนไลน์ให้มีความหลากหลาย ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนออนไลน์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักบริหารวิชาการ. (2563). *การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนแบบออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. ผู้แต่ง.
- เจษฎา ราชภูริณิคม, กัญญาณัฐ จงพิงกลาง, มนมนัส สุดลิ้น, กรกมล ชูช่วย, สุมาลี เทียนทองดี และอารยา ลี. (2564). ผลของการใช้ Kahoot เป็นเครื่องมือช่วยวัดประเมินผลระหว่างเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบ 4E×2 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์. *วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา*, 4(2), 264-278.
- บงกช เดชมิตร. (2563). *การใช้แอปพลิเคชันในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21: โดยใช้ Application Quizizz*. ค้นจาก <http://qa.hcu.ac.th/km/fileuploads/2562-km-lb-edu1.pdf>
- วราภรณ์ แสงทอง. (2565). *เทคนิคการสอนด้วยเว็บแอปพลิเคชัน Kahoot*. ค้นจาก <https://erp.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=981>
- สุรพล บุญลือ. (2560). *การใช้ Application ClassDojo สำหรับการบริหารจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21*. ค้นจาก <https://apdi.kbu.ac.th/Research%20database/APDI%20km/1Classdojo.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19*. ผู้แต่ง.
- OKMD. (2564). *2 EdTech นวัตกรรม ที่จะทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก*. ค้นจาก <https://www.okmd.or.th/okmd-kratooktomkit/4121>

การศึกษาเพื่อพัฒนาลังสินค้า เพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด

ชัยกิจ นิละนนท์¹ ปิยะมาศ สื่อสวัสดิ์วิชญ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด และ (2) ลดปัญหาในการดำเนินการของคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน

ผลการวิจัย พบว่า (1) MAN ขาดแนวคิดความรู้ในการจัดการคลังสินค้า (2) MACHINE ระบบสารสนเทศไม่มีความครอบคลุมในส่วนงานคลังสินค้า (3) MATERIAL การขาดอุปกรณ์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และ (4) METHOD การจัดการสินค้าไม่เป็นระบบ การจัดการคลังสินค้ายังไม่เหมาะสม ดังนั้น ได้นำแผนภูมิแกงปลาและหลักการพาเรโตมาจัดการคลังสินค้าใหม่ ปรับปรุงกระบวนการทำงานโดยการทำระบบ Stock Card รู้ถึงการเคลื่อนไหวของสินค้าแต่ละรายการ มีการออกแบบจัดเก็บและแบ่งหมวดหมู่ตามยอดขายตามสินค้าและกำหนดรูปแบบผังในการจัดเก็บเป็นแบบตำแหน่งตายตัว ทำให้สินค้ามีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ และใช้ระยะเวลาในการเบิกจ่ายสินค้าลดลงจากเดิม

คำสำคัญ: การพัฒนา; คลังสินค้า; ตลาด E-Commerce

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย, อีเมล: 6314970148@ru.ac.th

²อาจารย์ ดร., ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย, อีเมล: piyamas.s@ru.ac.th

Study on Warehouse Development to Support the E-Commerce Market of XXX Company Limited

Chaikit Nilanont¹ Piyamas Suesawadwanit²

Abstract

This research's objectives were (1) to study the development of warehouses to support the e-commerce market of XXX Company Limited and (2) to reduce problems in warehouse operations to support the e-commerce market of XXX Company Limited. It was a qualitative study by the method of interviewing 10 people.

The results of the study revealed that (1) MAN, lack of knowledge in warehouse management, (2) MACHINE, the information system is not comprehensive in the warehouse sector, (3) MATERIAL, lack of efficient working equipment, and (4) METHOD, inadequate product management. Warehouse management is not appropriate. Therefore, the fishbone chart and the Pareto principle have been applied to manage the new warehouse. Improvement of workflow by making a stock card system was also applied to monitor the movement of each goods item. The storage was designed and categorized according to sales by product, and the diagram of the storage layout was fixed, making the products organized, and the period for disbursement of goods reduced.

Keywords: Development; Warehouse; E-Commerce Market

Type of Article: Research Article

¹Student, Master of Business Administration Program in Logistics and Supply Chain Management,
Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok 10240, Thailand, E-mail: 6314970148@ru.ac.th

²Lecturer Dr., Master of Business Administration Program in Logistics and Supply Chain Management,
Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok 10240, Thailand, E-mail: piyamas.s@ru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทางอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้นำพาสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากสังคมการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองสังคมการค้าเสรี จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม หรือที่เรียกว่า ยุคสมัยแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทั้ง 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 การปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 2 การปฏิวัติอุตสาหกรรม 2.0 ครั้งที่ 3 การปฏิวัติอุตสาหกรรม 3.0 ครั้งที่ 4 การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 (ภาวิณี บุญยโสภณ, 2559) การเข้ามาของระบบอินเทอร์เน็ต ที่ทุกคนบนโลกสามารถเข้าถึงได้ พร้อมแหล่งข้อมูลจากทุกที่ทั่วโลกและพร้อมบริการตลอดเวลา และ Digital Technologies ที่มีการพัฒนาตลอดเวลา (ศรวิศา เมฆไพบูลย์, 2561) จากการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลไปทั่วโลก และยังส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกทาง ไม่ว่าจะเป็นทางพฤติกรรม ทางความคิด ทางนิสัย การแข่งขันทางธุรกิจสูงมากขึ้น ในปัจจุบันที่มีระบบการสื่อสารได้ย่อโลกทั้งให้เล็กลงเหลือเพียงแค่บนฝ่ามือของ ทุกคน ทำให้เกิดอำนาจในการรับข่าวสารข้อมูล รับรู้ถึง การตัดสินใจ ของผู้อื่นที่ได้ใช้บริการทั้งทางด้าน การให้บริการ การใช้งาน การบริโภค การอุปโภค และทำให้ผู้บริโภคหรือลูกค้า สามารถเลือก การบริการ เลือกสินค้า ที่ตรงต่อความต้องการ ตรงต่อความพึงพอใจ ของลูกค้ามากที่สุด และด้วยเทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่การแข่งขันในการให้บริการและการจัดจำหน่ายออนไลน์ หรือ E-Commerce เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้ามากที่สุด

ปัญหาของการทำธุรกิจ E-Commerce ที่ต้องการการแก้ไข คือ การที่ผู้รับบริการบางรายถูกหลอกลวง การได้รับสินค้าไม่ตรงตามโฆษณา ขั้นตอนการสั่งซื้อยุ่งยาก เป็นห่วงความปลอดภัยทางด้านข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลบัตรเครดิต การส่งของที่ล่าช้าและไม่เห็นสินค้าก่อนสั่งซื้อหรือ สั่งจอง ฯลฯ ที่มาด้วยปัญหาต่าง ๆ ทำให้สามารถแบ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการคลังสินค้าเพื่อรองรับต่อการจำหน่ายในช่องทางออนไลน์ หรือ E-Commerce ซึ่งสามารถแบ่งปัญหาออกเป็นส่วนต่างได้ดังนี้ (1) สินค้าไม่ตรงกับคำสั่งซื้อ ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากกระบวนการจัดการของคลังสินค้าในกระบวนการ Picking ที่ผิดพลาดนำไปสู่ปัญหา และ (2) สินค้าชำรุดเสียหายจากการขนส่งปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก 2 ส่วน (1) ส่วนคลังสินค้า Picking (2) ส่วนขนส่ง การจัดวาง และ (3) การส่งคืนและการเปลี่ยนสินค้าปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการส่งสินค้าผิดพลาดทำให้เกิดปัญหาการบริหารจัดการที่ไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและจะนำไปสู่ความเสียหายทางการแข่งขันในทางธุรกิจ E-Commerce ภาพลักษณะขององค์กร

บริษัท XXX จำกัด เป็นบริษัทหนึ่งที่อยู่ในธุรกิจ E-Commerce ที่ผู้วิจัยพบความเกี่ยวข้องของสาเหตุต่าง ๆ ในการที่จะเป็นจุดที่เกิดปัญหาเรื่อง สินค้าเก่า สินค้าตกเกรด สินค้าเสื่อมสภาพ สินค้าชำรุด สาเหตุเกิดจากการจัดการคำสั่งผลิตที่ไม่ได้ผ่านการประมาณการหรือการพยากรณ์ยอดขาย แนวโน้มทางการตลาด ประกอบกับการที่ไม่สามารถตรวจเช็คจำนวนสินค้าคงคลังในปัจจุบันได้ จึงส่งผลให้เจ้าของธุรกิจ กลัวสินค้าขาดตลาด จึงทำการเปิดคำสั่งผลิต มีการผลิตสินค้าในจำนวนมากเกินความต้องการของลูกค้า และรูปแบบธุรกิจเป็นแบบธุรกิจแฟชั่นที่ต้องมีสินค้าที่ทันสมัยตามยุคสมัย ทำให้สินค้าเก่าจึงหลุดออกจากกระแสนิยมจนกลายเป็นสินค้าเก่าและจะแปรสภาพเป็นสินค้าที่ชำรุดเสียหาย และเสื่อมสภาพ ผลของปัญหาที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงไปยังกิจกรรมอื่น ๆ ในคลังสินค้าด้วย เช่น พื้นที่จัดเก็บไม่เพียงพอเป็นสาเหตุให้เกิดการวางสินค้ารวมกันจนนำไปสู่การหาสินค้าไม่เจอเพราะตำแหน่งการวางสินค้าล้นคลัง ปัญหาการจัดสินค้าและการตรวจสอบจำนวนสินค้าประจำเดือน เนื่องจากปัญหาจากการที่สินค้าล้นคลังสินค้า ทำให้จัดเก็บไม่ตรงตำแหน่งของสินค้าที่วางสินค้าประจำ จนนำไปสู่การหาสินค้าไม่เจอ ไม่สามารถควบคุมปริมาณสินค้าสินค้าคงคลัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาคลังสินค้า เพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด
2. เพื่อลดปัญหาในการดำเนินการของคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล จำนวน 10 คนของบริษัท XXX จำกัด ประกอบด้วย ผู้จัดการคลังสินค้า 1 คน หัวหน้าคลังสินค้า 3 คน รองหัวหน้าคลังสินค้า 3 คน พนักงานคลังสินค้า 3 คน รวม 10 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา งานวิจัยนี้ศึกษาเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2565

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลของสินค้าในคลังสินค้า บริษัท XXX จำกัด ในส่วนของสินค้าในคลังสินค้านี้ ทั้งหมด 1,842 รายการ สามารถแบ่งเป็นประเภทได้ 5 ประเภท ดังนี้ สินค้าประเภท PU สินค้าประเภท EVA สินค้าประเภท PVC สินค้าประเภท Phylon สินค้าประเภท Sneakers

นิยามศัพท์เฉพาะ

บริษัท XXX จำกัด หมายถึง โรงงานอุตสาหกรรมผลิตรองเท้าและจัดจำหน่ายสินค้าของบริษัทในประเทศไทย
คลังสินค้าของบริษัท XXX จำกัด หมายถึง พื้นที่สำหรับจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปภายในบริษัท
สินค้าสำเร็จรูป หมายถึง สินค้าที่ผลิตเสร็จสิ้นผ่านการตรวจ สอบคุณภาพแล้วพร้อมจำหน่าย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เพื่อแก้ไขปัจจัยที่จะนำไปสู่ปัญหาในการจัดการคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการลูกค้า
2. เพื่อพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด ช่วยลดความเสี่ยงลดค่าขนส่ง และเพิ่มความพร้อมที่จะรับมือกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของตลาด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการคลังสินค้า

คำนาย อภิปรัชญาสกุล (2550) กล่าวถึงความหมายของคลังสินค้า หมายถึง พื้นที่ที่ได้วางแผนแล้วเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้สอยและการเคลื่อนย้ายสินค้าและวัตถุดิบ และการจัดการคลังสินค้า เป็นการจัดส่งสินค้าให้ผู้รับเพื่อกิจกรรมการขายเป้าหมายหลักในการบริหาร ดำเนินธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคลังสินค้าเพื่อให้เกิดการดำเนินการเป็นระบบให้คุ้มกับการลงทุน

ฐาปนา บุญหล้าและนางลักขณ์ นิติมิตรภูวดล (2555, หน้า 124) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการจัดการคลังสินค้า คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติการคลังสินค้าขึ้นอยู่กับหลักการ 3 ประการสำคัญ ดังนี้ (1) สินค้าพักภายในคลังสินค้าอย่างเหมาะสม มีการออกแบบพื้นที่ใช้งานและอุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติการในคลังสินค้า (2) พื้นที่จัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้า จะต้องระบุให้ทราบถึงตำแหน่งสินค้าแต่ละรายการเพื่อการ

ปฏิบัติการคลังสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) บุคลากรจะต้องมีคุณสมบัติในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้รับการฝึกฝนในแต่ละงานด้วยแนวทางที่ดีที่สุด และมีเวลาเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการคลังสินค้ามาเป็นหลักในการพัฒนาคลังสินค้า กรณีศึกษาการพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด เนื่องจากปัญหาที่มีอยู่ในคลังสินค้าเกิดการขาดความเข้าใจในการจัดการและการบริหารคลังสินค้าจึงทำให้เกิดปัญหาและไม่มีการเสนอแนวทางในการดำเนินการแก้ไข ทั้งจากหัวหน้างาน รองหัวหน้างาน และพนักงาน ส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในการจัดการและการพัฒนาคลังสินค้า โดยแนวทางที่จะจัดการปัญหาและนำไปสู่การพัฒนาคลังสินค้าได้ ต้องเกิดจากความเข้าใจในการจัดการคลังสินค้าและความเข้าใจในปัญหาของคลังสินค้าด้วย

แนวคิดหลักการพาเรโต (Pareto Principle)

William (2012) กล่าวถึง พาเรโต หรือ เพเรโต้ (Pareto) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้แสดงรายละเอียดของสิ่งที่เราสนใจในรูปแบบของกราฟสมระหว่างกราฟแท่ง กับกราฟเส้น โดยเรียงลำดับของรายละเอียดในแต่ละหัวข้อตามลำดับความถี่มากไปหาที่น้อยกว่า ตามหลักของกฎ 80:20 หรือ กฎของเพเลโต ที่ว่า สาเหตุหลัก 20% ส่งผลทำให้เกิดผลลัพธ์ 80% เช่น ปัญหางานแตก เกิดจากการขนย้ายซึ่งเป็นปัญหาหลัก ถ้าเราแก้ไขปัญหการขนย้ายได้โอกาสที่ของเสียจะลดลงถึง 80% ดังนั้น ต้องหาสาเหตุ หรือต้นตอของปัญหาหลักให้เจอ และแก้ไขโดยเร็วที่สุด

ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดหลักการพาเรโต (Pareto Principle) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการคลังสินค้าเพื่อบริหารจัดการจำนวนรายการสินค้า ที่มีปริมาณรายการสินค้าจำนวนมากและไม่สามารถควบคุมปริมาณสินค้าในคลังสินค้าได้ โดยผู้ศึกษานำข้อมูลการขายสินค้าย้อนหลัง 5 เดือนมาวิเคราะห์ ว่ารายการสินค้าไหนที่มีการเคลื่อนไหวในปริมาณมาก รายการสินค้าไหนที่มีการเคลื่อนไหวในปริมาณน้อย เพื่อให้สามารถนำรายการสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวปริมาณมากมาดำเนินการจัดการในส่วนของการจัดวางสินค้าการจัดเก็บสินค้า การควบคุมปริมาณสินค้า ทั้งนี้การควบคุมปริมาณสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวปริมาณมากจะทำให้สามารถเพิ่มอัตราการหมุนเวียนของสินค้าย่อยรายนั้นได้ และจะทำให้สามารถควบคุมทั้งปริมาณสินค้า ตำแหน่งการจัดเก็บสินค้า ข้อมูลจำนวนสินค้า ตลอดจนสามารถประเมินปริมาณสินค้าคงเหลือในคลังสินค้า และทำให้การสั่งผลิตสินค้าอยู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด และสามารถประเมินความต้องการในอนาคต ของสินค้านี้ปัจจุบันและสินค้านี้ใหม่ที่จะวางจำหน่าย จากการที่สามารถควบคุมปริมาณสินค้านี้ ทำให้บริษัทสามารถลดปริมาณการผลิตเพื่อที่จะทำให้เกิดพื้นที่ว่างในคลังสินค้าและนำสินค้าใหม่ออกจำหน่าย จะส่งผลให้มีที่จัดเก็บที่เพียงพอกับสินค้านี้ใหม่ ๆ ที่จะเข้าสู่ตลาดและเข้าสู่คลังสินค้า (ศุภชัย นาทะพันธ์, 2551)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จารุภา อุ่นจางวาง (2556) ศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า พบว่า การศึกษากระบวนการทำงานของ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์นม ห้างหุ้นส่วนชัยภูมิแคร์ พบว่า การนำระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมาใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้การจัดการสินค้าคงคลังมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยลดกระบวนการขั้นตอนการบันทึกข้อมูลในบัญชีและการนำระบบสแกนบาร์โค้ดเข้ามาทดแทนในการเพิ่มยอดสินค้าและการลดยอดสินค้าในระบบ ทำให้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ปรัชกรณ์ เศรษฐเสถียรและกฤติยา เกิดผล (2561) งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงระบบการจัดเก็บสินค้า และเพิ่มประสิทธิภาพการเบิก-จ่ายสินค้า ศึกษาคลังสินค้าของร้านน้ำเพชร กลาส แอนด์ อลูมิเนียม จากการศึกษาดำเนินงานพบปัญหา คือ สินค้ามีการจัดเก็บไม่เป็นระเบียบ ส่งผลให้ใช้เวลานานในการค้นหาสินค้า และสินค้าที่ถูกจัดเก็บไว้เป็นเวลานานเกิดความชำรุด ดังนั้น จึงได้มีการเก็บข้อมูลรายการสินค้า เพื่อคัดแยกประเภทสินค้าพบว่า สินค้าภายในร้านมี 13 ประเภท แบ่งออกได้ทั้งหมด 93 ชนิด สามารถจัดประเภทสินค้าหลัก ๆ ได้ 3 ประเภท จากนั้นใช้การวิเคราะห์ ABC Classification และ Visual Control เพื่อใช้ในการคัดแยก การจัดหมวดหมู่สินค้า เรียงลำดับความสำคัญ และจัดทำป้ายบ่งชี้ตำแหน่งการจัดวางสินค้าบนชั้นสินค้า พบว่า การปรับปรุงระบบการจัดเก็บสินค้าแบบใหม่ ทำให้สินค้ามีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ และใช้ระยะเวลาในการเบิกจ่ายสินค้าลดลง จากเดิมระยะเวลาในการหยิบสินค้า 12 ชั่วโมง 21 นาที 18 วินาที ลดลงเป็น 6 ชั่วโมง 25 นาที 23 วินาที ซึ่งสามารถวัดประสิทธิภาพเวลาในการหยิบสินค้าลดลง 48.17%

สำราญ ขำโสมและสุรศักดิ์ พรบรรเจิดกุล (2564) ศึกษาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พบว่าในการจัดวางสินค้านั้นไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบการจัดวางเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน ทำให้สินค้าปะปนกัน รวมถึงมีสินค้าวางกองไว้ที่พื้นที่ทางเดินในคลังสินค้า จึงได้ใช้แผนผังก้างปลาเข้ามาเพื่อช่วยหาสาเหตุของปัญหา พบว่าปัญหาหลักคือ การค้นหาสินค้าเป็นเวลานาน คิดเป็น 23.3% ของการทำงาน จากปัญหาที่เกิดขึ้นได้มีการปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดยการทำระบบ Stock Card สำหรับการเบิก-จ่าย และการรับเข้าของสินค้าทั้งหมด เพื่อให้รู้ถึงการเคลื่อนไหวของสินค้าแต่ละรายการ ในด้านสถานที่ได้มีการออกแบบจัดเก็บและแบ่งหมวดหมู่ตามยอดขายตามสินค้าขายดีและกำหนดรูปแบบผังในการจัดเก็บเป็นแบบตำแหน่งตายตัว โดยสินค้าที่ขายได้เร็วเคลื่อนไหวเร็ว จะถูกนำมาไว้ใกล้กับประตูเพื่อให้ง่ายต่อการเบิกจ่าย ทำการอบรมพนักงานเพื่อให้ทราบรูปแบบการจัดเก็บแบบตำแหน่งตายตัว และทำการจับเวลาในการทำงานในการเบิก-จ่ายสินค้า

ระเบียบวิธีวิจัย

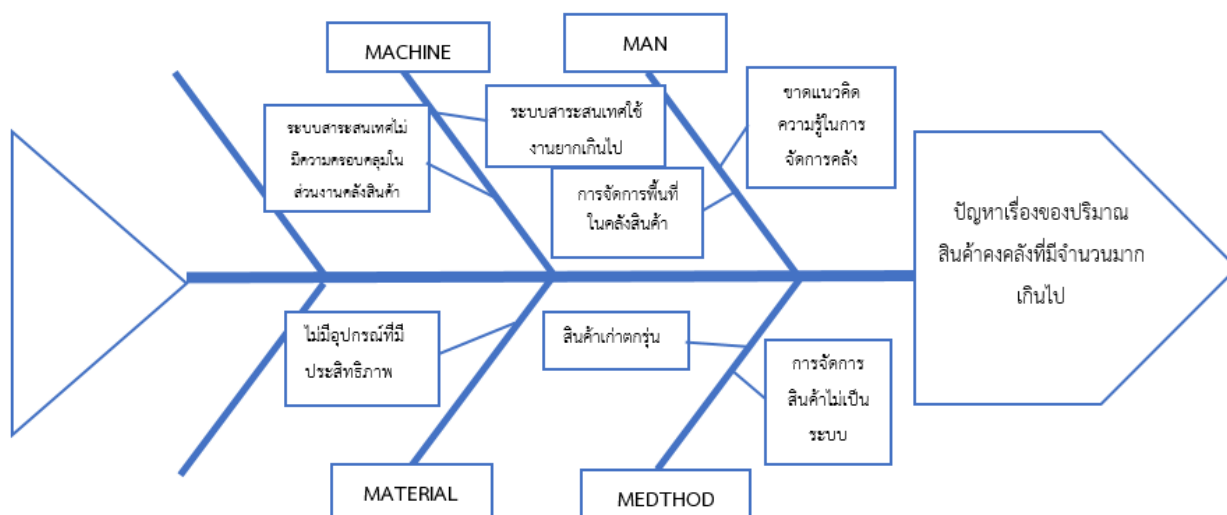
ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานของบริษัท XXX จำกัด จำนวน 10 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคลังสินค้าโดยตรง ประกอบด้วย ผู้จัดการคลังสินค้า จำนวน 1 คน ประสพการณ์ 6 ปี หัวหน้าคลังสินค้า จำนวน 3 คน ประสพการณ์ 5-6 ปี รองหัวหน้าคลังสินค้า จำนวน 3 คน ประสพการณ์ 4-5 ปี และพนักงานคลังสินค้า จำนวน 3 คน ประสพการณ์ 2-3 ปี เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาสาเหตุของปัญหา โดยใช้ทฤษฎีแผนผังแสดงเหตุและผล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัญหานำเหตุและผลที่ได้ มาสรุป ระดมความคิดและวิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหของบริษัท

ผลการวิจัย

จากประเด็นปัญหาที่ได้มาจากการวิเคราะห์ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาหลักคือปัญหาเรื่องของปริมาณสินค้า คงคลังที่มีจำนวนมากเกินไป และหาทางแก้ไขตามหลักทฤษฎี หลักแนวคิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคลังสินค้า สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท xxx จำกัด

1. การพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด ตามทฤษฎีแผนผังแสดงเหตุและผล (Cause and Effect Diagram)

ภาพ 1 แผนผังแสดงเหตุและผลโดยวิเคราะห์ปัญหาทั้งสาเหตุและผลของปัญหาที่เกิดขึ้นที่คลังสินค้า

จากทฤษฎีแผนผังแสดงเหตุและผล ผู้วิจัยสามารถนำปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหามาระบุลงในแผนผังแสดงเหตุและผล โดยสามารถแยกประเด็นออกมาได้ ดังนี้

1. MAN ขาดแนวคิดความรู้ในการจัดการคลังสินค้าส่งผลให้การบริหารจัดการคลังสินค้าไม่สามารถควบคุมปริมาณสินค้า ไม่สามารถตรวจสอบจำนวนสินค้าคงคลังได้ ไม่สามารถแยกจ่ายสินค้าเก่าและใหม่ได้
2. MACHINE ระบบสารสนเทศไม่มีความครอบคลุมในส่วนงานคลังสินค้าและใช้งานยากเกินไปเนื่องจากระบบสารสนเทศเดิมไม่ได้รับการพัฒนาและมีความซับซ้อนในการทำงาน
3. MATERIAL การขาดอุปกรณ์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้จัดการคลังสินค้า เช่น รถโฟล์คลิฟท์ เครื่องยิงบาร์โค้ด
4. METHOD การจัดการสินค้าไม่เป็นระบบทำให้เกิดปัญหา ในกิจกรรมการจัดเก็บ กิจกรรมการจัดสินค้า กิจกรรมการตรวจพิสูจน์ทราบ ทำให้ในกิจกรรมการตรวจพิสูจน์ทราบเกิดความผิดพลาดและมีความคลาดเคลื่อนจากจำนวนจริงส่งผลให้ต้องมีการเรียกสินค้าเข้ามาโดยนำไปสู่ปัญหาได้

2. การพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด ตามแนวคิดหลักการพาเรโต (Pareto Principle)

จากแนวคิดสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการคลังสินค้าได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่า ถ้าพื้นที่คลังสินค้า 100% เราสามารถนำหลัก 20% ในหลักการพาเรโต (Pareto Principle) ที่สร้างมูลค่าได้ 80% มาทำให้อยู่ในพื้นที่ที่สะดวกต่อการทำงานในกิจกรรมการคลังสินค้า กิจกรรมจัดเก็บ กิจกรรมจัดสินค้าได้ เพื่อขยายฐานของสินค้า 20% ให้เกิดการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและควบคุมได้อย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ จากแนวคิดสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการคลังสินค้าได้ ซึ่งจะสามารถอธิบายได้ 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 จากหลักการ พาเรโต 80/20 โดยยึดจากพื้นที่จัดเก็บสินค้าเป็นตัวตั้ง จะเท่ากับว่าในพื้นที่คลังสินค้า 100 % มีพื้นที่ที่ใช้เป็นประจำหรือจุดที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้าผ่านเข้าออกมากถึง 80% จากพื้นที่เพียงแค่ 20% ของพื้นที่คลังสินค้าทั้งหมดที่มี

แนวทางที่ 2 จากหลักการ พาเรโต 80/20 โดยยึดจากสินค้าในคลังสินค้าเป็นเป็นตัวตั้งจะความหมายว่าสินค้าในคลังสินค้า 100% มีสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวและยอดจำหน่ายสูงเพียงแค่ 20% ของสินค้าที่อยู่ในคลังสินค้าทั้งหมด แสดงว่าสินค้าที่เก็บอยู่อีก 80% มีการเคลื่อนไหวแค่ 20% ของยอดสินค้าที่เคลื่อนไหวทั้งหมด

จากทั้งสองแนวทางนี้สามารถแสดงให้เห็นว่า ถ้าพื้นที่คลังสินค้า 100% เราสามารถนำ 20% ที่สามารถสร้างมูลค่าได้ 80% มาทำให้อยู่ในพื้นที่ที่สะดวกต่อการทำงานในกิจกรรมการคลังสินค้า กิจกรรมจัดเก็บ กิจกรรมจัดสินค้าได้ เพื่อขยายฐานของสินค้า 20% ให้เกิดการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและควบคุมได้อย่างชัดเจนทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ

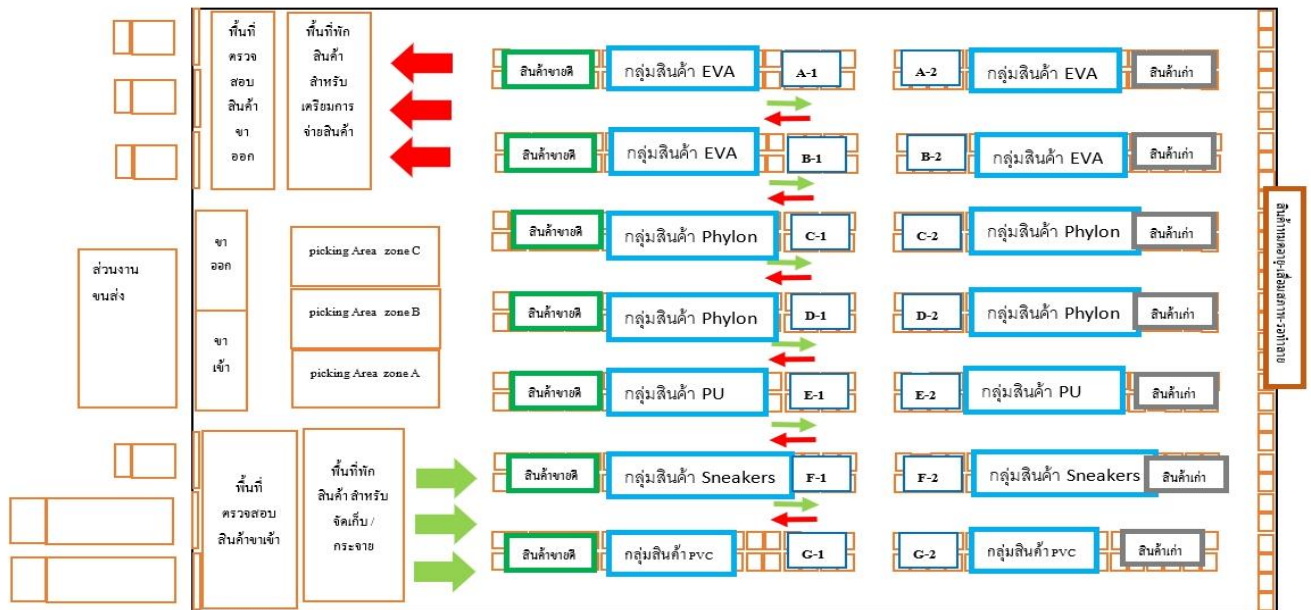
ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำรายการสินค้าและปริมาณสินค้าหมุนเวียนต่อเดือน ย้อนหลัง 5 เดือน มาทำการจัดกลุ่มสินค้าตามหลักการพาเรโต (Pareto Principle) 80/20 เพื่อให้สามารถจำแนกสินค้าออกมาได้ว่ากลุ่มสินค้า 20% ที่มีการเคลื่อนไหวหมุนเวียนในคลังสินค้าถึง 80% ของสินค้าคงคลังทั้งหมด เพื่อให้สามารถดำเนินการในการจัดพื้นที่วางแผนผังในการวางสินค้า ตรวจสอบจำนวนสินค้า ระบุตำแหน่งของสินค้า บันทึกตำแหน่งสินค้าลงในระบบสารสนเทศ เพื่อให้สามารถควบคุมปริมาณสินค้าหมุนเวียนได้ ทั้งนี้ เนื่องจากรายการสินค้าทั้งหมดในคลังสินค้าของบริษัท XXX จำกัด มีจำนวนมากเกินไป ทางผู้วิจัยจึงดำเนินการได้ในส่วน of สินค้าที่เป็นสินค้าที่ยังมีการเคลื่อนไหวตามแนวคิดเรื่องการจัดการคลังสินค้า

3. การพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด ตามแนวคิดการจัดการคลังสินค้า

วิธีการขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระบวนการคัดแยกสินค้าที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ และเสียออกมา เพื่อให้ได้พื้นที่ที่ใช้ในการจัดการสินค้าทั้ง 19 รายการที่เป็นสินค้าที่มีการหมุนเวียนสูง ด้วยเหตุนี้จึงต้องเตรียมพื้นที่เพื่อดำเนินการในกิจกรรมการจัดเก็บ กิจกรรมการจัดสินค้า กิจกรรมการตรวจพิสูจน์ทราบ โดยดำเนินการตามแผนการทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดการวางแผนผังในการจัดเก็บสินค้า

ภาพ 2 การจัดการวางแผนผังในการจัดเก็บสินค้า

ขั้นตอนที่ 3 จัดวางสินค้าเข้าสู่ตำแหน่งที่วางแผนผังไว้ โดยแบ่งเป็น หมวดการจัดเก็บตามกลุ่มสินค้า วิธีการแบ่งกลุ่มสินค้า นำรายการสินค้า 19 รายการมาแบ่งกลุ่มตามประเภทสินค้าและนำเฉพาะสินค้า 19 รายการที่มีการหมุนเวียนมากมาไว้ในส่วนหน้าของตำแหน่ง สินค้าขายดีตามแผนผังโดยแยกประเภทสินค้าตามชนิดของสินค้า ดังนี้

สินค้าประเภท EVA	ตำแหน่งจัดวาง	A-1,A-2,B-1,B-2
สินค้าประเภท Phylon	ตำแหน่งจัดวาง	C-1,C-2,D-1,D-2
สินค้าประเภท PU	ตำแหน่งจัดวาง	E-1,E-2
สินค้าประเภท Sneakers	ตำแหน่งจัดวาง	F-1,F-2
สินค้าประเภท PVC	ตำแหน่งจัดวาง	G-1,G-2

ขั้นตอนที่ 4 แยกสินค้าที่เสื่อมสภาพ หมดยุ อายุ ขำรด เสียหาย เก็บยังตำแหน่งที่วาง สินค้าหมดยุ เสื่อมสภาพ รอกการทำในส่วนท้ายของคลังสินค้า โดยการคัดแยกต้องมีการบันทึกจำนวนสินค้าที่เสื่อมสภาพหมดยุ ขำรดเสียหาย ระบุจำนวน รุ่น สี ไซส์ เพื่อทำการตัดยอดจากระบบ ERP เพื่อไม่ให้เกิดการสูญหาย และนำเอกสารบันทึกสินค้าที่เสื่อมสภาพ หมดยุ อายุ ขำรด เสียหาย ส่งให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจตรวจสอบ และอนุมัติการทำลาย เพื่อให้เกิดพื้นที่ว่างภายในคลังสินค้า

ขั้นตอนที่ 5 ทำการตรวจสอบปริมาณสินค้าคงคลังทั้งหมด เพื่อทำการปรับยอดสินค้าคงเหลือให้เป็นยอดจริงที่เป็นสินค้าพร้อมขาย เพื่อให้คลังสินค้าสามารถควบคุมปริมาณสินค้าในคลังสินค้าได้ และสามารถบริหารจัดการพื้นที่ จำนวนสินค้า กำลังคน และอุปกรณ์ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 6 จัดพื้นที่ Forward Pick Area สำหรับการรองรับตลาด E-Commerce ในการจัดการคลังสินค้าที่เพิ่มความสามารถในการหยิบสินค้า เพื่อห่อ บรรจุ และส่งสินค้าให้ลูกค้าจึงจำเป็นต้องมีพื้นที่สำหรับหยิบย่ยสินค้าลงสู่ชั้นวางสินค้าเพื่อให้สามารถดำเนินการหยิบสินค้าได้สะดวก

ในการทำพื้นที่ Forward Pick Area สำหรับการรองรับตลาด E-Commerce นั้นจากภาพ 2 ดังกล่าว ทำให้สามารถเพิ่มปริมาณ งานหยิบสินค้าได้รวดเร็วขึ้นสะดวกขึ้นและสามารถเพิ่มพื้นที่ในการจัดวางสินค้าเพื่อสำหรับการหยิบสินค้าและบรรจุเพื่อการจัดส่งสินค้าได้เพิ่มขึ้น

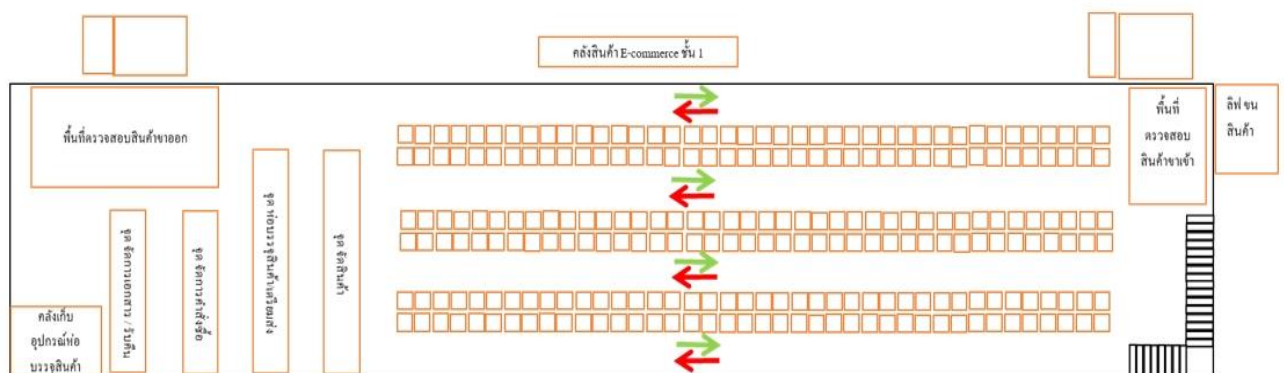
ตาราง 1

รายงานประจำเดือนคลังสินค้า E-Commerce ปี 2564 ย้อนหลัง 5 เดือน

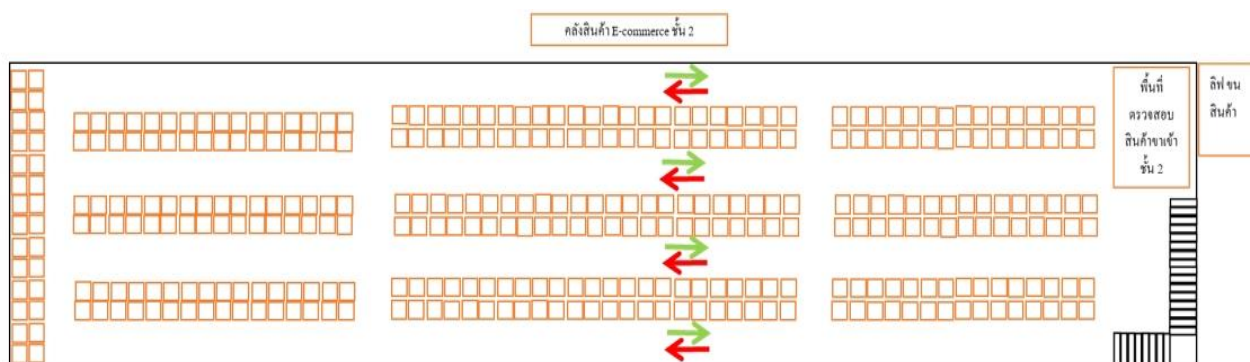
รายงานประจำเดือน	คำสั่งซื้อสินค้า E-Commerce ทั้งหมด	สินค้าที่ส่งออก E-Commerce ทันรอบเวลา	สินค้าที่ส่งออก E-Commerce ไม่ทันรอบเวลา	คำสั่งซื้อสินค้า E-Commerce ที่ลูกค้ายกเลิก	ยกเลิกคำสั่งซื้อสินค้า E-Commerce กรณีหาสินค้าไม่เจอ
เม.ย. 64	21,604	12,215	7,389	1,275	725
พ.ค. 64	24,895	18,750	4,798	946	401
มิ.ย. 64	25,715	18,641	5,312	1,025	737
ก.ค. 64	26,925	17,539	6,045	1,875	1,466
ส.ค. 64	25,421	16,542	5,413	1,953	1,513
ก.ย. 64	26,584	25,634	436	295	219

*เดือน ก.ย. 2564 เป็นเดือนที่ทำการพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับตลาด E-Commerce

ข้อมูลการสัมภาษณ์หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคลังสินค้าและนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการคลังสินค้า ดังแสดงในภาพ 3 และภาพ 4

ภาพ 3 แผนผังคลังสินค้า E-Commerce ชั้น 1

ภาพ 4 แผนผังคลังสินค้า E-Commerce ชั้น 2

ระบบจัดการคลังสินค้า (Warehouse Management System) มีความสำคัญในการจัดการในทุกกิจกรรมของคลังสินค้าสรุป 7 องค์ประกอบของระบบจัดการคลังสินค้า มีดังนี้ (1) ระบบสินค้าเข้า (Stock Entry) ช่วยติดตามสินค้าเข้าคลัง (2) ระบบจัดการและเอกสารต่าง ๆ (Documenting) ช่วยทำเอกสารและใบเบิกต่าง ๆ (3) ระบบบริหารสินค้า (Inventory Management) ช่วยจัดการสินค้าในคลัง (4) ระบบจัดการการขนส่ง (Transportation Management System) ควบคุมการขนส่งสินค้า (5) ระบบโอนย้ายสินค้า (Inventory Transfers) ดูแลการโอนย้ายสินค้าระหว่างคลัง (6) ระบบตั้งหน่วยนับสินค้า (Unit of Measurement) ช่วยตั้งระบบในการกำหนดจำนวนและอัตราส่วนของหน่วยนับสินค้า และ (7) รายงานสรุปภาพรวมสินค้า (Report)

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อลดปัญหาในการดำเนินการของคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด

1. การแก้ไข/ลดปัญหาด้วยทฤษฎีแผนผังแสดงเหตุและผล (Cause and Effect Diagram)

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการแสดงวิธีการทำแผนผังแสดงเหตุและผล เพื่อหาประเด็นที่เป็นสาเหตุแห่งปัญหาและผลที่เกิดจากปัญหาแล้ว ทำให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ และยังแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกันของสาเหตุต่าง ๆ ในการที่จะเป็นจุดที่เกิดปัญหาได้ โดยผู้วิจัยได้นำประเด็นปัญหามาอธิบายดังนี้ ประเด็นเรื่อง สินค้าเก่า สินค้าตกชั้น สินค้าเสื่อมสภาพ สินค้าชำรุด สาเหตุเกิดจากการจัดการคำสั่งผลิตที่ไม่ได้ผ่านการประมาณการหรือการพยากรณ์ยอดขาย แนวโน้มทางการตลาด ประกอบกับการที่ไม่สามารถตรวจเช็คจำนวนสินค้าคงคลังในปัจจุบันได้ จึงส่งผลให้เจ้าของธุรกิจ กลัวสินค้าขาดตลาด จึงทำการเปิดคำสั่งผลิต เพื่อให้มีสินค้ารองรับความต้องการของลูกค้า และเมื่อปริมาณสินค้ามีจำนวนมากเกินความต้องการของลูกค้า ประกอบกับรูปแบบธุรกิจเป็นแบบธุรกิจแฟชั่น ที่ต้องมีสินค้าที่ทันสมัยตามยุคสมัยทำให้สินค้าเก่าจึงหลุดออกจากกระแสนิยมจนกลายเป็นสินค้าเก่าและจะแปรสภาพเป็นสินค้าที่ชำรุดเสียหาย และเสื่อมสภาพในที่สุด จากประเด็นปัญหาก่อนหน้านี้ด้วยสาเหตุนี้ก็จะยังส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในคลังสินค้าด้วยเช่น (1) พื้นที่จัดเก็บไม่เพียงพอเป็นสาเหตุให้เกิดการวางสินค้ารวมกันจนนำไปสู่การหาสินค้าไม่เจอเพราะตำแหน่งการวางสินค้าล้นคลัง (2) ปัญหาการจัดสินค้าและการตรวจสอบจำนวนสินค้าประจำเดือน เนื่องจากปัญหาจากการที่สินค้าล้นคลังสินค้า ทำให้จัดเก็บไม่ตรงตำแหน่งของสินค้าที่วางสินค้าประจำ จนนำไปสู่การหาสินค้าไม่เจอ และส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบสินค้าประจำเดือนได้ และ (3) ปัญหาจากการตรวจสอบสินค้าประจำเดือนไม่ได้ นำไปสู่การที่ไม่สามารถ ควบคุมปริมาณสินค้าสินค้าคงคลัง และเป็น

ผลทำให้ต้องมีการสั่งผลิตสินค้ามาเพิ่มเติมเพื่อรองรับความต้องการของลูกค้า และในส่วนที่เกินจากความต้องการของลูกค้าจะกลายเป็นสินค้าเก่า สินค้าที่หาไม่เจอก็จะกลายเป็นสินค้าเก่าและนำไปสู่สินค้าที่เสื่อมสภาพในที่สุด

ภาพ 5 ก่อนและหลังจากจัดเก็บและดำเนินการจัดเรียงตามแผนผัง

2. การแก้ไข/ลดปัญหาด้วยตามแนวคิดหลักการพาเรโต (Pareto Principle)

ผู้วิจัยนำรายการสินค้าและปริมาณสินค้าหมุนเวียนต่อเดือน ย้อนหลัง 5 เดือน มาทำการจัดกลุ่มสินค้าตามหลักการพาเรโต (Pareto Principle) 80/20 เพื่อให้สามารถจำแนกสินค้าออกมาได้ว่ากลุ่มสินค้า 20% ที่มีการเคลื่อนไหวหมุนเวียนในคลังสินค้าถึง 80% ของสินค้าคงคลังทั้งหมด เพื่อให้สามารถดำเนินการในการจัดพื้นที่ วางแผนผังในการวางสินค้า ตรวจสอบจำนวนสินค้า ระบุตำแหน่งของสินค้า บันทึกตำแหน่งสินค้าลงในระบบสารสนเทศ เพื่อให้สามารถควบคุมปริมาณสินค้าหมุนเวียนได้ ทั้งนี้ เนื่องจากรายการสินค้าทั้งหมดในคลังสินค้าของบริษัท XXX จำกัด มีจำนวนมากเกินไป ทางผู้วิจัยจึงดำเนินการได้ในส่วนของสินค้าที่เป็นสินค้าที่ยังมีการเคลื่อนไหว

3. การแก้ไข/ลดปัญหาด้วยตามแนวคิดการจัดการคลังสินค้า

ผู้วิจัยได้ทำการวางแผนผังในการจัดเก็บสินค้า ระบุตำแหน่งสินค้าในการจัดเก็บ คัดแยกสินค้า และตรวจสอบจำนวนสินค้า แล้วได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมด มาบันทึกลงในระบบจัดการคลังสินค้า พร้อมและสามารถแยกประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขได้ ดังนี้ (1) การกำหนด ปริมาณสินค้า ต่อหน่วยจัดเก็บที่เหมาะสมต่อการเบิกจ่ายสินค้า เพื่อแก้ไขปัญหาในการควบคุมปริมาณสินค้าในคลังสินค้า E-Commerce (2) การจัดเก็บสินค้าให้ได้ตรงกับตำแหน่งที่ระบุในระบบจัดการคลังสินค้า เพื่อแก้ไขปัญหาในการหาสินค้าไม่เจอ ในคลังสินค้า E-Commerce (3) การตรวจสอบจำนวนสินค้านรายเดือน เพื่อแก้ไข ปัญหาในการเบิกจ่ายให้ตรงตามข้อมูลและสามารถระบุปัญหาในการทำงานในคลังสินค้า E-Commerce ได้ และ (4) การทำรายงานสรุปผลสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำงานที่ผิดพลาดและซ้ำซ้อนได้และยังแสดงให้เห็นถึงสินค้าที่เป็น สินค้าเก่าจำนวนและอายุ ทำให้รู้และสามารถจัดการกับสินค้าได้ก่อนที่สินค้าจะเสื่อมสภาพในคลังสินค้า E-Commerce

การอภิปรายผล

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด

ในการศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในคลังสินค้า และหาวิธีการแก้ไข แนวทางการปรับปรุงการพัฒนาคลังสินค้า โดยใช้หลักแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคลังสินค้า จากการศึกษา สังเกตการณ์ และสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในคลังสินค้า มีดังนี้ (1) ปัญหาเรื่องการจัดการพื้นที่ในคลังสินค้า (2) ปัญหาเรื่องของปริมาณสินค้าคงคลังที่มีจำนวนมากเกินไป (3) ปัญหาเรื่องสินค้าเก่าตกรุ่น (4) ปัญหาเรื่องความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการคลังสินค้า (5) ปัญหาเรื่องสินค้าที่หมดอายุ เสื่อมสภาพ เสียหาย และ (6) ปัญหาเรื่องพนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการคลังสินค้า การพัฒนาคลังสินค้า สอดคล้องกับ จารุภา อุ่นจางวาง (2556) ศึกษาเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า พบว่าการศึกษาระบบการทำงานของ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์นม ห้างหุ้นส่วน จำกัดมีแต่รี พบว่าการนำระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้การจัดการสินค้าคงคลังมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อลดปัญหาในการดำเนินการของคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce ของบริษัท XXX จำกัด

จากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในคลังสินค้าผู้ศึกษาจึงได้ปัญหาหลักที่เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งหมด ทำให้ไม่สามารถ จัดพื้นที่ในการดำเนินการคลังสินค้า E-Commerce ได้ คือ ปัญหาการที่คลังสินค้ามีปริมาณสินค้ามากจนเกินไป เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์จากปัญหาแล้วจึงได้หาแนวทางที่จะแก้ปัญห โดยหลักแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาด้วยวิธีการใช้ทฤษฎีแผนผังแสดงเหตุและผล (Cause and Effect Diagram) เป็นการนำปัจจัยหลักของปัญหามาวิเคราะห์ถึงเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาโดยวิเคราะห์จาก 4M ได้แก่ (1) MAN (2) MACHINE (3) MATERIAL และ (4) METHODS และสามารถสรุปได้ ดังนี้ (1) MAN ขาดแนวคิดความรู้ในการจัดการคลังสินค้า (2) MACHINE ระบบสารสนเทศไม่มีความครอบคลุมในส่วนงานคลังสินค้า (3) MATERIAL การขาดอุปกรณ์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และ (4) METHOD การจัดการสินค้าไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดปัญหาในกิจกรรมการจัดเก็บ กิจกรรมการจัดสินค้า กิจกรรมการตรวจพิสูจน์ทราบ สอดคล้องกับ สำราญ ขำโสม และสุรศักดิ์ พรบรรเจิดกุล (2564) ศึกษาหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พบว่าในการจัดวางสินค้านั้นไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบการจัดวางเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน ทำให้สินค้าปะปนกัน รวมถึงมีสินค้าวางกองไว้ที่พื้นที่ทางเดินในคลังสินค้า จึงได้ใช้แผนผังก้างปลาเข้ามาเพื่อช่วยหาสาเหตุของปัญหา ปรับปรุงกระบวนการทำงานโดยการทำระบบ stock card รู้ถึงการเคลื่อนไหวของสินค้าแต่ละรายการ มีการออกแบบจัดเก็บและแบ่งหมวดหมู่ตามยอดขายตามสินค้าขายดีและกำหนดรูปแบบผังในการจัดเก็บเป็นแบบตำแหน่งตายตัว

ตามแนวคิดหลักการพาเรโต (Pareto Principle) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการคลังสินค้าเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาได้ ถ้าพื้นที่คลังสินค้า 100% เราสามารถนำ 20% ของหลักการพาเรโต ที่สร้างมูลค่าได้ 80% มาทำให้อยู่ในพื้นที่ที่สะดวกต่อการทำงานในกิจกรรมการคลังสินค้า กิจกรรมจัดเก็บ กิจกรรมจัดสินค้า ได้เพื่อขยายฐานของสินค้า 20% ให้เกิดการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและควบคุมได้อย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ โดยนำรายการสินค้าและปริมาณสินค้าหมุนเวียนต่อเดือน ย้อนหลัง 5 เดือน มาทำการจัดกลุ่มสินค้าตามหลักการพาเรโต

80/20 เพื่อให้สามารถจำแนกสินค้าออกมาได้ว่ากลุ่มสินค้า 20% ที่มีการเคลื่อนไหวหมุนเวียนในคลังสินค้าถึง 80% ของสินค้าคงคลังทั้งหมด เพื่อให้สามารถดำเนินการในการจัดพื้นที่ วางแผนผังในการวางสินค้า ตรวจสอบจำนวนสินค้า ระบุตำแหน่งของสินค้า บันทึกตำแหน่งสินค้าลงในระบบสารสนเทศ เพื่อให้สามารถควบคุมปริมาณสินค้า หมุนเวียนได้ สอดคล้องกับปรัชญา เศรษฐศาสตร์และกฏดียวา เกิดผล (2561) ศึกษาการปรับปรุงระบบการจัดเก็บสินค้า และเพิ่มประสิทธิภาพการเบิก-จ่ายสินค้า ศึกษาคลังสินค้าของร้านน้ำเพชร กลาส แอนด์ อลูมิเนียม พบว่า การปรับปรุงระบบการจัดเก็บสินค้าแบบใหม่ ทำให้สินค้ามีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ และใช้ระยะเวลาในการเบิกจ่ายสินค้าลดลงจากเดิม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การศึกษาการพัฒนาคลังสินค้าเพื่อรองรับกับตลาด E-Commerce กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด นี้ ได้ทำการพัฒนาคลังสินค้า E-Commerce ในส่วนของรายการสินค้าที่ได้คำนวณจากหลักการพาเรโต จึงมีจำนวนรายการสินค้าเพียง 20% ของรายการสินค้าในคลังสินค้า E-Commerce ยังมีรายการสินค้าที่ต้องปรับปรุงและแก้ไขดำเนินการอีก 80% ของรายการสินค้าทั้งหมดในคลังสินค้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาเพื่อให้คลังสินค้า E-Commerce สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรดำเนินการพัฒนาในส่วนที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากขึ้นต่อการพัฒนาคลังสินค้า

เอกสารอ้างอิง

- คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2550). *การจัดการคลังสินค้า: Warehouse management* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โฟกัส มีเดีย แอนด์ พับลิชชิง.
- จารุภา อุ้นจางวาง. (2556). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า. สาขาวิชาการจัดการโซ่อุปทานแบบบูรณาการ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะวิศวกรรมศาสตร์.*
- ฐาปนา บุญหล้าและนางลักษณ์ นิมิตรภูวดล. (2555). *การจัดการโลจิสติกส์: มิติซัพพลายเชน*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ปรัชญา เศรษฐศาสตร์ และกฏดียวา เกิดผล. (2561). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า*. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภาวิณี บุญยโสภณ. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติเชิงกลและโครงสร้างของคอมโพสิตสีเขียว*. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศรวิศา เมฆไพบูลย์. (2561). *ทางรอดในโลกใบใหม่แห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อมรินทร์ ฮาวทู.
- ศุภชัย นาทะพันธ์. (2551). *การควบคุมคุณภาพ*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำราญ ชำโสม และสุรศักดิ์ พรบรรเจิดกุล. (2564). *การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษา คลังสินค้ารองท่ามือสอง*. วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน, 7(1), 34-48.
- William, J. S. (2012). *Operations management*. McGraw-Hill/Irwin.

สำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้จากการใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ตการ์ด สำหรับการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย

ประทุมพร ผลสนอง¹ สุรสิทธิ์ บุญขุนทด²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยคุณภาพระบบ และคุณภาพระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ ความพึงพอใจของผู้ใช้ และประโยชน์สุทธิที่ได้รับจากการใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ตการ์ดสำหรับการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงประจักษ์ ตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้ใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ตการ์ดสำหรับการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทยสายสีน้ำเงิน จำนวน 450 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพระบบ คุณภาพระบบสารสนเทศ การรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้ใช้ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประโยชน์สุทธิต่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้สามารถให้ข้อมูลอ้างอิงที่เป็นประโยชน์แก่นักวิจัย บริษัท และบุคคลที่ทำงานในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: คุณภาพระบบ; คุณภาพระบบสารสนเทศ; ความพึงพอใจของผู้ใช้; ประโยชน์สุทธิ; เทคโนโลยีสมาร์ตการ์ด

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹นักวิชาการอิสระ

สมุทรปราการ 10540, ประเทศไทย, อีเมล: pratumponphonsanong18@gmail.com

²อาจารย์ ดร., ประจำสาขาบริหารธุรกิจ โครงการปรัชญาดุสิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย, อีเมล: surasidh.b@ru.ac.th

Exploring the Factors Affecting the net Benefits From the Use of Smart Card Technology for Traveling by the Mass Rapid Transit Authority of Thailand

Pratumporn Phonsanong¹ Surasidh Boonchunone²

Abstract

This study aimed to analyze the system quality factors and the information system quality that affect the perceived usefulness, user satisfaction, and net benefits from the use of smart card technology for traveling by the Mass Rapid Transit Authority of Thailand (MRTA) (Blue Line). 450 respondent samples were collected. Descriptive statistics and multiple regression analysis were applied.

The results showed that system quality, information system quality, perceived usefulness, and user satisfaction directly affect net benefits significantly. The results of this study can be useful references for researchers, firms, staff and related organizations.

Keywords: System Quality; Information System Quality; User Satisfaction; Net Benefits;
Smart Card Technology

Type of Article: Research Article

¹Independent Scholar

Samut Prakarn, 10540, Thailand, E-mail: pratumpornphonsanong18@gmail.com

²Lecturer Dr., Doctor of Philosophy Program in Social Sciences (Business Administration), Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand, E-mail: surasidh.b@ru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โมเดลเชิงบูรณาการเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีของ Davis et al. (1989) ได้รับความนิยมในงานวิชาการอย่างแพร่หลายที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์การปรับเปลี่ยนแบบฉบับพลันทางดิจิทัลเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยนำมาศึกษา สำรวจ ทดสอบเชิงประจักษ์สำหรับแสวงหาคำตอบ และคำอธิบายถึงคุณประโยชน์ที่ได้รับในด้านการบริหารจัดการทางธุรกิจทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ การนำไปปฏิบัติใช้ หรือดำเนินกิจกรรมธุรกิจและเสริมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (McKnight et al., 2017; Nithya & Kiruthika, 2020) โดยเฉพาะการขนส่งหรือการโดยสารของผู้โดยสารต่อเครื่องโดยใช้สมาร์ตการ์ด (Alhassan, 2021; Alhassan et al., 2019; Arnone et al., 2016)

ตัวโดยสารอิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการเป็นวาระของนโยบายการขนส่งการดำเนินการตามแผน E-Ticketing แบบบูรณาการ หรือระบบตั๋วรถไฟอัจฉริยะนั้นซับซ้อนมีกระบวนการที่ต้องใช้กิจกรรมที่ประสานกันของตัวแสดงที่ต่างกัน เพื่อพัฒนาระบบขนส่ง อำนวยความสะดวกในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ หน่วยงานด้านการขนส่งและผู้ประกอบการมุ่งเป้าไปที่การทำให้ระบบการออกตั๋วเป็นเรื่องง่ายและน่าสนใจที่สุด อีกทั้งยังช่วยให้ลูกค้าได้รับความสะดวกและประสิทธิภาพในการขนส่งสาธารณะมากขึ้น (สำนักงานโครงการบริหารจัดการระบบตั๋วร่วม (สตร.), 2560; สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2563) ในการผสมผสานของโหมดต่าง ๆ จะอำนวยความสะดวกและทำให้การเคลื่อนย้ายระหว่างกันง่ายขึ้น เป้าหมายหลักของการออกตั๋วแบบบูรณาการคือ การปรับปรุงคุณภาพการบริการสำหรับผู้ใช้บริการขนส่งสาธารณะที่มีศักยภาพ และด้วยเหตุนี้จึงมีการสนับสนุนให้ใช้ทางเลือกอื่นแทนรถยนต์ ลดปัญหาการจราจร และค่าใช้จ่ายการเดินทางและการขนส่ง นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มความน่าดึงดูดใจของผู้ใช้ ทักษะ ความรู้ความเข้าใจ ความคาดหวังและความต้องการอีกด้วย (Alhassan, 2021; Alhassan et al., 2019; Puhe, 2014; Turner & Wilson, 2010) อย่างไรก็ตาม มีการสรุปแสวงหาคำตอบว่า อะไรทำให้คนยอมรับหรือปฏิเสธเทคโนโลยีสารสนเทศ ในบรรดาตัวแปรต่าง ๆ ที่อาจส่งผลต่อการใช้ระบบ

การศึกษาก่อนหน้านี้ได้เสนอแนะปัจจัยสองประการที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ คือ ประการแรก ผู้คนมักจะใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันในขอบเขตที่พวกเขาเชื่อว่าจะช่วยให้พวกเขาทำงานได้ดีขึ้นตัวแปรการรับรู้ถึงประโยชน์ ประการที่สอง แม้ว่าผู้ที่มีแนวโน้มจะเป็นผู้ใช้จะเชื่อว่าเทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่ให้นั้นมีประโยชน์ แต่ในขณะเดียวกัน พวกเขาอาจเชื่อว่าระบบนั้นใช้งานยากเกินไป และประโยชน์ด้านประสิทธิภาพของการใช้งานนั้นเกินความสมดุลจากความพยายามในการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน นอกเหนือจากประโยชน์แล้วการใช้งานยังได้ถูกนำไปสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลจากการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมากขึ้น (Davis, 1989) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารจัดการเชิงนวัตกรรมการขนส่งและโลจิสติกส์อย่างการบูรณาการไว้อย่างมีนัยสำคัญ เช่น การนำไปวัดประเมินและปรับใช้ถึงปัจจัยที่กำหนดคุณภาพการบริการแบบองค์รวมของหน่วยงานหรือองค์การด้วยบัตรโดยสารอิเล็กทรอนิกส์ (Abhishek Nair et al., 2019; Mendes Lübeck et al., 2012; Nithya & Kiruthika, 2020) เพื่อวิเคราะห์ผลประโยชน์สุทธิที่ได้รับของผู้บริโภค/ลูกค้า/ผู้โดยสารว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้นเพียงใด รวมถึงการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ร่วมกับบัตรธนาคาร แพลตฟอร์ม หรือสมาร์ตโฟน เป็นต้น ที่มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้วยตัวอัจฉริยะ ทำให้ลูกค้า/ผู้โดยสารสามารถเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดการเดินทางด้วยตัวร่วมดังกล่าว อีกทั้งปัจจุบันการชำระเงินและการตรวจสอบตั๋วเป็นหลักของการจองตั๋วระบบขนส่งสาธารณะสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงผลการปฏิบัติงานในอดีตเป็นหลัก ในทางตรงกันข้ามการสำรวจความชอบของผู้ใช้ก็ยังเป็นเป็นทางเลือกการตรวจสอบตั๋วและการระบุ

ปัจจัยบางอย่างที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มที่จะยอมรับเทคโนโลยีการตรวจสอบตัวที่ราบรื่นที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดี ผู้ใช้ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพในการเดินทางที่มีความสะดวกสบายยิ่งขึ้นจากการใช้บัตรสมาร์ทการ์ด (Abhishek Nair et al., 2019; Alhassan et al., 2022; Arnone et al., 2016; Turner & Wilson, 2010)

หลักการบัตรสมาร์ทการ์ดแมงมุม คือ การใช้บัตรใบเดียวใช้จ่ายในระบบการเดินทางได้สะดวก ตั้งแต่รถไฟฟ้า รถเมล์ เรือ ไปจนถึงจ่ายค่าทางด่วนต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเหมือนทรนดโลกที่กำลังเป็นไป ระบบบัตรโดยสารร่วม “แมงมุม” เป็นการนำเอานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพระบบและคุณภาพระบบสารสนเทศของระบบบัตรแมงมุมที่โครงการกระทรวงคมนาคม รฟม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำมาทดลองใช้ให้กับประชาชนที่โดยสารเดินทางด้วยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การใช้ตัวร่วมเพื่อหวังให้ผู้โดยสารถือบัตรใบเดียวสามารถใช้จ่ายรถไฟฟ้า รถเมล์ และซื้อสินค้าได้ทั้งหมด แต่ปัจจุบันยังใช้ได้แค่รถไฟฟ้า MRT Airport Rail Link แต่ใช้ BTS ไม่ได้ ทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ โดยการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) ประกาศใช้เมื่อ 22 มิ.ย. 2561 โดยแจกบัตรแมงมุม จำนวน 2 แสนใบให้ใช้งาน โดยรับได้ที่สถานีรถไฟฟ้าสายสีม่วงทุกสถานี ลงทะเบียนด้วยบัตรประชาชน และใช้ขึ้นรถไฟฟ้า MRT และรถไฟฟ้าสายสีม่วงได้ (เหมือนบัตร MRT ในปัจจุบัน) สำหรับการศึกษาทำการเก็บข้อมูลสำรวจในช่วงเริ่มต้นทดลองใช้บัตรแมงมุมในเดือนสิงหาคม-กันยายน ปี พ.ศ. 2561 เพื่อตรวจสอบถึงความพึงพอใจและประโยชน์สุทธิต่ได้รับของผู้ใช้จากการใช้บัตรสมาร์ทการ์ดแมงมุม และคาดการณ์ว่าถูกนำมาใช้จริงในช่วงปลายปี 2565

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยคุณภาพระบบ คุณภาพระบบสารสนเทศ การรับรู้การใช้งาน และความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิต่ได้รับต่อการใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ทการ์ดสำหรับการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทยทั้งสายสีน้ำเงินและสายสีม่วง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย พัฒนา ปรับปรุง และยกระดับคุณภาพระบบและคุณภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการผู้โดยสารการที่ใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ทการ์ดสำหรับการเดินทางด้วยรถไฟฟ้า เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการที่มากขึ้น และผลลัพธ์ของความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่จะได้รับประโยชน์สุทธิต่จากการให้บริการที่สูงมากยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางให้ธุรกิจหรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจที่คล้ายคลึงกับการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทยนำไปเป็นแนวทางกลยุทธ์ บริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้านโลจิสติกส์และการขนส่งการนำแนวทางการที่ใช้งานเทคโนโลยีสมาร์ทการ์ดเพื่อตอบสนองความต้องการผู้บริโภคมากขึ้นอันจะส่งผลให้คุณภาพระบบและคุณภาพระบบสารสนเทศในการให้บริการ ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับเพื่อการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์สุทธิต่ได้รับสูงขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีบริบทกับพฤติกรรม การยอมรับและการใช้เทคโนโลยี

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations) บ่งบอกถึงบริบทวัฏจักรการยอมรับและการใช้นวัตกรรมของ Rogers (2010) และสำหรับในการการพยากรณ์ที่มีความถูกต้องแม่นยำ ความเชื่อและทัศนคติที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สอดคล้องกับเวลา เป้าหมาย และบริบทของพฤติกรรมที่มีแบบแผนที่น่าสนใจของบุคคล/ผู้ใช้งาน (Ajzen & Fishbein, 1977) ต่อมาได้มีการนำมาเป็นหลักการโต้ตอบ และใช้เป็นแกนหลักอันทรงพลังของโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model--TAM) เพื่ออธิบายถึงความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมเฉพาะและบริบทเฉพาะ ณ จุดใดเวลาหนึ่ง ว่าเป็นการทำนายเจตนาและพฤติกรรม ความสอดคล้องอย่างสมบูรณ์กับหลักการกระทำอย่างมีเหตุผล (Theory of Reasoned Action--TRA) รวมถึงทฤษฎีการรวมของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology--UTAUT) (Venkatesh et al., 2003) ในตัวโมเดลนำเสนอเกี่ยวกับ การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งขับเคลื่อนโดยความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เป้าหมายที่น่าสนใจ ความตั้งใจถูกกำหนดโดยทัศนคติต่อการใช้งานและประโยชน์ใช้สอย เช่น ความสะดวกในการใช้งาน ความมีประโยชน์ ความง่ายในการใช้งานของการใช้ระบบเพื่อทำงานบางอย่างให้สำเร็จ (Wixom & Todd, 2005)

คุณภาพระบบและคุณภาพระบบสารสนเทศจะให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการรับรู้ และความคาดหวังของผู้ใช้งานระบบในด้านต่าง ๆ เช่น มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีความถูกต้อง มีเพียงพอ มีความทันสมัย ความสามารถในการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น คุณภาพสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับความง่ายต่อการใช้งาน และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ และความตั้งใจใช้ระบบ (Lee et al., 2012; McKnight et al., 2017; Xu et al., 2013) ส่วนคุณภาพของระบบเป็นเรื่องของความพร้อมใช้งาน ความน่าเชื่อถือ เสถียรภาพ ความรวดเร็วในการตอบสนอง และความปลอดภัยของระบบมีความสัมพันธ์การรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้งาน (DeLone & McLean, 1992, 2004; Petter et al., 2008) ผลลัพธ์ที่ได้ตามมาก็คือ การเพิ่มขีดความสามารถในการใช้งานระบบ และเกิดประโยชน์ต่อการใช้งาน (Muñoz-Leiva et al., 2017) ส่วนการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) เป็นระดับการรับรู้ถึงประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของบุคคลที่เชื่อว่าผลที่ได้รับจากการใช้งานระบบและระบบคุณภาพสารสนเทศสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของงานนั้น ๆ ได้ตามที่ต้องการ ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการใช้งานเกิดประโยชน์มากขึ้นอีกทั้งเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานซึ่งถือได้ว่าเป็นการยอมรับการใช้งานระบบที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย

ความสัมพันธ์ของปัจจัยตามกรอบแนวคิดและการตั้งสมมติฐาน

การยอมรับและการนำไปปฏิบัติใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลผู้ใช้งานระดับบุคคล องค์การธุรกิจ และพฤติกรรมของอย่างมีนัยสำคัญทำให้เกิดผลลัพธ์ ประโยชน์และคุณค่าในการปฏิบัติงานของบุคคล และองค์การให้ เป็นไปตามนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย โมเดลคุณภาพสารสนเทศและคุณภาพระบบของ DeLone and McLean (1992, 2003) ได้ระบุถึงความสำเร็จของสารสนเทศไว้ 5 มิติ ได้แก่ คุณภาพระบบ คุณภาพระบบสารสนเทศ การรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้งาน ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน และผลประโยชน์สุทธิ ซึ่งส่งบ่งบอกถึงพฤติกรรมการยอมรับหรือเจตนาการใช้งานเช่นกัน (Davis et al., 1989)

คุณภาพระบบ (System Quality--SQ) การศึกษาหลายครั้งได้วัดสิ่งนี้โดยใช้คุณลักษณะต่าง ๆ เช่น การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน คุณลักษณะของระบบ เวลาตอบสนอง และความยืดหยุ่น (DeLone & McLean, 2003; Urbach & Müller, 2012) การเข้าถึง ทันเวลา ภาษา การบูรณาการ และมีประสิทธิภาพ (Nithya & Kiruthika, 2020; Wixom & Todd, 2005) ตัวโมเดลเสนอโครงสร้างระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จ กล่าวคือ มิติด้านคุณภาพ เช่น ระบบสารสนเทศและคุณภาพการบริการ ที่อาจส่งผลกระทบการใช้งานในภายหลังหรือความตั้งใจที่จะใช้งาน ส่งผลต่อผลประโยชน์สุทธิ อย่างมีนัยสำคัญ (Ojo, 2017; Xu et al., 2013) อย่างไรก็ตาม มาตรการเหล่านี้มักเน้นด้านการใช้งานและคุณลักษณะประสิทธิภาพของระบบที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบ การวัดโดยทั่วไปคือ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานที่เกิดจากการวิจัยจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) (Davis, 1989; Urbach & Müller, 2012) มีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่พบว่า คุณภาพระบบมีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิ เช่น (Grover et al. , 2019; Ojo, 2017)

คุณภาพของระบบสารสนเทศ (Information System Quality--IQ) เป็นลักษณะที่ต้องการของผลลัพธ์ของระบบ เช่น ความเกี่ยวข้อง ความเข้าใจ ความถูกต้อง ความรัดกุม ความสมบูรณ์ สกูลเงิน ความตรงต่อเวลา และความสามารถในการใช้งาน (Petter, DeLone & McLean, 2008) ความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือ รูปแบบ และปริมาณ (Nithya & Kiruthika, 2020) คุณภาพของสารสนเทศเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จถือเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผลผลิตของ IQ การเน้นคุณภาพของสารสนเทศด้วยระบบที่สร้างขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ ทำให้ผู้ใช้มีความเชื่อมั่นด้านประสิทธิภาพการใช้งานในเชิงบวก อย่างไรก็ตาม คุณภาพของสารสนเทศมักถูกมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้มีความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ คุณภาพของสารสนเทศมีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิ เช่น (Ojo, 2017; Urbach & Müller, 2012; Xu et al., 2013)

การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness--PU) การวัดคุณภาพของระบบเมื่อผู้ใช้ได้รับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน และค้นหาความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินการในการใช้งานในระบบต่าง ๆ ในระดับบุคคล การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ถึงประโยชน์เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาระบบ ความตั้งใจในการใช้ระบบ ขอบเขตการใช้งานเป็นการรับรู้ในระดับที่บุคคลเชื่อว่าการใช้ระบบใดระบบหนึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ โดยทั่วไปการรับรู้ถึงประโยชน์ของระบบที่สูงแสดงว่าผู้ใช้เชื่อมั่นในการมีประสิทธิภาพการใช้งานในเชิงบวกที่สัมพันธ์กับหรือระดับและคุณลักษณะการใช้ศักยภาพของระบบสารสนเทศ เช่น ปริมาณการใช้ ความถี่ในการใช้งาน ลักษณะการใช้งาน ความเหมาะสมในการใช้งาน ขอบเขตการใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้ เป็นต้น (Davis, 1989; Petter et al., 2008) การรับรู้ถึงประโยชน์ และความสัมพันธ์ของการช่วยให้บุคคลนั้นสามารถตัดสินใจที่ดีเหมาะสมสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทั้งทางตรงและ/หรือทางอ้อม (Wixom & Todd, 2005) นอกจากนี้มีการศึกษาที่พบว่า ในระดับบุคคลมีการรับรู้ถึงประโยชน์มีบทบาทต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม (Moslehpour et al., 2018) ความพึงพอใจ (Mou et al., 2017; Wang & Song, 2017) และมีอิทธิพลต่อประโยชน์สุทธิที่ได้รับ (Grover et al., 2019; Ojo, 2017)

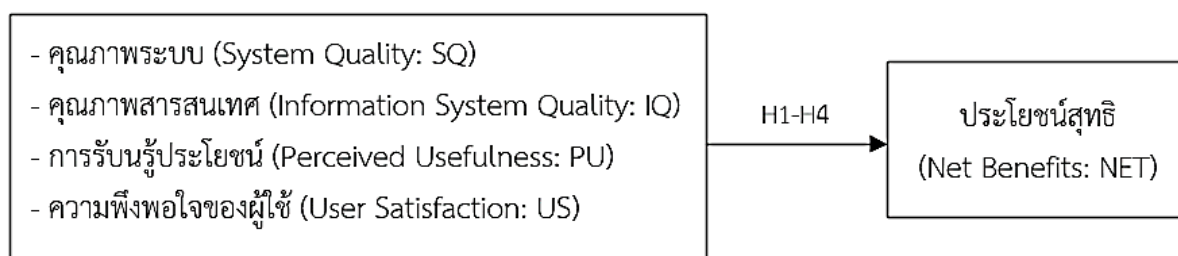
ความพึงพอใจของผู้ใช้ (User Satisfaction--US) ตามทฤษฎีค่าคาดหวังที่พัฒนาโดย Ajzen and Fishbein (1980) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ เช่น คุณภาพระบบ คุณภาพระบบสารสนเทศ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานนั้นจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อในผลลัพธ์ที่แสดงพฤติกรรมออกมาซึ่งจะเปลี่ยนทัศนคติต่อการแสดงพฤติกรรม และทัศนคติก็นจะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นออกมา ความพอใจในสถานการณ์ที่กำหนดเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสถานการณ์นั้น จากวรรณกรรมการยอมรับเทคโนโลยีที่ว่า

คุณลักษณะของระบบและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้ (DeLone & McLean, 1992) ความพึงพอใจของผู้ใช้มักถูกมองว่าเป็นทัศนคติที่ผู้ใช้มีต่อระบบสารสนเทศ ดังนั้น จึงแสดงถึงทัศนคติตามวัตถุประสงค์ โดยหลักการแล้วความพึงพอใจของผู้ใช้วัดโดยกลุ่มย่อยต่าง ๆ ของความเชื่อเกี่ยวกับระบบ สารสนเทศ และคุณลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Nithya & Kiruthika, 2020; Wixom & Todd, 2005) ความพึงพอใจของผู้ใช้ถือเป็นสื่อเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่สำคัญที่สุดของความสำเร็จของ SQ และ IQ การวัดความพึงพอใจของผู้ใช้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งเมื่อต้องใช้ SQ และ IQ ความพึงพอใจของผู้ใช้ที่ต่างกันอย่างแพร่หลายเป็นเครื่องมือของ Doll et al. (2004); Ives et al. (1983) นอกจากนี้เครื่องมือเหล่านี้ยังประกอบด้วยรายการของระบบสารสนเทศ คุณภาพการบริการ การรับรู้ถึงประโยชน์มากกว่าการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้เท่านั้น (Urbach & Müller, 2012) อย่างไรก็ตาม ความพึงพอใจของผู้ใช้ถือว่าเป็นเครื่องมือหลายคุณลักษณะที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด เช่น ของ Ives et al. (1983) และ Petter et al. (2008) และพบว่ามีอิทธิพลต่อทัศนคติและเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้งาน (Mou et al., 2017; Xu et al., 2013) และส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์สุทธิอย่างมีนัยสำคัญด้วย (Ojo, 2017)

ประโยชน์สุทธิ (Net Benefits--NET) ประโยชน์สุทธิถือเป็นหนึ่งมาตรวัดที่สำคัญที่สุดของความสำเร็จของ IS และถือเป็นขอบเขตที่ IS มีส่วนสนับสนุนความสำเร็จของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบ มีการวัดผลโดยบางครั้งประเมินผลกระทบส่วนบุคคล หรือผลกระทบต่อองค์กร อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ตรวจสอบผลประโยชน์สุทธิของผู้ใช้หลักของคุณภาพระบบ คุณภาพระบบสารสนเทศ ความพึงพอใจของผู้ใช้ และการรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้งาน (Ojo, 2017; Petter et al., 2008)

จากการทบทวนข้างต้นนำไปสู่ (1) การตั้งสมมติฐานที่ 1 (H1) คุณภาพระบบส่งผลทางบวกต่อประโยชน์สุทธิ 2) สมมติฐานที่ 2 (H2) คุณภาพระบบสารสนเทศส่งผลทางบวกต่อประโยชน์สุทธิ 3) สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ถึงประโยชน์ส่งผลทางบวกต่อประโยชน์สุทธิ และ 4) สมมติฐานที่ 4 (H4) ความพึงพอใจของผู้ใช้ส่งผลทางบวกต่อประโยชน์สุทธิ

สำหรับการศึกษาชิ้นงานการวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะตัวแปร (1) คุณภาพของระบบสารสนเทศ (2) คุณภาพระบบ (3) การรับรู้ประโยชน์ (4) ความพึงพอใจของผู้ใช้ และ (5) ประโยชน์สุทธิ ที่ได้รับซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันนำไปสู่กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research)

1. ประชากรที่ใช้ทำการศึกษา ได้แก่ ผู้โดยสารที่ใช้งานบัตรแมงมุมกับโครงการสำรวจของการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทยสายสีน้ำเงิน เฉลิมรัชมงคล สถานีบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำนวน 200,000 ใบ (การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลประชากร) ผู้ที่ได้รับบัตรจากโครงการกระทรวงคมนาคม รฟม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ร่วมโครงการ (การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย, 2561)

2. ตัวอย่าง (Sample) ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับบุคคลเป็นผู้โดยสารที่ได้รับและใช้งานบัตรแมงมุมกับการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทยสายสีน้ำเงิน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างอย่างน้อย จำนวน 435 ชุด โดยใช้หลักการคำนวณการวิเคราะห์พหุตัวแปรตามแนวทาง Hair, Black, Babin, and Anderson (2014) ด้วยสัดส่วน 1 ตัวแปรสังเกต ต่อ 15 จำนวนตัวอย่าง โดยการศึกษานี้มีตัวแปรสังเกตได้ 29 ตัว การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่ม 50 ชุดจากที่ได้กำหนดไว้เพื่อแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์รวมเป็น 485 ชุด ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพียงพอต่อการวิเคราะห์ได้จำนวน 450 ตัวอย่าง มีอัตราตอบกลับสมบูรณ์ 92.78 เปอร์เซ็นต์ เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2561 รวมเป็นระยะเวลา 30 วัน

เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย (1) ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลประชากรศาสตร์มี 6 ข้อคำถาม และ (2) ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นกับผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ เป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) แบบ Likert Type Scale มีระดับการวัด 5 ระดับ ได้แก่ ระดับเห็นด้วยมากที่สุด (= 5) จนถึง ไม่เห็นด้วยน้อยที่สุด (= 1) มีทั้งหมด 5 ปัจจัยที่เป็นตัวแปรแฝงที่เป็น

1. ตัวแปรอิสระ (1) คุณภาพพระบพ (SQ) มี 5 มิติข้อคำถาม ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึงมี 6 ข้อคำถาม ความง่ายในการใช้งานมี 5 ข้อคำถาม ความมีเสถียรภาพมี 6 ข้อคำถาม ความรวดเร็วในการตอบสนองมี 3 ข้อคำถาม และความปลอดภัยในการใช้งานมี 4 ข้อคำถาม และ (2) คุณภาพพระบพสารสนเทศ (IQ) มี 4 มิติข้อคำถาม ได้แก่ ความถูกต้องมี 4 ข้อคำถาม ความสมบูรณ์มี 4 ข้อคำถาม ความทันสมัยมี 4 ข้อคำถาม และรูปแบบมี 3 ข้อคำถาม การรับรู้ประโยชน์ (PU) มี 4 ข้อคำถาม และความพึงพอใจผู้ใช้ (US) มี 11 ข้อคำถาม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประโยชน์ที่ได้รับ (NET) มี 5 ข้อคำถาม

ผลการตรวจสอบเบื้องต้นของทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริงจำนวน 40 ชุด พบว่า มีค่าความตรงตามเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ผ่านเกณฑ์ โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า .5 และ มีค่าความเที่ยงโดยใช้สถิติวิเคราะห์ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ระหว่าง .917-.973 และ (2) ข้อมูลจริง จำนวน 450 ชุด มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาระหว่าง .867-.953 ซึ่งมีความเหมาะสมในเกณฑ์ดีมากคือ มีมากกว่า 0.7 (DeVellis, 2017) ส่วนผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์พหุตัวแปรพบว่า 1) ประชากรมีการแจกแจงเป็นปกติ (2) การกระจายของตัวแปรตามของทุกค่าตัวแปรต้นมีความแปรปรวนมีค่าคงที่ (homoscedasticity) (3) มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรต้นเป็นเส้นตรง (linearity) และ (4) ไม่พบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) โดยมีค่า Tolerance .244-.394 และค่า VIF 2.536-4.097 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .8

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD) ส่วนการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate Analysis) ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis--MRA) เพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์ พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 มีอายุเฉลี่ย 30 ปี โดยมีอายุน้อยสุด 16 ปี และมากที่สุด 60 ปี มีสถานภาพโสด จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 69.60 รายได้มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 ความถี่ในการใช้บริการ 3-4 วัน/สัปดาห์ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 และช่วงเวลาในการใช้บริการ 06.00-09.00 น. จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น

ผลการวิเคราะห์และแปลความหมายความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ 1) คุณภาพระบบ (SQ) 2) คุณภาพระบบสารสนเทศ (IQ) 3) การรับรู้ประโยชน์ (PU) 4) ความพึงพอใจของผู้ใช้ (US) และ 5) ประโยชน์สุทธิ (NET) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.923 - 4.141 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง .543 - .7.939 และมีความหมายในระดับเห็นด้วยอยู่ในระดับสูง และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficients, Beta) (n = 450)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม (NET)				
	β	t-value	Sig.	Tolerance	VIF
SQ	.245***	4.044	.000	.244	4.097
IQ	.201***	4.210	.000	.394	2.536
PU	.171***	3.474	.001	.370	2.703
US	.241***	4.074	.000	.258	3.880

หมายเหตุ: F = 167.025, Sig. .000, df = 4, R^2 = .600

* หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 \leq t\text{-value} < 2.576$), ** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($2.576 \leq t\text{-value} < 3.290$), *** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t\text{-value} \geq 3.290$)

สรุปสมการโดการวิจัยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ $NET = .245SQ + .201IQ + .171PU + .241US$

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า R^2 = .600 หมายถึง ตัวแปรต้นทั้งหมดอธิบายประโยชน์สุทธิ (NET) ได้ร้อยละ 60.00 จากแบบจำลองการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่ 1, 2, 3, และ 4 ได้รับการสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานทางตรง

	สมมติฐาน	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H ₁	SQ-->NET	$p<.000$	สนับสนุนกับสมมติฐานที่ 1
H ₂	IQ--> NET	$p<.000$	สนับสนุนกับสมมติฐานที่ 2
H ₃	PU-->NET	$p<.001$	สนับสนุนกับสมมติฐานที่ 3
H ₄	US-->NET	$p<.000$	สนับสนุนกับสมมติฐานที่ 4

การอภิปรายผล

คุณภาพระบบ (SQ) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประโยชน์สุข (NET) (H2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ .245 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Abhishek Nair et al. (2019), Alhassan et al. (2019), Arnone et al. (2016) และแนวคิดทฤษฎีของ Davis (1989, 1993), Davis et al. (1989), Urbach and Müller (2012) ที่ว่าหากเพิ่มพูนในพัฒนาคุณภาพระบบในด้านความรวดเร็วในการตอบสนอง มีความปลอดภัยเกี่ยวกับความลับทางลูกค้าในการใช้งาน และมีความสะดวกในการเข้าถึงก็จะทำให้ผู้ใช้บัตรได้รับรู้ประโยชน์ในการเดินทางที่ทำให้เกิดความสะดวกสบาย ง่ายในการใช้งานต่อการใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจใช้เป็นทางเลือกที่เหมาะสมสามารถวางแผนการเดินทางได้ง่ายขึ้น ทำให้บริหารจัดการค่าใช้จ่ายการเดินทางได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

คุณภาพระบบสารสนเทศ (IQ) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประโยชน์สุข (NET) (H2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ .201 สอดคล้องกับการศึกษาของ Alhassan et al. (2019), Arnone et al. (2016) McKnight et al. (2017) และแนวคิดทฤษฎีของ Petter et al. (2008), Urbach and Müller (2012), Wixom and Todd (2005) ที่ว่าหากเพิ่มพูนคุณภาพระบบสารสนเทศที่มีความทันสมัยและความถูกต้องก็จะไปเพิ่มประโยชน์สุขที่ได้รับ เช่น การใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน การชำระเงิน นอกจากนี้ถ้าระบบยังสามารถตรวจสอบที่มีความปลอดภัยและมีความเสถียรสูงมากยิ่งขึ้นก็จะส่งผลดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ เช่น ความสะดวกสบาย ความง่ายในการใช้งาน การวางแผนการเดินทางสารสนเทศในการเดินทาง เป็นต้น และทำให้ภาพรวมการเดินทางของท่านมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการค่าใช้จ่ายการเดินทางมากขึ้นเมื่อใช้บัตรแมงมุมกับรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย

การรับรู้ประโยชน์ (PU) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประโยชน์สุข (NET) (H3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ .171 สอดคล้องกับการศึกษาของ Moslehpour et al. (2018), Mou et al. (2017), Wang and Song (2017) และแนวคิดทฤษฎีของ Davis et al. (1989) และ Petter et al. (2008) ที่ว่าหากผู้ใช้บัตรได้รับรู้ถึงประโยชน์ต่าง ๆ คุณภาพบริการและคุณภาพระบบสารสนเทศมากยิ่งขึ้น ได้ใช้งานและรับรู้อย่างต่อเนื่องของระบบที่มีคุณภาพมากขึ้นก็จะทำให้ผู้ใช้มีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้นส่งผลต่อการเพิ่มระดับความพึงพอใจของผู้มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้ใช้สามารถจัดการวางแผนการเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ลดเวลาการเดินทาง มีความสะดวกสบายในการเดินทางอีกทั้งช่วยที่มีค่าใช้จ่ายลดลงอีกด้วย

ความพึงพอใจของผู้ใช้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประโยชน์สุข (NET) (H4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ .241 สอดคล้องกับการศึกษาของ Mou et al. (2017); Xu et al. (2013); Ojo (2017); Wang and Song (2017) และแนวคิดทฤษฎีของ Ives et al. (1983) และ Petter et al. (2008) ที่ว่าหากเมื่อระดับความ

พึงพอใจของผู้ใช้เพิ่มขึ้นเมื่อตนเองได้รับการบริการที่มีคุณภาพและคุณภาพระบบสารสนเทศในภาพรวมมากยิ่งขึ้นก็จะไปเพิ่มพูนประโยชน์สุทธิในด้านการเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่ลดลง อีกทั้งยังช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการเดินทางตามที่วางแผน ตามเวลาที่กำหนดไว้มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ผู้พัฒนาและดูแลระบบควรมุ่งเน้นพัฒนา (1) คุณภาพระบบ (System Quality) เป็นอันดับแรก โดยเฉพาะความง่ายในการใช้งาน ความรวดเร็วในการตอบสนอง ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัยในการใช้งาน และควรมีเสถียรภาพ ตามลำดับ (2) ควรมุ่งเน้นการใช้บริการเพื่อยกระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานมากขึ้นด้วยการเสริมสร้างให้ผู้รู้สึกยินดีเมื่อใช้บัตรร่วมกับรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย เช่น ความง่ายต่อการใช้งาน ความปลอดภัย การตอบสนองการใช้งาน คุณภาพสารสนเทศที่มีรูปแบบมีความทันสมัย ถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ และ (3) ควรมุ่งเน้นส่งเสริมในการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากคุณภาพระบบและคุณภาพสารสนเทศของการใช้งาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยนี้ได้ศึกษาในระยะเริ่มต้นของกระทรวงคมนาคม และ รฟม. จับมือนำร่องเปิดตัวบัตรโดยสารร่วม “แมงมุม เชื่อมโยงความสุขทุกการเดินทาง ด้วยบัตรใบเดียว” เริ่มใช้กับรถไฟฟ้า MRT ให้กับประชา ดังนั้น ควรมีการศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดนี้ไปตรวจสอบและต่อยอด เมื่อได้มีการนำสมาร์ตการ์ดแมงมุมอย่างเต็มรูปแบบและเป็นการในปี 2565 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาในการให้บริการอย่างบูรณาการและครอบคลุมถึงความคาดหวังและความต้องการของลูกค้าจนถึงหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการใช้งานการได้รับรู้ถึงประโยชน์และประโยชน์สุทธิจากการใช้งานของคุณภาพระบบสารสนเทศได้ดีขึ้น
2. ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ เพิ่มจากกรอบแนวคิดนี้ได้แก่ ตัวแปรสอดแทรก เช่น คุณค่าที่รับรู้ ความเชื่อมั่น เป็นต้น หรือตัวแปรกำกับ เช่น ข้อมูลทางประชากรศาสตร์เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลเข้ามาส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคู่ตัวแปร เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการสนับสนุนด้านโลจิสติกส์ขององค์การให้ดียิ่งขึ้น

ข้อจำกัดการวิจัย

ในการศึกษานี้ พบว่า ค่าอิทธิพลของแต่ละคู่ตัวแปรมีความค่อนข้างต่ำถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะสนับสนุน ดังนั้น เมื่อมีการนำไปศึกษาต่อยอดผู้ศึกษาควรพึงระมัดระวังในการนำไปใช้เพื่อวิเคราะห์หาอิทธิพลระหว่างตัวแปร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) สายสีน้ำเงิน เฉลิมรัชมงคล สถานีบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ที่อำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถามในพื้นที่ และขอขอบคุณผู้โดยสารทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ ความร่วมมือ และได้สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

- การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย. (2561). *กระทรวงคมนาคม รฟม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมมอบความสุขในการเดินทางด้วยบัตรโดยสารร่วม “แมงมูม”*. ค้นจาก <https://www.mrta.co.th/th/news/information/mangmoom>
- สำนักงานโครงการบริหารจัดการระบบตั๋วร่วม (สตร.). (2560). *ระบบตั๋วร่วม (Common Ticketing System) ของประเทศไทย (ตอนที่ 1)*. ค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=45247&filename=index
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. (2563). *โครงการศึกษาจัดทำแผนการกำกับการบริหารจัดการระบบตั๋วร่วม*. ค้นจาก <http://www.thaicommonticket.com/seminar1/Handout-CTM1-TH.pdf>
- Abhishek Nair, M., Taunk, S., Reddy, P. G., & Sultana, H. P. (2019). Smart metro rail ticketing system. *Procedia Computer Science*, 165(1), 435-441.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*, 84(5), 888-918.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. McGraw-Hill.
- Alhassan, I. B. (2021). *Five empirical essays on the user perspective of the public transport ticketing system: understanding effects, attitudes, and behavioural response to ticketing improvements*. Doctoral Thesis Philosophy in Transportation Studies, University of Leeds.
- Alhassan, I. B., Matthews, B., Toner, J. P., & Susilo, Y. O. (2019). Revisiting public transport service delivery. *European Journal of Transport and Infrastructure Research*, 19(4), 310-331.
- Alhassan, I. B., Matthews, B., Toner, J. P., & Susilo, Y. O. (2022). Seamless public transport ticket inspection: Exploring users' reaction to next-generation ticket inspection. *Journal of Public Transportation*, 24(1), 1-8.
- Arnone, M., Delmastro, T., Giacosa, G., Paoletti, M., & Villata, P. (2016). The potential of e-ticketing for public transport planning: The Piedmont region case study. *Transportation Research Procedia*, 18(1), 3-10.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Davis, F. D. (1993). User acceptance of information technology: System characteristics, user perceptions and behavioral impacts. *International Journal of Man-Machine Studies*, 38(3), 475-487.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35(8), 982-1003.
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (1992). Information systems success: The quest for the dependent variable. *Information Systems Research*, 3(1), 60-95.

- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9-30.
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2004). Measuring e-commerce success: Applying the DeLone & McLean information systems success model. *International Journal of Electronic Commerce*, 9(1), 31-47.
- Doll, W. J., Deng, X., Raghunathan, T. S., Torkzadeh, G., & Xia, W. (2004). The meaning and measurement of user satisfaction: A multigroup invariance analysis of the end-user computing satisfaction instrument. *Journal of Management Information Systems*, 21(1), 227-262.
- Dwivedi, M. R. Wade, & S. L. Schneberger (Eds.). *Information systems theory: Explaining and predicting our digital society*, vol. 1. Springer.
- Grover, P., Kar, A. K., Janssen, M., & Ilavarasan, P. V. (2019). Perceived usefulness, ease of use and user acceptance of blockchain technology for digital transactions – insights from user-generated content on Twitter. *Enterprise Information Systems*, 13(6), 771-800.
- Ives, B., Olson, M. H., & Baroudi, J. J. (1983). The measurement of user information satisfaction. *Communications of the ACM*, 26(10), 785-793.
- Kalimullah, K., & Sushmitha, D. (2017). Influence of design elements in mobile applications on user experience of elderly people. *Procedia Computer Science*, 113, 352-359.
- Lee, D.-M., Chae, Y.-S., Lee, Y.-K., Choi, M.-J., & Jang, S.-H. (2012). The impact of information system quality and media quality on the intention to use IPTV. *Journal of Information and Communication Convergence Engineering*, 10(1), 71-77.
- McKnight, D. H., Lankton, N. K., Nicolaou, A., & Price, J. (2017). Distinguishing the effects of B2B information quality, system quality, and service outcome quality on trust and distrust. *The Journal of Strategic Information Systems*, 26(2), 118-141.
- Mendes Lübeck, R., Wittmann, M. L., & Flores Battistella, L. (2012). Electronic ticketing system as a process of innovation. *Journal of Technology Management & Innovation*, 7(1), 17-30.
- Moslehpour, M., Pham, V. K., Wong, W.-K., & Bilgiçli, İ. (2018). e-Purchase intention of Taiwanese consumers: Sustainable mediation of perceived usefulness and perceived ease of use. *Sustainability*, 10(1), 3-17.
- Mou, J., Shin, D.-H., & Cohen, J. (2017). Understanding trust and perceived usefulness in the consumer acceptance of an e-service: a longitudinal investigation. *Behaviour & Information Technology*, 36(2), 125-139.
- Muñoz-Leiva, F., Climent-Climent, S., & Liébana-Cabanillas, F. (2017). Determinants of intention to use the mobile banking apps: An extension of the classic TAM model. *Spanish Journal of Marketing - ESIC*, 21(1), 25-38.

- Natarajan, T., Balasubramanian, S. A., & Kasilingam, D. L. (2018). The moderating role of device type and age of users on the intention to use mobile shopping applications. *Technology in Society*, 53, 79-90.
- Nithya, N., & Kiruthika, R. (2020). Factors determining the service quality of e-ticketing process in Indian context – An empirical study. *International Journal on Emerging Technologies*, 11(2), 595-602.
- Ojo, A. I. (2017). Validation of the DeLone and McLean information systems success model. *Healthcare Informatics Research*, 23(1), 60-66.
- Petter, S., DeLone, W., & McLean, E. (2008). Measuring information systems success: Models, dimensions, measures, and interrelationships. *European Journal of Information Systems*, 17(3), 236-263.
- Puhe, M. (2014). Integrated urban e-ticketing schemes – conflicting objectives of corresponding stakeholders. *Transportation Research Procedia*, 4(1), 494-504.
- Rogers, E. M. (2010). *Diffusion of innovations*. Simon and Schuster.
- Turner, M., & Wilson, R. (2010). Smart and integrated ticketing in the UK: Piecing together the jigsaw. *Computer Law & Security Review*, 26(2), 170-177.
- Urbach, N., & Müller, B. (2012). *The updated DeLone and McLean model of information systems success*. Springer.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified View. *MIS Quarterly*, 27(3), 425-478.
- Wang, G., & Song, J. (2017). The relation of perceived benefits and organizational supports to user satisfaction with Building Information Model (BIM). *Computers in Human Behavior*, 68(1), 493-500.
- Wixom, B. H., & Todd, P. A. (2005). A theoretical integration of user satisfaction and technology acceptance. *Information Systems Research*, 16(1), 85-102.
- Xu, J., Benbasat, I., & Cenfetelli, R. T. (2013). Integrating service quality with system and information quality: An empirical test in the e-service context. *MIS Quarterly*, 37(3), 777-794.
- Yang, H.-L., & Lin, S.-L. (2015). User continuance intention to use cloud storage service. *Computers in Human Behavior*, 52, 219-232.
- Yildirim, H., & Ali-Eldin, A. M. T. (2018). A model for predicting user intention to use wearable IoT devices at the workplace. *Journal of King Saud University – Computer and Information Sciences*, 31(4), 497-505.

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู
กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2**

วิมลวรรณ แจ่มนิล¹ ชนมณี ศิลาณุกิจ²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอน จำนวน 265 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .965 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent) การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) การทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ

ผลการศึกษา พบว่า (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย, อีเมล: aey.wimonwan@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย, อีเมล: silanookit.oud@gmail.com

The Academic Leadership of Educational Administrators of Teachers in the United Srinakrin Campus Schools, the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

Wimonwan Jangnin¹ Chonmanee Silanookit²

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the academic leadership of educational administrators of teachers in the united Srinakarin Campus schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The samplings were 265 government teachers. Data collection tools were 5-level estimation scale questionnaires with the reliability of 0.965. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, *t*-test, One-way ANOVA, and Scheffe's method.

Findings were as follows (1) The academic leadership of educational administrators of teachers in the United Srinakrin Campus school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 was at a highest level, as a whole aspect. And (2) Teachers with different levels of education, ages and work experiences had different opinions on the level of academic leadership of educational administrators of teachers at Srinakrin Campus School under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 in overall, significantly at the statistical level of .05.

Keywords: The Academic Leadership of Educational Administrators; School Administrators;
The United Campus Srinakrin School

Type of Article: Research Article

¹Student, Master of Education Program in Educational Administration, Ramkhamhaeng University

2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand, E-mail: aey.wimonwan@gmail.com

²Assoc. Prof. Dr., Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand, E-mail: silanookit.oud@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวถึง การปฏิรูปการศึกษาและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรและการจัดสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพและการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทสำคัญในฐานะ หัวหน้าหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับครู และผู้เรียนมากที่สุดผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์คุณธรรม จริยธรรมมีทักษะในการบริหารแล้วจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2553, หน้า 13) การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับชั้นนั้น งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมาก เป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวผู้เรียนในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในสถานศึกษา จึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างมืออาชีพ และมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะผลักดันให้ภารกิจของสถานศึกษาลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยมีการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษากับ ดูแล และพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีคุณภาพ นำไปสู่การรวมพลังเพื่อพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาอย่างแท้จริง

จากการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยในปีการศึกษา 2562 พบว่า ผลการประเมินการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบเกือบทุกวิชา ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2561 มีผลการประเมินเกือบทุกวิชา ต่ำกว่าร้อยละ 50 เช่นกัน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจาก สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน วุฒิและประสบการณ์ในการสอน เทคนิคการสอนสมรรถนะของครูที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลให้การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติอยู่ในขั้นพื้นฐานต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2562, หน้า 55) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นกระบวนการแสดงออกของผู้บริหารในการนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามหลักวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้ออกไปเป็นแนวทางที่ดีขึ้น โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา ผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้ การนำความรู้ ทักษะตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการดำเนินงานวิชาการ เพื่อพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการใช้กลยุทธ์ การทำกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีในการเรียนการสอน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 เป็นหน่วยงานในพื้นที่ ที่โรงเรียนของผู้วิจัยสังกัดอยู่โดยตรงและเพื่อจะได้ทราบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการสถานศึกษาที่ดีเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยการสังเคราะห์ขอบข่ายภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่จะทำการศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน
- 1.2 ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู
- 1.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ
- 1.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 1.5 ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอน กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 815 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอน กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 265 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) (วรรณิ แกมเกตุ, 2555, หน้า 295) และได้ใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปิดตารางของ Cohen, Manion, and Morrison (2011, p. 147)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของข้าราชการครูกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย

- 3.1.1 ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- 3.1.2 อายุ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 30 ปี ระหว่าง 30-40 ปี มากกว่า 40 ปี ขึ้นไป
- 3.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้

- 3.2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน
- 3.2.2 ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู

3.2.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

3.2.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2.5 ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สูงขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการสถานศึกษาที่ดีต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

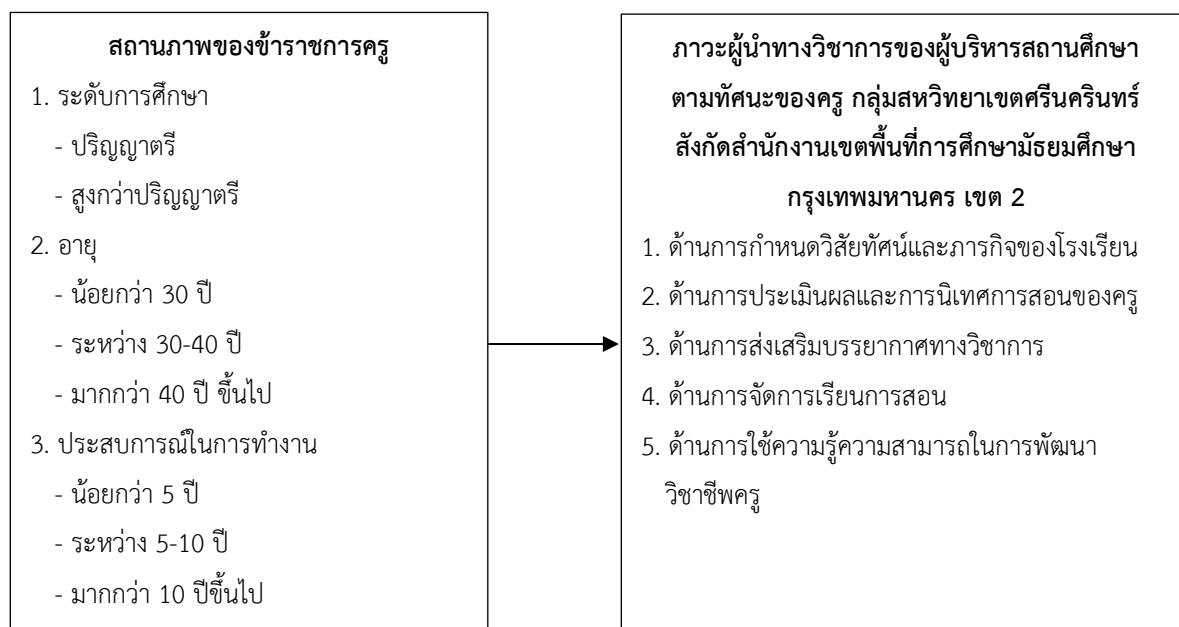
ภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งสังเคราะห์ได้จากการศึกษาของ กาญจนา สุระคำ (2562), เกตุสุดา กิจการจร (2560), ฉัตรชัย จันทา (2563), นิชาพันธ์ ราชวัน (2560), พรรณนา เสาวรส และนันทิยา น้อยจันทร์ (2563), มณีนรัตน์ สุดเต้ (2563), มนัส ทวีกัน, สายันต์ บุญใบ และชรินดา พิมพ์บุตร (2561), เศรษฐพงศ์ นันท์วิวงศ์ (2563), อนัญติยา ชารวงค์ (2561) จึงนำมากำหนดเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นกระบวนการแสดงออกของผู้บริหารในการนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามหลักวิชาการและการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้ออกไปเป็นแนวทางที่ดีขึ้น ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู

สมมติฐานของการวิจัย

1. ข้าราชการครูมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 แตกต่างกัน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดที่มีผู้ได้ทำการศึกษาวิจัยไว้แล้วจึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ศึกษาข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบจำแนกความหมาย 5 ระดับ (Semantic Differential) เป็นรายข้อและรายด้าน

วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยการทดสอบ t -test แบบ Independent

วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกอายุและประสบการณ์ในการทำงาน ด้วยการทดสอบ f -test โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) และเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe')

วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มาจัดทำกลุ่มของคำตอบแล้วเสนอผลการวิเคราะห์เชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลและการนิเทศของครู ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และ

ภารกิจของโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครูและด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า

2.1 ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มองผู้บริหารสถานศึกษาว่าให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อทำผลงานทางวิชาการ หรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าระดับปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่ม สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีอายุมาก ประสบการณ์ในการบริหารงานย่อมมีมากกว่า และในขณะเดียวกันผู้บริหารรุ่นใหม่มักจะมีความรู้ ความสามารถและทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัยกว่าจึงทำให้ข้าราชการครูที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ระหว่าง 30-40 ปี และมากกว่า 40 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมองผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษา เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการ ส่งผลให้ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ต่างได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการไม่เท่าเทียมกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู และด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 นั้นไม่มีข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม

การอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ณ ปัจจุบัน จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานด้านวิชาการเป็นอย่างดี เพื่อพัฒนาหลักสูตร

และการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทำงานเชิงรุก ทุ่มเทเพื่อแสวงหาแนวทางที่จะส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ และให้ความสำคัญกับการประเมินผลและการนิเทศของครู การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน การใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ อันเนื่องมาจากโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการบริหารทางวิชาการเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ บาลกีส กาศา (2560) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ นุจเรศ ศาลางาม (2560) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอสามโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษাপทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอสามโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษাপทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน จากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งหมด ซึ่งแสดงว่าในระยะเวลาที่ผ่านมาผู้บริหารได้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลให้ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด จึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน มีการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ ให้ครู ผู้ปกครองเข้าใจ รับทราบเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ของโรงเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน อีกทั้งผู้บริหารให้ความสำคัญงานด้านวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกตุสุตา กิ่งการจร (2560, หน้า 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี พบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นรชัย ภักดีศุภผล (2562, หน้า 126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการนิเทศและประเมินการเรียนการสอน เพื่อให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการนิเทศการสอนสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี แนะนำหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ และผู้บริหารให้ครูได้ใช้กระบวนการทางทฤษฎีมาเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีภาวะความเป็นผู้นำเกิดวิสัยทัศน์ในการทำงานอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิเชียร วรรณภากร (2560, หน้า 107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

สถานศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า ด้านการนิเทศ และการประเมินการสอน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีการส่งเสริมให้ครูใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนแสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำ มีความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเสมอ และผู้บริหารจัดนิทรรศการ การแสดงผลการเรียนรู้ดีเด่นของนักเรียนตามโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ นุจรต ศาลางาม (2560, หน้า 6) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอสามโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีบรรยากาศทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการจัดการเรียนการสอน มีการสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการสอนของครูให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาความก้าวหน้าวิชาชีพให้กับครูอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นรชัย ภักดีศุภผล (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมาผู้บริหารโรงเรียนได้พัฒนาภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลให้ พบว่าภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด

1.5 ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการพัฒนาวิชาชีพครู มีการใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย เพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ผู้บริหารมีบทบาทในการวางแผน จัดทำโครงการให้ครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพด้านวิชาการและผู้บริหารสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นุจรต ศาลางาม (2560, หน้า 7) ได้ทำการวิจัยความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอสามโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 พบว่า ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ดังนี้

2.1 ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีกระบวนการรับรู้ และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต่างกัน ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความเข้าใจภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาค่อนข้างสูง เนื่องมาจากข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี โดยส่วนมาก ผ่านการศึกษาในด้านการบริหารการศึกษา จึงทำให้เข้าใจลักษณะการทำงานและคุณลักษณะของภาวะผู้นำทางวิชาแตกต่าง ทำให้มีทัศนคติเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่ม สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญาภา สอนสร้อยทอง และทินกร พูลพุด (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่จัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามอายุโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ ข้าราชการครูที่มีอายุมากกว่าจะประสบพบกับปัญหาและได้รับคำแนะนำ จากผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสได้เข้าสังคมกับข้าราชการครูและผู้บริหารอย่างหลากหลาย มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานย่อมจะมีความรู้ ความคิดและทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารแตกต่างกัน

2.3 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญาภา สอนสร้อยทอง และทินกร พูลพุด (2562, หน้า 52) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่จัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 อาจเป็นเพราะ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ได้ปฏิบัติงานในสถานศึกษามาอย่างต่อเนื่องและยาวนานมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้บริหารที่มีความรู้ ความคิดหลากหลายมาเป็นระยะเวลาที่แตกต่างกัน การปฏิสัมพันธ์ของข้าราชการครูดังกล่าว จึงทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียน ผู้บริหารควรมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียนและการปฏิบัติการสอนของครู และผู้บริหารควรมีการจัดระบบสารสนเทศด้านผลการเรียนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านการประเมินผลและการนิเทศการสอนของครู ผู้บริหารควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู ด้านการสอนของครู หลังสังเกตการสอนเสร็จมีการแนะนำการสอนของครู และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพ
3. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการบริหารงานแบบกัลยาณมิตรและยอมรับฟังความคิดเห็นทางด้านวิชาการ โดยยึดหลักประชาธิปไตย และผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน การจัดนิทรรศการ การแสดงผลการเรียนรู้เด่นของนักเรียนตามโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ
4. ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบครบตามขั้นตอนและผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเผยแพร่ผลงานทางวิชาการให้สาธารณชนทราบ เช่น การจัดนิทรรศการ หรือป้ายนิเทศ
5. ด้านการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารควรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้ ผู้บริหารควรให้ครูพัฒนาผลงานวิชาการ นิเทศ กำกับติดตามการปฏิบัติงานของครู ให้รายงานผลการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุระคำ. (2562). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- เกตุสุดา กิ่งการจร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- ฉัตรชัย จันทา. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- นุจรศ ศาลางาม. (2560). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสามโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมปทุมธานีเขต 1. ค้นจาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/498.ru>*
- นรชัย ภักดีศุภผล. (2562). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- นิชานันท์ ราวิน. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสามโคกสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- บาลกีส กาษา. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกองบินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.*
- พรรณนา เสาวรส และนันทิยา น้อยจันทร์. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 10(1), 1-10.*
- พิชญภา สอนสร้อยทอง และทินกร พูลพุด. (2562). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอแม่वंก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(2), 51-67.*
- มณีรัตน์ สุดเต้. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.*
- มนัส ทวีกัน, สายันต์ บุญใบ และชรินดา พิมพ์บุตร. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ บริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่เขต 21. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 6(23), 67-77.*
- วิเชียร วรรณภาร. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.*

- เศรษฐพงศ์ นันทวิงศ์. (2563). ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2562). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2562. ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. ผู้แต่ง.
- อนัญติยา ซาระวงศ์. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน. วารสารบัณฑิตศึกษา, 15(71), 153-163.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7th ed.). Routledge.

หลักเกณฑ์การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีกำหนดการจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความทวิภาคีทางสังคมศาสตร์ และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

- มีประเด็นหรือความแนวคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
- วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ มีการสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และเสนอความรู้หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์

- สอดแทรกความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงทัศนะทางวิชาการของผู้เขียนอย่างชัดเจนและเที่ยงตรง

- มีการค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และครอบคลุม

- มีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบ ใช้ภาษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

- 4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

- 4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

- 4.3 **บทนำ (Introduction)** อธิบายที่มาและความสำคัญ โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง

4.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Concept and Theory) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 กรอบในการวิเคราะห์ (Analysis Framework) นำเสนอกรอบสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 ผลการวิเคราะห์ (Result) เป็นการอธิบายผลตามกรอบในการวิเคราะห์ โดยเขียนข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

4.7 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเชิงอภิปรายและมีการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนด้วย

4.8 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.9 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.9.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.9.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.9.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.9.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

4.9.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่นำหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.9.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาคูชภูมิต่างสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

ชื่อเรื่อง

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

บทคัดย่อ

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาไทย

16 Point
Bold

คำสำคัญ:

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

Title

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

Abstract

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาอังกฤษ

16 Point
Bold

Keywords :

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

Type of Article: Academic Article

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

16 Point
Bold

▶ บทนำ

16 Point

นำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสู่เนื้อเรื่อง ให้ความสำคัญ และสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามต่อไป ควรเขียนให้กระชับตรงประเด็น ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยจับประเด็นจากชื่อเรื่องแล้วนำเสนอสรุปเนื้อหา ในส่วนนี้สามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความ ที่มาของบทความ ขอบเขตของบทความ อาจมีคำจำกัดความหรือนิยามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

16 Point
Bold

▶ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

16 Point

นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เขียน จัดวางโครงสร้างเนื้อหาและจัดลำดับให้เหมาะสม เนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

▶ กรอบในการวิเคราะห์

16 Point

นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบภาพ หรือข้อความ อันเป็นใจความสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

16 Point
Bold

▶ ผลการวิเคราะห์

16 Point

นำเสนอให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี ตามกรอบในการวิเคราะห์ มีหลักฐานการอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นเหตุเป็นผล

16 Point
Bold

บทสรุป

16 Point

นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความ โดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นมาเขียนรวมไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่า สิ่งที่กำลังกล่าวมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นที่ท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปแสวงหาความรู้เพื่อคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

16 Point
Bold

ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

16 Point
Bold

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z
- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจารณ์หนังสือ ทางด้านสังคมศาสตร์ และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีข้อความด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problems)** นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและค่านิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที

4.4 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย

4.5 **ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research)** นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

4.6 **ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย (Research Benefits)** นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับตามวัตถุประสงค์และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

4.7 **แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Concepts, Theories, and Related Literatures)** นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันของตัวแปรทุกตัวและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.8 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอให้ครอบคลุมและครบถ้วนทุกตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาจนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

4.9 สมมติฐานของการวิจัย (Hypotheses of the Research (if any)) นำเสนอถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้กับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (ถ้ามี)

4.10 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) อธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

4.11 ผลการวิจัย (Result) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยสรุป

4.12 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ หรือสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.13 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.14 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.14.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.14.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.14.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.14.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน หรือ In” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

4.14.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความ ตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.14.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpsj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

ชื่อเรื่อง

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

บทคัดย่อ

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาไทย

16 Point
Bold

คำสำคัญ:

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

Title

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

Abstract

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาอังกฤษ

16 Point
Bold

Keywords :

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

Type of Article: Research Article

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

16 Point
Bold

→ **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา**

16 Point

นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วเข้าใจทันที การแปลคำศัพท์จากต่างประเทศควรตรวจสอบความนิยมและใช้ความหมายเดียวกันตลอดบทความ เช่น Organization พบแปลเป็นไทยว่า องค์กรหรือองค์การ เป็นต้น และภายในหนึ่งย่อหน้าควรมีใจความสำคัญประเด็นเดียวเป็นเอกภาพ และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

→ **วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

16 Point

16 Point
Bold

→ **ขอบเขตของการวิจัย**

16 Point

นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร การเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

16 Point
Bold

→ **ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย**

16 Point

16 Point
Bold

→ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

16 Point

- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยพอสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ”อ้างอิงใน” หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง
- นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล
- นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

→ กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

→ สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

16 Point

16 Point
Bold

→ ระเบียบวิธีวิจัย

16 Point

นำเสนอโดยอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความ

16 Point
Bold

→ ผลการวิจัย

16 Point

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบตาราง และการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย

16 Point
Bold

→ การอภิปรายผล

16 Point

- สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมติฐานของการวิจัยควรอภิปรายรายข้อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของงาน
- อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายคุณประโยชน์ของงานวิจัย

16 Point
Bold

→ ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยสำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

16 Point
Bold

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z

- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย

แบบเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์
วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

เรียน บรรณาธิการวารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์.....Email.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เราขอชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีก

นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทาง

สังคมศาสตร์ พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งต้นฉบับบทความ/แบบเสนอบทความ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่

Email : phdjournal.ru@gmail.com เรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

หลักเกณฑ์การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีกำหนดการจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความทบทวนวรรณกรรม ทางด้านสังคมศาสตร์ และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

- มีประเด็นหรือความแนวคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
- วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ มีการสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และเสนอความรู้หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์
- สอดแทรกความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงทัศนะทางวิชาการของผู้เขียนอย่างชัดเจนและเที่ยงตรง
- มีการค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และครอบคลุม
- มีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบ ใช้ภาษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **บทนำ (Introduction)** อธิบายที่มาและความสำคัญ โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง

4.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Concept and Theory) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 กรอบในการวิเคราะห์ (Analysis Framework) นำเสนอกรอบสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 ผลการวิเคราะห์ (Result) เป็นการอภิปรายผลตามกรอบในการวิเคราะห์ โดยเขียนข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

4.7 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเชิงอภิปรายและมีการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนด้วย

4.8 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.9 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.9.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.9.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.9.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.9.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

4.9.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่นำหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.9.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาคูณบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

ชื่อเรื่อง

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

บทคัดย่อ

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาไทย

16 Point
Bold

คำสำคัญ:

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกันหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

Title

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

Abstract

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาอังกฤษ

16 Point
Bold

Keywords :

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกันหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

Type of Article: Academic Article

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

16 Point
Bold

→ **บทนำ**

16 Point

นำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสู่เนื้อเรื่อง ให้ความสำคัญ และสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามต่อไป ควรเขียนให้กระชับตรงประเด็น ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยจับประเด็นจากชื่อเรื่องแล้วนำเสนอเนื้อหา ในส่วนนี้สามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความ ที่มาของบทความ ขอบเขตของบทความ อาจมีคำจำกัดความหรือนิยามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

16 Point
Bold

→ **แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง**

16 Point

นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เขียน จัดวางโครงสร้างเนื้อหาและจัดลำดับให้เหมาะสม เนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

→ **กรอบในการวิเคราะห์**

16 Point

นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบภาพ หรือข้อความ อันเป็นใจความสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

16 Point
Bold

→ **ผลการวิเคราะห์**

16 Point

นำเสนอให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี ตามกรอบในการวิเคราะห์ มีหลักฐานการอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นเหตุเป็นผล

16 Point
Bold

บทสรุป

16 Point

นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความ โดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นมาเขียนรวมไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่า สิ่งที่กำลังกล่าวมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นที่ท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปแสวงหาความรู้เพื่อคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

16 Point
Bold

ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

16 Point
Bold

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z
- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจารณ์หนังสือ ทางด้านสังคมศาสตร์ และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีม้วนทางด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problems)** นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและค่านิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที

4.4 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย

4.5 **ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research)** นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

4.6 **ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย (Research Benefits)** นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับตามวัตถุประสงค์และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

4.7 **แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Concepts, Theories, and Related Literatures)** นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันของตัวแปรทุกตัวและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.8 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอให้ครอบคลุมและครบถ้วนทุกตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาจนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

4.9 สมมติฐานของการวิจัย (Hypotheses of the Research (if any)) นำเสนอถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้กับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (ถ้ามี)

4.10 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) อธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

4.11 ผลการวิจัย (Result) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยสรุป

4.12 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ หรือสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.13 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.14 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.14.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.14.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.14.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.14.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อยในหนังสือให้ระบุ “ใน หรือ In” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

4.14.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความ ตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.14.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpsj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาคุษภูมิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

ชื่อเรื่อง

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

บทคัดย่อ

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาไทย

16 Point
Bold

คำสำคัญ:

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกันหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

Title

16 Point

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹

กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point
Bold

Abstract

16 Point

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาอังกฤษ

16 Point
Bold

Keywords :

16 Point

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

Type of Article: Research Article

12 Point

¹[กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

²[กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

1 นิ้ว

16 Point
Bold

→ **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา**

16 Point

นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วเข้าใจทันที การแปลคำศัพท์จากต่างประเทศควรตรวจสอบความนิยมและใช้ความหมายเดียวกันตลอดบทความ เช่น Organization พบแปลเป็นไทยว่า องค์กรหรือองค์การ เป็นต้น และภายในหนึ่งย่อหน้าควรมีใจความสำคัญประเด็นเดียวเป็นเอกภาพ และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

→ **วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

16 Point

16 Point
Bold

→ **ขอบเขตของการวิจัย**

16 Point

นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร การเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

16 Point
Bold

→ **ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย**

16 Point

16 Point
Bold

→ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

16 Point

- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยพอสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ”อ้างอิงใน” หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง
- นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล
- นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

→ กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

→ สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

16 Point

16 Point
Bold

→ ระเบียบวิธีวิจัย

16 Point

นำเสนอโดยอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความ

16 Point
Bold

→ ผลการวิจัย

16 Point

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบตาราง และการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย

16 Point
Bold

→ การอภิปรายผล

16 Point

- สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมติฐานของการวิจัยควรอภิปรายรายข้อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของงาน
- อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายคุณประโยชน์ของงานวิจัย

16 Point
Bold

→ ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยสำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

16 Point
Bold

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z

- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย

แบบเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์
วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

เรียน บรรณาธิการวารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์.....Email.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่จะระบุชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีก

นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทาง

สังคมศาสตร์ พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งต้นฉบับบทความ/แบบเสนอบทความ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่

Email : phdjournal.ru@gmail.com เรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

**โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง**
**Doctor of Philosophy Programs in Social Sciences
Ramkhamhaeng University**